

Begroting 2024
Meerjarenraming
2025-2027

Samen verder bouwen aan een sterk Voerendaal

\ Inhoudsopgave

Aanbieding begroting 2024	2
Deel 1 \ Begroting in één oogopslag	8
Deel 2 \ De programma's	10
Programma Bestuur en ondersteuning	14
Programma Veiligheid	22
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	26
Programma Economie	30
Programma Onderwijs	34
Programma Sport, cultuur en recreatie	38
Programma Sociaal domein	46
Programma Volksgezondheid en milieu	58
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	64
Financiële recapitulatie	68
Deel 3 \ Paragrafen	70
Paragraaf Bedrijfsvoering	72
Paragraaf Grondbeleid	76
Paragraaf Lokale heffingen	78
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	87
Paragraaf Financiering	92
Paragraaf Verbonden Partijen	99
Paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing	122
Paragraaf Open Club Klimmen	131
Paragraaf Ubachsberg	134
Paragraaf Wet Open Overheid (Woo)	136
Deel 4 \ Financiële begroting	138
Overzicht baten en lasten	139
Begrotingsresultaat vóór en na bestemming	150
Overige financiële gegevens	155
Deel 5 \ Bijlagen	160
Budgettaire kaders	161
Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld	162
Meerjarig overzicht resultaat voor- en na bestemming	166
Overzicht incidentele baten en lasten	170
Recapitulatie begrotingsevenwicht	172
Uniforme basisset (verplichte) beleidsindicatoren	173
Algemene uitkering uit het gemeentefonds 2024-2027	180
Overzicht reserves en voorzieningen	182
Investerings Begroting 2024-2028	182
Lijst van afkortingen	184
Raadsbesluit	186

Samen verder bouwen aan een sterk Voerendaal

Aanbieding begroting 2024

Geachte raadsleden en inwoners van de gemeente Voerendaal,

Graag bieden wij u de begroting 2024 aan. Deze begroting kent een positief saldo van € 32.000.

Meerjarig laten wij u voor 2025 eveneens een positief saldo zien van € 95.000 en voor jaren een 2026 en 2027 een saldo van respectievelijk € -2.014.000 en € -2.676.000. Met deze begroting geven wij vorm aan Voerendaal in de brede context.

Conform het advies van de VNG biedt de meerjarenraming een reële weergave op basis van het huidige takenpakket en de noodzakelijke investeringen. De begrotingssaldi voor 2026 en 2027 laten een disbalans zien als gevolg van de forse daling in de algemene uitkering (van het Rijk aan ons). Vooralsnog blijven we de ontwikkelingen en de acties vanuit de VNG nauwgezet volgen en gaan we ervan uit dat het Rijk de middelen in lijn brengt met de taken en de verantwoordelijkheden. In het proces van de kadernota 2025 zullen wij, samen met de raad, anticiperen op de (ontstane) situatie.

Wij wensen u veel inspiratie toe.

Het college van burgemeester en wethouders van Voerendaal

Gemeentesecretaris Chris Janssen, Wethouder Guillaume Delsing, Wethouder Ruud Braun

Burgemeester Wil Houben, Wethouder Pierre Verbraak en Wethouder Harry Coenen

Samen verder bouwen aan een sterk Voerendaal

Voerendaal staat voor duurzaam en sociaal investeren in de kernen, samen met inwoners, bedrijven en verenigingen. Investeren in een Voerendaal waar het goed wonen en leven is, waar je kunt rekenen op elkaar, waar initiatief gewaardeerd wordt, waar zorg en ondersteuning voor handen zijn en waar criminaliteit een halt wordt toegeroepen. Met deze begroting geven we verder invulling aan de prioriteiten en ambities uit het coalitieakkoord 2022-2026. En, hoewel de financiële middelen niet onuitputtelijk zijn, hebben we de kadernota vertaald in deze begroting en meerjarenraming.

Meer dan ooit willen we in verbinding zijn met onze inwoners, gemeenschappen, ondernemers en maatschappelijke partners: telkens vanuit een passende rol en verantwoordelijkheid zijn we in contact met hen om gezamenlijk vorm te geven aan de ambities en uitdagingen van vandaag en morgen. Daarom kiezen we ervoor om uitvoering te geven aan burgerparticipatie op basis van de beleidskaders uit 2023.

Vitale en toekomstbestendige kernen staan centraal als fysiek en sociaal ankerpunt voor onze inwoners, bedrijven, verenigingen. Duurzaamheid speelt een nog belangrijkere rol dan voorheen om de gevolgen van klimaatverandering en energietransitie de baas te zijn. Daarbij nemen we ook de ambities op het gebied van circulariteit mee én versnellen we de uitvoering via gerichte (capacitaire) investeringen in onder andere de WoonWijzerWinkel Limburg en de op te richten regionale energiemaatschappij.

Groen is essentieel voor klimaatbestendige en duurzame kernen. Waar mogelijk wordt groen aangebracht in de straten en op de pleinen om te werken aan klimaatbestendige kernen. Dit wordt in deze begroting onder andere vormgegeven via het STRIP 2.0 met nadere verankering in het watertakenplan en programmering natuur, landschap, water. Goede 'groene' verbindingen tussen de kernen en het buitengebied zijn belangrijke pijlers binnen mobiliteit én landschap; waar mogelijk haken we aan bij nationale programma's zoals de regiodeal, het volkshuisvestingsfonds en het nationaal programma landelijk gebied.

De energietransitie fungeert als vliegwiel voor een aantrekkelijke kern; daarvoor ondersteunen we de lokale initiatieven en ondersteunen we initiatieven en projecten met RES, RAK (met nadere uitwerking) en PALET als leidraden. En natuurlijk geven we invulling aan de opgaven uit de transitievisiewarmte 2.0. Als gemeente nemen we, waar mogelijk, een voorbeeldfunctie/rol. Goede, bereikbare zorg-, welzijns- en onderwijsvoorzieningen houden we in stand met inspanningen en draagvlak van burgers, bedrijven en verenigingen. We investeren gericht in voorzieningen en in krachtige sociale structuren als onderlegger hiervoor.

Voerendaal is een woon- en forensengemeente in de groene long van een stedelijke (eu-)regio. We geven daarom invulling aan de woonbehoefte in de kernen en maken ons sterk voor betaalbaar wonen voor onze inwoners. Maatwerk in kwaliteit via levensloopbestendig en duurzaam bouwen is daarbij leidend. Onze inspanningen op het gebied van wonen passen bij de (krapte op de) woningmarkt en we kiezen voor kwalitatief hoogwaardige ontwikkelingen, passend bij de doelgroep. Het doel is om onze woningmarkt opnieuw in balans te brengen in 2032, als onderdeel van ons masterplan wonen. Onze eer als woonaantrekkelijkste gemeente van Limburg 2022 geven we daarmee opvolging.

Toeristisch-recreatief willen we een steeds prominentere rol spelen, onder meer via de initiatieven in het Land van Kalk, Route des Vins en ons rijk (Romeins) verleden met veel kastelen, hoeves, holle wegen en landschapsstructuren. We kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit en faciliteren initiatieven als deze passen binnen de kaders die we gaan ontwikkelen.

Uitgangspunt is een buitengebied dat uitnodigt om te gebruiken voor recreatie met goed onderhouden wandel- en fietspaden in samenwerking met bijvoorbeeld agrariërs en andere belanghebbenden. We blijven alert op kansen om het wandel- en fietsnetwerk tussen Voerendaal en de omliggende gemeenten te verbeteren, aanvullend op de inspanningen die we de afgelopen jaren hebben gedaan. Riolering en een goed waterbeheer zijn van cruciaal belang om zo min mogelijk wateroverlast te hebben; ook dat vraagt zorgvuldige keuzes en dito investeringen. Bij onderhoud en wegreconstructies zetten we voortdurend accenten op de bescherming van de kwetsbare verkeersdeelnemers (fietsers, voetgangers en mindervaliden) en de reductie van geluidsbelasting. Daarnaast investeren we in ons wegennet in een evenwicht tussen betaalbaarheid, bereikbaarheid en leefbaarheid.

Overlastbestrijding vindt risico- en seizoensgericht plaats. De resultaten van de bestuurlijke/integrale aanpak laten een niet-aflatende noodzaak zien tot criminaliteitsbestrijding en handhaving. De investering in de aanpak en het netwerk ervaren we als permanent. Nieuwe accenten blijven we zetten in samenwerking met omliggende gemeenten, onder meer in SVBBL-verband en met onze (groene) netwerkpartners.

Voerendaal heeft baat bij een stevige regionale en intergemeentelijke samenwerking. De primaire oriëntatie van Voerendaal ligt op de samenwerking binnen Parkstad Limburg. Op basis van de strategische agenda wordt aan deze samenwerking en aan de samenwerking met andere overheden vorm gegeven. Waar mogelijk liften we mee op de (meekoppel-)kansen die samenwerking financieel of inhoudelijk biedt. Zorgen voor een stevige uitvoeringskracht met focus op kwaliteit en op samenwerking met ondernemers, onderwijs en onderzoek staan daarbij centraal: hier spannen we ons ook in om onze eigen uitvoeringskracht op peil te houden.

In 2024 geven we uitvoering aan de omgevingswet en aan alle andere wettelijke taken, die bij ons zijn neergelegd: hierbij valt te denken aan de implementatie van de Wet open overheid en de voorbereiding van de decentralisatie beschermd wonen per 1 januari 2024. Met de landelijke verkiezingen in november 2023 is op onderdelen de onzekerheid toegenomen hoe belangrijke dossiers, bijvoorbeeld op het gebied van opvang/huisvesting, energietransitie en stikstof, worden opgepakt.

Financieel perspectief

Voerendaal is financieel gezond. Inzet is om te blijven behoren tot de gemeenten in Zuid-Limburg waar de woonlasten en de belastingdruk in relatie zijn met het voorzieningenniveau. We realiseren ons dat aan deze voorzieningen een prijskaartje hangt. In kwaliteit zien we dat bijvoorbeeld terug in de uitverkiezing als woonaantrekkelijkste gemeente van Limburg in 2022.

De risicopositie van Voerendaal is relatief overzichtelijk. Deze overzichtelijkheid heeft ermee te maken dat enerzijds de risico's redelijk tot goed kwantificeerbaar zijn en beperkt zijn in aantal. Anderzijds zijn de risico's dusdanig dat de kans zeer klein is dat zij tegelijkertijd met een zware impact zullen optreden. De algemene reserve is in de afgelopen jaren in omvang gestegen. Daarmee kunnen we enerzijds investeringen mogelijk maken en anderzijds is Voerendaal met de huidige omvang van de reserves en voorzieningen goed in staat om tegenvallers op te vangen. Wel constateren we dat de onzekerheid rondom het gemeentefonds maakt dat we onze middelen behoedzaam (moeten gaan) inzetten, met name voor de periode ná 2025. Conform afspraak met uw raad geven we dit samen vorm in het proces 'Kadernota 2025'.

Voerendaal, waar het goed wonen en leven is, je kunt rekenen op elkaar, initiatief gewaardeerd wordt, zorg en ondersteuning voor handen zijn en criminaliteit een halt wordt toegeroepen.

Begroting in één oogopslag

BEGROTING 2024 Voerendaal

INKOMSTEN

RIJKSINKOMSTEN	€ 25.634.000
Gemeentefonds	23.323.000
Doeluitkeringen	2.311.000
LOKALE BELASTINGEN & HEFFINGEN	€ 7.447.000
OZB	3.056.000
Riool	2.088.000
Afvalstoffenheffing	1.788.000
Toeristenbelasting	61.000
Hondenbelasting	-
Leges	421.000
Overige belastingen	33.000
DIVERSEN	€ 3.063.000
Reserves	2.180.000
Dividend	98.000
Rente	82.000
Verhuur	396.000
Overige inkomsten	307.000

€ 36.144.000

UITGAVEN

Bestuur & ondersteuning	€ 8.862.000
Bestuur	1.276.000
Burgerzaken	498.000
Overhead	4.973.000
Overig	2.115.000
Veiligheid	€ 1.635.000
Crisisbeheersing en brandweer	1.127.000
Openbare orde en veiligheid	508.000
Verkeer, vervoer & waterstaat	€ 2.380.000
Verkeer en vervoer	2.380.000
Economie	€ 273.000
Economische ontwikkeling en toerisme	273.000
Onderwijs	€ 1.421.000
Onderwijshuisvesting	791.000
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	630.000
Sport, cultuur & recreatie	€ 3.345.000
Subsidies	210.000
Sportaccommodaties	906.000
Bibliotheek	331.000
Openbaar groen	1.556.000
Overig	342.000
Sociaal domein	€ 11.971.000
Inkomensregelingen	3.299.000
Sociale werkvoorziening	1.022.000
Gemeenschapsaccommodaties	564.000
Jeugd	2.679.000
Maatschappelijke ondersteuning	3.672.000
Overig	735.000
Volksgezondheid & milieu	€ 3.983.000
Volksgezondheid	715.000
Riolering	1.545.000
Inzameling huishoudelijk afval	1.430.000
Milieubeheer	274.000
Overig	19.000
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening & stedelijke vernieuwing	€ 2.242.000
Wonen en bouwen	841.000
Ruimtelijke ordening	974.000
Overig	427.000

€ 36.112.000

Hoeveel ? betaal ik in 2024 ?

OZB	447
<small>(bij gem. WOZ-waarde € 331.000)</small>	
Rioolrecht	360
Afvalstoffenheffing	318
<small>(bij gem. ledigingsaanbod)</small>	
Gem. woonlasten per huishouden	€ 1.125

\ Programma's

In dit deel van de begroting komen de programma's nadrukkelijk inhoudelijk aan de orde.

Een programma moet binnen deze begroting gezien worden als een geheel van activiteiten om beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. Binnen het programma is sprake van opgaven, die heel nauw met elkaar verweven zijn. Daarnaast wordt in de programma's ingegaan op de maatschappelijke effecten, die worden beoogd. Ook wordt ingegaan op de manier waarop getracht wordt deze effecten te verwezenlijken.

In zijn kaderstellende rol bepaalt de gemeenteraad welke beleidsdoelstellingen per programma nagestreefd dienen te worden en welke maatschappelijke effecten daarbij bereikt moeten worden. Deze effecten moeten zoveel als mogelijk meetbare zaken zijn, zodanig dat op enig moment middels resultaatmeting geconstateerd kan worden of het uitgevoerde beleid het gewenste effect oplevert.

Op grond van de door de raad geformuleerde beleidsdoelstellingen en gewenste maatschappelijke effecten heeft het college in de programma's concrete activiteiten aangegeven, welke invulling moeten geven aan het bereiken van de doelstellingen en de effecten. Het college heeft daarbij ook het kosten-/baten-aspect in beeld gebracht.

Met het vaststellen van de programma's, de daarin beoogde effecten, de uit te voeren activiteiten en de benodigde financiële middelen stelt de raad de kaders waarbinnen het college als uitvoerder aan de slag zal gaan. Het college zal vervolgens middels de voor- en najaarsrapportage verantwoording aan de raad afleggen over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de kaders van de raad.

De begroting bevat achtereenvolgens de volgende programma's:

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Programma

Bestuur en ondersteuning

Regionale en intergemeentelijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

- Krachtenbundeling in regionale opgaven met behoud van betrokkenheid.
- Sterke overheidsorganisatie(s).

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Inzetten op het versterken van de samenwerking op regionale schaal, primair gericht op de regio Parkstad (GR Stadsregio en in andere samenwerkingen in deze regio).
- Onderhouden en versterken van contacten met de buurgemeenten (in Parkstad én het Heuvelland).
- Werken aan de robuustheid van de eigen en regionale mogelijkheden om grote en complexe (regionale en lokale) opgaven te kunnen oppakken.
- Deelnemen aan het netwerk K80 om onderling kennis en ervaring uit te wisselen op basis van de eigen en gemeenschap-pelijke kernkwaliteiten van de aangesloten gemeenten.

Specifiek in 2024:

- Verdere verankering van lokale interventies aan regionale/landelijke agenda's zoals de *Regio Deal (2.0)*, de *Town Deal* en het Nationaal programma Landelijk Gebied.
- Verder uitwerken van/vormgeven aan het realiseren van (regionale) uitvoeringskracht.

Risico's

- Spanningsveld tussen lokale en regionale inzet.

Meerjarenperspectief voor Voerendaal

Wat willen we bereiken?

- Heldere stip op de horizon ten aanzien van ambities en uitdagingen van morgen.
- In verbinding staan met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners vanuit passende rollen en verantwoordelijkheden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Ambities en uitdagingen uitwerken als kader voor aanpakken/ontwikkelingen van vandaag en morgen.
- Gebieds- en gemeenschapsontwikkeling stimuleren en faciliteren met nadrukkelijk aandacht voor inwoner- en stakeholder-betrokkenheid.

Specifiek in 2024:

- De langetermijnvisie (10 jaar) verder vormgeven waarin ambities en uitdagingen zijn uitgewerkt/opgenomen en in tijd en ruimte gepositioneerd.
- In relatie tot toekomstperspectief verkennen hoe (toenemende/wettelijke) bedrijfsvoering- en ondersteunde taken ingeregeld kunnen worden ten behoeve van een robuuste organisatie.
- Een gebiedsgerichte, programmatische aanpak verder vormgeven en doorvoeren met ruimte voor dialoog met inwoners en stakeholders.

Risico's

- We erkennen dat het meerjarenperspectief een interactief proces met onze stakeholders is. Daarmee, en samen met de actualiteit en de externe ontwikkelingen, geven we dit meerjarenperspectief vorm.

Verbonden Partijen

Wat willen we bereiken?

- Uitvoering geven aan gemeentelijke taken, samen met andere overheden, op een effectieve en efficiënte manier.
- Langjarige afspraken over prestaties, bekostiging en democratische controle.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelname (initiërend en stimulerend) aan verbonden partijen en Samen Grip op Verbonden Partijen (SGOVP).
- Accounthouderschap van de GR-en goed verankeren in de reguliere werkzaamheden.

Specifiek in 2024:

- Nota Verbonden Partijen uitvoeren/laten doorwerken in reguliere werkzaamheden accounthouders.

Risico's

-

Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

- Optimale samenwerking tussen onderlinge afdelingen en externe instanties voor het verbeteren van de Basisregistratie Personen.
- Verbetering van interne en externe (digitale) dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Aansluiten bij lokaal RIEC-overleg om adresonderzoeken te bespreken.
- Aansluiten bij landelijke instanties, terugmeldvoorziening, landelijke aanpak adreskwaliteit, om de adreskwaliteit verder te verbeteren.
- Onderhouden en versterken van contacten met de buurgemeenten.

Specifiek in 2024:

- Verder vormgeven van onze digitale dienstverlening.
- Uitbreiding balie in verband met paspoortpiek in 2024.

Risico's

-

Burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?

Met burgerparticipatie betrekken we actief inwoners en organisaties bij maatschappelijke verandering. Er wordt gebruikt gemaakt van de kennis en ervaring van inwoners. Het vergroot de kans op een duurzaam resultaat en het zorgt voor gelijkwaardigheid tussen inwoners, overheid en andere partijen. Zo komt de gemeente tot een weloverwogen en gemotiveerd besluit. Een goed participatiebeleid helpt om het proces te stroomlijnen en te uniformeren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Participatiebeleid opstellen met afwegingskader (checklist) voor ambtenaren, maar ook voor inwoners en initiatiefnemers (zoals projectontwikkelaars). Om zo te komen tot een stevigere basis voor het partnerschap tussen de gemeente en onze inwoners.
- Ambtenaren leren werken volgens het participatiebeleid en afwegingskader van gemeente Voerendaal. Hiervoor is een implementatieplan opgesteld met onder andere workshops en ambassadeurs. We maken ons in vier jaar tijd de nieuwe werkwijze eigen.
- Evalueren en tussentijds bijsturen van deze nieuwe werkwijze.
- Burgerparticipatie raakt en overlapt deels verschillende andere programma's, zoals 'Leefbaarheid'.

Specifiek in 2024:

- Implementatie werkwijze burgerparticipatie a.d.h.v. het beleid en afwegingskader. Deze implementatie duurt een aantal jaren en loopt in ieder geval door in 2025 en 2026.
- Het participatiebeleid ligt eind 2023 ter instemming bij de Raad. In 2024 gaan we hier mee leren werken. Hier hoort een implementatieplan bij met workshops voor ambtenaren en ambassadeurs die ondersteuning bieden. Eén of twee grote projecten pakken we met ondersteuning van een bureau volgens de nieuwe werkwijze op en tussentijds evalueren we en sturen we bij.

Risico's

Burgerparticipatie verlangt een samenwerking van verschillende partijen zoals burgers, verenigingen, ondernemers en gemeente. Om dit te laten slagen zijn wij mede afhankelijk van de inspanning van alle betrokkenen. Daarnaast gaat het niet alleen om een nieuw proces, maar ook om een nieuwe manier van werken. Dit heeft tijd nodig.

Wat mag het kosten?

Hiernavolgend wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma.

Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten.

Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2024-2027			
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten:							
Bestuur	1.455	1.406	1.188	1.276	1.277	1.289	1.290
Burgerzaken	333	386	353	498	441	448	448
Beheer overige gebouwen en gronden	-18	163	120	120	120	120	120
Overhead	4.147	4.781	4.496	4.973	4.886	4.888	4.889
Treasury	184	225	215	279	533	735	1.017
OZB woningen	88	87	77	88	88	91	93
OZB niet-woningen	13	18	16	18	18	19	19
Belastingen overig	10	11	11	34	34	34	34
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	502	1.067	570	1.248	1.944	2.585
Vennootschapsbelasting	0		0	0	0	0	0
Mutaties reserves	2.679	-117	3	1.006	0	0	0
Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.743	-16	34	0	0	0	0
Totaal lasten:	10.634	7.446	7.580	8.862	8.645	9.568	10.495
Baten:							
Bestuur	17	31	14	14	14	14	14
Burgerzaken	152	129	125	273	239	248	261
Beheer overige gebouwen en gronden	105	20	20	20	20	20	20
Overhead	32	169	2	0	0	0	0
Treasury	295	195	194	179	273	231	299
OZB woningen	2.376	2.435	2.513	2.515	2.610	2.713	2.800
OZB niet-woningen	525	525	535	541	551	567	584
Belastingen overig	0	1	1	1	1	1	1
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	21.567	21.628	22.558	23.323	24.389	23.136	23.540
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	2.574	3.612	959	2.180	626	536	536
Resultaat van de rekening van baten en lasten	0		0	0	0	0	0
Totaal baten:	27.643	28.745	26.921	29.046	28.723	27.466	28.055
Saldo programma	17.009	21.299	19.341	20.184	20.078	17.898	17.560

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Overige informatie

Algemene dekkingsmiddelen

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden gerekend de algemene uitkering en overige uitkeringen uit het gemeentefonds, de onroerende zaakbelasting, rente en dividenduitkeringen.

Deze algemene dekkingsmiddelen worden, conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegerekend aan de afzonderlijke programma's.

Overhead

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven welke kosten tot de 'overhead' gerekend worden.

Dit zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

In elk geval betreft dit:

- leidinggevenden primair proces.
- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
- personeelszaken en organisatie.
- inkoop.
- interne en externe communicatie.
- juridische zaken.
- bestuurszaken en bestuursondersteuning.
- informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen.
- facilitaire zaken en huisvesting.
- documentaire informatievoorziening.
- managementondersteuning primair proces.

Voor de berekening van kostendekkendheid van leges en heffingen mogen deze kosten overigens wel meegenomen worden.

Kosten die direct toe te rekenen zijn aan de taakvelden dienen rechtstreeks op deze taakvelden verantwoord te worden.

Onvoorzien

Het is verplicht om een bedrag voor onvoorzien op te nemen in de begroting, wel of niet per programma. Conform bestaand beleid is één bedrag voor onvoorzien opgenomen ter dekking van incidentele lasten die niet zijn opgenomen in de begroting.

Er zijn een aantal criteria (de 3 o's) die aanwending van de post onvoorzien rechtvaardigen. Als een gebeurtenis met financiële consequenties onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar is kan een beroep gedaan worden op de post onvoorzien.

Heffing vennootschapsbelasting

Overheidslichamen zijn met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting voor zover sprake is van een materiële onderneming in fiscale zin. Op basis van de gemaakte afspraken met de belastingdienst heeft na afloop van het kalenderjaar 2017 (als onderdeel van de reguliere accountantscontrole) monitoring van de vennootschapsbelastingplicht plaatsgevonden. Hieruit bleek dat gemeente Voerendaal niet vennootschapsbelastingplichtig zou zijn. Om deze reden is dan ook geen aangifte vennootschapsbelasting meer ingediend. Ten tijde van het samenstellen van de jaarrekening 2022 is er door een extern bureau geconcludeerd dat er zich geen wijzigingen hebben voorgedaan in de activiteiten en er voor 2022 geen sprake is van vennootschapsbelastingplicht. Indien de activiteiten van de gemeente zodanig zouden wijzigen dat sprake is van vennootschapsbelastingplicht, dan dient de gemeente zelf te verzoeken om uitreiking van een aangiftebiljet. Als dit laatste het geval zou zijn, zullen de budgettaire effecten, gelet op het lage netto resultaat, echter minimaal zijn.

Programma

Veiligheid

Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

De veiligheid en leefbaarheid in de 'allegaagse woon- en leefomgeving', in het dorp, de buurt én de straat staan centraal. Hoofdthema's zijn samenwerking, data-gedreven werken, objectieve veiligheid en subjectieve veiligheid

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelnemen aan samenwerkingsverbanden als het RIEC en Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad.
- Uitvoeren van de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning en andere veiligheidsvraagstukken, binnen de samenwerkingsvormen van SVBBL en Parkstad.
- Handhaven van wet- en regelgeving.

Specifiek in 2024:

- **Project 'Veilig Buitengebied'**

Het project 'Veilig Buitengebied' is in 2023 in samenwerking met het Platform Veilig Ondernemen Limburg opgestart. In 2024 werken wij het project 'Veilig Buitengebied' nader uit. In het project werken wij aan de volgende doelen:

1. Het vergroten van de bewustwording van signalen van ondermijnende criminaliteit bij de bewoners, ondernemers en andere gebruikers van het buitengebied.
2. Het vergroten van de weerbaarheid van bewoners, ondernemers en gebruikers van het buitengebied.
3. Het vergroten van de subjectieve en objectieve veiligheid in het Buitengebied.

Om deze doelen te bereiken werken wij met relevante (veiligheids-)partners, bewoners, ondernemers en gebruikers van het buitengebied samen. Onze boa Domein II en adviseur Veiligheid vervullen een spilfunctie in dit project.

- **Gezamenlijke prioritering aanpak veiligheid SVBBL en Parkstad**

De gemeenten binnen het basisteam Politie Brunssum-Landgraaf (SVBBL) en binnen Parkstad werken samen aan veiligheidsvraagstukken. In 2024 hebben de volgende thema's prioriteit:

1. Een projectleider werkt voor de Parkstad-gemeenten aan de inrichting van een Regionaal Informatieknooppunt Veiligheid. Dit informatieknooppunt veredelt data ten behoeve van de bestuurlijke aanpak van ondermijning.
2. Een projectleider zorgt voor de inrichting van een regionaal bestuurlijk interventieteam Parkstad.
3. Samen met zorg – en veiligheidspartners werken wij aan de Integrale Jeugd Aanpak Parkstad. Daarbij hanteren wij een gecombineerde inzet van preventieve en repressieve maatregelen. Wij zoeken de samenwerking op met scholen om het hema veiligheid ook daar onder de aandacht te brengen.

- **Betrekken bewoners en ondernemers veiligheid**

Wij vinden het belangrijk om het bewustzijn over ondermijnende criminaliteit onder inwoners en ondernemers te vergroten. In 2024 verzorgen wij voorlichtingscampagnes waarin wij aandacht schenken aan het herkennen van ondermijnende criminaliteit. Daarnaast investeren wij in het vergroten van de meldingsbereidheid onder inwoners en ondernemers.

- **Drugsdumping**

Wij blijven in samenwerking met veiligheidspartners aandacht hebben voor het thema drugsdumping, onder andere door communicatie en extra toezicht in het buitengebied.

- **Aanpak hard- en softdrugs**

In 2023 is – vanwege een stijgende lijn in MMA-meldingen – extra ingezet op de aanpak van soft- en harddrugs. Deze lijn wordt in 2024 doorgezet.

- **Implementatie Omgevingswet**

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 wijzigt de toezichthoudende rol van de gemeente bij bouwactiviteiten. In 2024 hebben wij aandacht voor de noodzakelijke aanpassingen van de VTH-organisatie, processen en systemen, in samenwerking met uitvoeringsorganisaties en andere bevoegd gezagen.

Risico's

- Samenwerking tussen justitie/politie, belastingdienst en gemeente is niet vanzelfsprekend en eigen prioriteiten/middelen zijn richtinggevend voor de inspanningen. Ook de samenwerking tussen gemeenten gaat niet vanzelf, terwijl ondermijning zich aan geen enkele inhoudelijke, fysieke of bestuurlijke grens houdt.

- De taakstellingen rondom de opvang van Oekraïense vluchtelingen, asielzoekers en statushouders, maar ook andere onvoorziene crises kunnen leiden tot extra inzet van personeel en middelen. Deze extra inzet gaat ten koste van reguliere taken.
- Kosten voor de bestuurlijke aanpak zijn onvoorspelbaar en afhankelijk van de resultaten van handhavingsacties en normalisingsmaatregelen.

Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Voorkomen en bestrijden van rampen en crises.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelnemen aan de gemeenschappelijke Veiligheidsregio Zuid-Limburg (brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, bevolkingszorg en rampenbestrijding/crisisbeheersing).
- Rampen- en crisisbeheersorganisatie op orde houden.

Specifiek in 2024:

- Professionele crisisorganisatie
In 2024 gaan wij verder investeren op de doorontwikkeling van de professionele crisisorganisatie. Het gemeentelijk handboek voor crises is een dynamisch, aan verandering onderhevig document en zal regelmatig worden aangepast.

Risico's

- Inzet van (piket)functionarissen voor de crisisorganisatie vraagt capaciteit en middelen.
- De invloed die Voerendaal kan uitoefenen op de bestuurlijke dialoog verantwoorde brandweezorg is beperkt.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten. Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Veiligheid				Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023			Begroting 2024-2027			
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten:							
Crisisbeheersing en brandweer	956	1.054	1.092	1.127	1.157	1.188	1.219
Openbare orde en veiligheid	532	487	487	508	512	518	523
Totaal lasten:	1.488	1.541	1.579	1.635	1.669	1.706	1.742
Baten:							
Crisisbeheersing en brandweer	17	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	73	5	5	5	5	5	5
Totaal baten:	90	5	5	5	5	5	5
Saldo programma	- 1.398	- 1.536	- 1.574	- 1.630	- 1.664	- 1.701	- 1.737

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma

Verkeer, vervoer en waterstaat

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder P. Verbraak

Wegen, verkeer en mobiliteit

Wat willen we bereiken?

- Een openbare ruimte met een goede kwaliteitsbeleving, passend bij het karakter van Voerendaal.
- Een integrale (her)inrichting passend bij de diverse actuele opgaves, rekening houdend met de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR).
- Een goede balans tussen bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid.
- Een gezonde en veilige leefomgeving met ruimte voor bedrijfsmatige ontwikkelingen.
- Een duurzame mobiliteitstransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Uitvoeren van het Meerjarenuivoeringsplan van het Mobiliteitsplan.
- Participeren in het programma Mobiliteit van de stadsregio Parkstad.
- In samenwerking met de stadsregio Parkstad participeren in de Mobiliteitsagenda Zuid-Limburg.
- Uitvoeren onderhouds- en vervangingsplannen volgend uit het wegbeheerplan.

Specifiek in 2024:

- Met het in 2023 aanbesteedde bouwteam starten met de participatie, ontwerpogave en werkvoorbereiding voor het STRIP project Voerendaal Oost.
- Voorbereiding van de reconstructie Craubeek (STRIP).
- Voorbereiding en uitvoering herinrichting kruispunt Putterweg / Retersbekerweg (cf. Mobiliteitsplan).
- Herinrichting van de vijfsprong Mingersborg, incl. aanbrengen van fietsstroken langs de Mingersborgerweg.
- Opstellen Wegbeheerplan 2025-2029.
- Participeren in de lopende en nieuwe concessies voor de uitrol van laadinfrastructuur.

Risico's

- De in het STRIP en het Meerjarenuivoeringsprogramma van het Mobiliteitsplan opgenomen budgetten zijn gebaseerd op globale kengetallen en op prijspeil 2019 respectievelijk 2020; voor een deel zullen deze mogelijk niet binnen de bestaande budgetten kunnen worden gerealiseerd.
- Als gevolg van de stikstofopgave kunnen projecten mogelijk worden uitgesteld of geen doorgang vinden.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma.

Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten.

Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat				Bedragen x € 1.000			
		Begroting 2023		Begroting 2024-2027			
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten:							
Verkeer en vervoer	2.400	2.282	2.430	2.371	2.552	2.545	2.559
Parkeren	6	7	7	9	9	9	9
Totaal lasten:	2.406	2.289	2.437	2.380	2.561	2.554	2.568
Baten:							
Verkeer en vervoer	218	52	52	61	61	53	53
Parkeren	2	3	3	2	2	2	2
Totaal baten:	220	55	55	63	63	55	55
Saldo programma	- 2.186	- 2.234	- 2.382	- 2.317	- 2.498	- 2.499	- 2.513

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma

\ Economie

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder G. Delsing

Economie & toerisme

Wat willen we bereiken?

- Een goed vestigingsklimaat voor winkels en bedrijven.
- Een aantrekkelijke recreatieve infrastructuur voor ondernemers onder de noemer 'Land van Kalk'.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelnemen aan het programma economie-toerisme van de stadsregio Parkstad. De beleidsontwikkeling economie-toerisme is belegd bij de stadsregio Parkstad omdat de aanpak op regionaal schaalniveau het meest effectief is. De speerpunten van het programma zijn:
  1. De Retailagenda en het Retail Uitvoeringsprogramma.
  2. Het uitvoeringsprogramma bedrijventerreinen. Dit programma heeft tot doel vraag & aanbod beter te matchen zodat de uitbreiding en vestiging van bedrijven gefaciliteerd en afgestemd kan worden. Dit is van belang voor de regionale werkgelegenheid.
  3. Circulaire economie. In dit proces wordt gekeken hoe hergebruik van materialen kan leiden tot een duurzamere economie.
  4. Ontwikkelprogramma Vrijtijdseconomie. Binnen de Visie Vrijtijdseconomie Zuid-Limburg is voor Parkstad een ontwikkelprogramma opgesteld.
- Deelname aan het Starterscentrum Limburg, Bedrijventerrein-management Parkstad, het Vestigingenregister en Visit Zuid-Limburg.
- Gebiedsontwikkeling en gebiedspromotie 'Land van Kalk'.
- Accountmanagement ondernemersverenigingen Voerendaal.
- Faciliteren van startende en gevestigde ondernemers.

Specifiek in 2024:

- Op Zuid-Limburgse schaal wordt het nieuwe wandelknooppuntennetwerk 'knopen lopen' geopend.
- Vaststelling en uitvoering van Visie Toerisme Voerendaal.
- Deelname 'Dit is Parkstad' promotiecampagne.
- Deelname uitvoeringsprogramma 'Vrijtijdseconomie Zuid-Limburg'.
- Deelname aan de promotiecampagne 'Land van Krijt, Mergel en Kalk' van Visit Zuid-Limburg.

Risico's

-

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten. Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Economie				Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023			Begroting 2024-2027			
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten:							
Economische ontwikkeling	54	73	73	69	69	69	69
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	44	52	52	55	55	55	55
Economische promotie	118	147	148	149	149	149	149
Totaal lasten:	216	272	273	273	273	273	273
Baten:							
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1	1	1	1	1	1	1
Economische promotie	65	61	61	61	63	65	67
Totaal baten:	66	62	62	62	64	66	68
Saldo programma	- 150	- 210	- 211	- 211	- 209	- 207	- 205

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma

Onderwijs

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Kwalitatief goede onderwijshuisvesting in de kernen van Voerendaal waar eigentijds onderwijs kan plaatsvinden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Ontwikkeling van eigentijds kindcentrum en schoolomgeving Ubachsberg met een onderwijsconcept gericht op de brede ontwikkeling van het kind en de kern als lerende gemeenschap.
- Ontwikkeling nieuwe school in Ransdaal.
- Ontwikkeling kindcentrum in Klimmen in samenwerking met maatschappelijke partners in de Open Club Klimmen.
- Komen tot een definitieve oplossing betreffende de eigendomssituatie van brede school Cortemich.

Specifiek in 2024:

- Ubachsberg: komen tot een inhoudelijk concept voor het onderwijs in Ubachsberg. Vervolgens wordt op basis hiervan een programma van eisen opgesteld voor een nieuw schoolgebouw.
- Ransdaal: Keuze voor definitieve voorkeurslocatie nieuw schoolgebouw. Vervolgens opstellen inhoudelijk concept.
- Klimmen: Opening Open Club Klimmen, in werking treden nieuw kindcentrum en verder ontwikkelen samenwerking tussen maatschappelijke partners en onderwijs.
- Voerendaal: Afspraken maken over een eventuele overdracht, beheer en exploitatie met Innovo en de overige participanten in brede school Cortemich.

Risico's

- In zijn algemeenheid vormen de hoge bouwkosten een risico op alle (nieuw)bouwprojecten, ook voor onderwijshuisvesting. Tot op heden zijn de bedragen gereserveerd in de begroting niet toereikend voor alle ontwikkelingen.
- Verwachtingen bij stakeholders op het gebied van de planning van nieuwe onderwijshuisvesting lopen niet gelijk met de mogelijkheden om deze projecten te ontwikkelen.
- Nieuwe wetgeving is in voorbereiding ten aanzien van onderwijshuisvesting, het is nog niet te overzien of hier (financiële) consequenties uit voortkomen.

Educatieve agenda en Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Wat willen we bereiken?

We willen de Voerendaalse jeugd optimale kansen bieden ten aanzien van onderwijs en gezond en veilig opgroeien. Kinderen krijgen de ruimte om hun talenten te leren kennen en deze verder te ontwikkelen. Daarnaast intensiveren de educatieve partners de onderlinge samenwerking om zo een doorgaande ontwikkelingslijn voor jeugdigen te realiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Met de lokaal educatieve agenda werken de educatieve partners samen rondom de volgende 4 thema's: 1. De jeugd in Voerendaal is positief gezond. 2. De jeugd in Voerendaal ontwikkelt zijn/haar talent. 3. De integrale aanpak in de kindcentra geven we gezamenlijk inhoudelijk vorm. 4. We verbinden onderwijs en zorg/jeugdhulp daar waar dit nodig is en meerwaarde biedt.
- Er is een plan om onderwijsachterstanden (OAB) vroegtijdig te signaleren en aan te pakken.
- Parkstad kent een constructieve samenwerking met bureau Voortijdig Schoolverlaten en Verzuim (VSV), ten aanzien van een preventieve en curatieve aanpak van leerplicht en schoolverzuim voor de Parkstad-gemeenten. Met deze organisatie zijn korte lijnen en zo houden we de ontwikkelingen nauw in de gaten.
- In de kwartaaloverleggen met de peuteropvang wordt de inzet van peuteropvang en het beleid in Voerendaal samen vorm gegeven en bijgesteld indien nodig.

Specifiek in 2024:

- Nieuwe Lokaal Educatieve Agenda opstellen met afstemming met alle Parkstadgemeenten.
- Uitvoering geven aan het NPO plan. In 2023 zijn al diverse acties uitgevoerd om achterstanden, opgelopen door corona, in te halen. Inmiddels is de bestedingstermijn van de gelden verlengd en is het mogelijk om in 2024 opnieuw in te zetten op diverse doelen.
- Doorontwikkeling van de integrale kindaanpak. Ontwikkeling integrale aanpak waarbij de onderwijskoppels (peuteropvang, kinderopvang, BSO, onderwijs en JENS) per kern komen tot een plan op maat. Voor Klimmen, Ransdaal en Voerendaal start een traject met TOOS. Voor Ubachsberg start een traject met een andere specialist, waarbij de voorbereiding van een inhoudelijk concept voor de nieuwe locatie én de integrale aanpak in samenhang worden opgepakt.
- JENS implementeert een nieuw concept vindplek op basisschool Cortemich. Op deze manier wordt efficiënter samengewerkt en problematiek in een vroeg stadium herkend.
- Implementatie van een nieuw peutervolgsysteem in de voorschool voor de monitoring van VVE.
- Verbinding onderwijs en zorg/jeugdhulp zoals de versterking van de knooppunten. Binnen de knooppunten worden speciale ondersteuningsbehoeften besproken samen met ouders en betrokken professionals. Ook wordt de verbinding van het onderwijs en het gebiedsteam van JENS besproken.
- Inventariseren welke nieuwe initiatieven in de verbinding van onderwijs en zorg aansluiten bij de behoeften van ouders, jeugdigen en partners.
- Aandacht voor talentontwikkeling door implementatie van Maatschappelijke Diensttijd (MDT) met de inzet van Matchmate Zuid.

Risico's

Voor de uitvoering van de acties en plannen en een succesvolle verbinding van onderwijs en zorg zijn veel verschillende partners nodig. Op dit moment is er bij de verschillende partners sprake van een zeer dynamische werkomgeving en sterk krachtenveld. Daarnaast is er bij een aantal partners sprake van een groot personeelstekort, waardoor het niet voor iedere partner steeds mogelijk is eenduidig en actief te participeren. Hier is veel aandacht voor in de planning en afstemming met de partners en er wordt, indien mogelijk, op geanticipeerd.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma.

Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten. Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Onderwijs				Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023			Begroting 2024-2027			
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten:							
Onderwijshuisvesting	426	491	763	791	604	600	656
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	543	812	562	630	628	628	628
Totaal lasten:	969	1.303	1.325	1.421	1.232	1.228	1.284
Baten:							
Onderwijshuisvesting	337	87	87	87	87	87	87
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	100	83	19	83	83	83	83
Totaal baten:	437	170	106	170	170	170	170
Saldo programma	- 532	- 1.133	- 1.219	- 1.251	- 1.062	- 1.058	- 1.114

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma

\ Sport, cultuur en recreatie

Sport, cultuur en recreatie

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s): Wethouder H. Coenen
Wethouder G. Delsing
Wethouder P. Verbraak
Burgemeester W. Houben

Versterken Cultuur

Wat willen we bereiken?

Het versterken van de culturele infrastructuur en de bereikbaarheid van cultuur voor onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Ondersteuning Zomerfestival Voerendaal voor organisatie jaarlijks cultureel festival. Belangrijke rol wordt hierbij gegeven aan de Voerendaalse verenigingen.
- Structurele ondersteuning van culturele verenigingen in Voerendaal ten behoeve van de ontwikkeling van hun vereniging en de samenwerkingsverbanden met andere verenigingen, maatschappelijke organisaties en professionele cultuurmakers.
- Opdracht aan de bibliotheek om cultuur dichterbij inwoners te brengen vanuit één van de vijf wettelijke taken van de WSOB (wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen).

Specifiek in 2024:

- Extra investeringen in culturele infrastructuur middels het coronaherstelplan. Culturele verenigingen en cultuurmakers worden uitgedaagd om te komen tot nieuwe ideeën voor het ontwikkelen van culturele manifestaties in de gemeente.
- Onderzoeken of een duurzame samenwerking met Cultura Nova kan worden opgezet. Dit ten behoeve van een jaarlijks evenement van het festival in Voerendaal.
- Organisatie Zomerfestival Voerendaal 2024.
- Opdracht aan bibliotheek om het culturele aanbod te vergroten.
- Versterken samenwerking culturele verenigingen zal worden gestimuleerd door de verenigingsondersteuner.
- We gaan aan de slag met 't Hoes veur 't Limburgs voor het versterken van de Limburgse taal.

Risico's

Het coronaherstelplan bestaat uit incidentele middelen. Er kan dus incidenteel ruimer beroep worden gedaan op financiële middelen van de gemeente voor initiatieven, acties en ideeën op het gebied van cultuur.

Sporten en bewegen

Wat willen we bereiken?

Sporten en bewegen voor alle inwoners van de gemeente Voerendaal mogelijk maken. Hierbij leggen we de nadruk op sporten als middel om een positief gezond leven te leiden, maar ook om plezier te hebben en elkaar te ontmoeten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Uitvoeren ambities van het Sportakkoord. We richten ons hierbij met name op het versterken van sportaanbieders (o.a. verenigingen) en de verbinding tussen maatschappelijke organisaties en sport. Ook is het van belang om de sportieve infrastructuur in Voerendaal in stand te houden dan wel te versterken.
- Sportstimulering voor jong en oud door middel van het vernieuwde sportstimuleringsprogramma. Dit wordt in 2023 aanbesteed.
- Sinds 2023 is Voerendaal aangesloten bij ledereen Kan Sporten. Hiermee vergroten we de inclusiviteit van sporten in de gemeente en is er aandacht voor aangepast sporten.

Specifiek in 2024:

- Verstevenigen duurzaam en structureel sport- en beweegaanbod voor jeugd en senioren middels nieuw sportstimuleringsprogramma. Uitvoering herijkt Sportakkoord Voerendaal (beiden GALA thema's).
- Aanpak valpreventie ontwikkelen en implementeren (GALA thema).
- Onderzoeken nieuw sportaanbod bij de Open Club Klimmen.
- Onderzoek naar urban sport en cultuur in Parkstad voor de activering van 12 tot 20 jarigen in de gemeente.

Risico's

Om te komen tot een breed gedragen sportklimaat zijn we afhankelijk van partners. Dit geldt voor zowel de sportaanbieders, maar ook voor maatschappelijke partners zoals het onderwijs. Een versterking van het partnerschap op dit thema is van belang om te komen tot duurzame samenwerking en resultaat.

Coronaherstelplan

Wat willen we bereiken?

De Voerendaalse samenleving een impuls geven om sociale structuren en samenwerking te versterken. Hiervoor zijn financiële middelen beschikbaar voor 2023 en 2024. Inwoners, verenigingen, ondernemers en maatschappelijke organisaties worden uitgedaagd om te komen tot initiatieven, acties en ideeën. Deze dienen bij te dragen aan het revitaliseren van de samenleving zodat deze weer even sterk, sociaal en verbonden is zoals voor de periode van de COVID-19 crisis.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- In zijn algemeenheid worden onze partners en inwoners gefaciliteerd en ondersteund om te komen tot initiatieven welke bijdragen aan een sterkere samenleving. Het coronaherstelplan kent een looptijd tot en met 2024.

Specifiek in 2024:

- Investeren in de versterking van de samenleving door ideeën van verenigingen, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners te faciliteren en ondersteunen. Dit geldt zowel inhoudelijk als financieel. De doelen die zijn vastgelegd in het coronaherstelplan zijn leidend hierbij.
- Borgen van structuren en afspraken die ook na 2024 voortgezet worden als dit niet meer ondersteund kan worden met middelen en ondersteuning vanuit het coronaherstelplan.

Risico's

Het coronaherstelplan bestaat uit incidentele middelen. Er kan dus incidenteel ruimer beroep worden gedaan op financiële middelen van de gemeente voor initiatieven, acties en ideeën. Na 2024 dienen verenigingen, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners dit weer op reguliere wijze te financieren, mogelijk met reguliere middelen van de gemeente. Deze zijn echter beperkter dan hetgeen ter beschikking staat vanuit het coronaherstelplan.

Verenigingsleven

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendig, robuust en vitaal verenigingsleven in de gemeente Voerendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Inzet van de verenigingsondersteuner bij specifieke behoeften van verenigingen (vraaggericht), tijdens reguliere verenigingsavonden of bij themabijeenkomsten. Hierbij worden landelijke ontwikkelingen in de gaten gehouden en de verenigingen worden daarin meegenomen.
- Stimuleren van het gebruik en inzetten van de activiteitensubsidie.
- Periodieke nieuwsbrieven voor én door verenigingen.

Specifiek in 2024:

- We zetten in op ledenbehoud en ledenwerving. Daarnaast zijn er stimulansen nodig om de professionaliteit van het bestuurlijke- en vrijwilligerskader overeind te houden.
- Onderzoeken of de aanpassing en actualisatie van de subsidieverordening gewenst is, zodat deze beter aansluit bij de versterking en toekomstbestendigheid van verenigingen.
- De basissubsidie wordt in 2024 opnieuw beschikt voor de periode 2025-2028.
- Aanvullend op de huidige subsidies kunnen verenigingen een beroep doen op een subsidie in het kader van het Corona-herstelplan. Deze subsidiemogelijkheid is in de loop van 2023 in het leven geroepen en kan ook in 2024 aangevraagd en ingezet worden.
- Bij de organisatie van het Zomerfestival worden verenigingen betrokken, zodat deze zich kunnen profileren en het programma van het Zomerfestival verrijken.

Risico's

- De coronacrisis heeft een impact gehad op het verenigingsleven. De impact is vooral gericht op het ledenaantal en het vrijwilligerskader. Dit kan het behouden van een rijk verenigingsleven extra onder druk zetten naast andere maatschappelijke trends, zoals vergrijzing en individualisering. In de ondersteuning van verenigingen moet hier extra aandacht naar uitgaan.
- De energiecrisis raakt ook verenigingen, vooral met een eigen accommodatie. Deze verenigingen krijgen net als individuele consumenten te maken met hogere kosten.

Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken?

Instandhouding en meer zichtbaar en beleefbaar maken van het cultureel erfgoed om identiteit en eigen karakter te behouden en de economie te versterken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Samenwerking Archeologie met alle Parkstad gemeenten.
- Deelname aan nationale evenementen als open monumentendag en archeologiedagen.
- Voortzetten deelname Via Belgica.
- Kleinschalige projecten ten behoeve van het zichtbaar maken van erfgoed en archeologie.
- Erfgoed met andere beleidsterreinen versterken en verbreden.

Specifiek in 2024:

- Opstellen erfgoednota.
- Permanent zichtbaar maken Romeinse villa Voerendaal.
- Toekomstbestendig maken kapel Valkenburgerweg.

Risico's

Het comité open monumentendag is uit elkaar gevallen. Er wordt een nieuwe oproep geplaatst. Risico bestaat dat zich geen nieuwe vrijwilligers melden en de open monumentendag niet meer georganiseerd kan worden.

Natuur, landschap en groen

Wat willen we bereiken?

- Bescherming en versterking van natuur- en landschapswaarden.
- Behoud en ontwikkeling van landschapselementen.
- Beperken van de effecten van klimaatverandering (wateroverlast, hittestress, droogte en biodiversiteit) door realisatie van meer en hogere kwaliteit groen, natuur en landschap.
- Goed beheerde en toegankelijke bos- en natuurgebieden.
- De huidige kwaliteit van het onderhoud groen handhaven.
- De biodiversiteit in het groen verhogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Bescherming en handhaving van de landschapselementen en bermen.
- Toepassen en uitbreiden ecologisch beheer van openbaar groen en bermen.
- Natuur- en landschapsherstel in combinatie met klimaatmaatregelen.
- Bij projecten, reconstructies en de inrichting van de openbare ruimte aansluiten bij de klimaatopgaven (wateroverlast, hittestress, droogte en biodiversiteit).
- Waar mogelijk vervangen van 'grijs voor groen' en zorgen voor meer biodiversiteit.
- Organiseren van burgerparticipatie bij de ontwikkeling van groen-, natuur- en landschapsplannen.

Specifiek in 2024:

- Afronden procedure voor de juridische bescherming van landschapselementen in een paraplu bestemmingsplan landschapselementen.
- Actualisatie van de Bomenverordening.
- Actualisatie van het Groenbeheerplan.
- Opstellen van een nieuwe Natuur- en landschapvisie.
- Opstellen van een nieuw Groenstructuurplan.
- Overdracht gemeentelijke bossen en natuurgebieden naar een organisatie met aantoonbare kennis en kunde van het duurzaam instandhouden van deze gebieden.
- Verdere uitrol van de aanleg van bloem- en kruidenrijke akkerranden.
- Uitvoering pilotproject Ransdalerveld als koploperproject in het Limburgs Programma Landelijk Gebied (financiële consequenties op dit moment nog niet bekend).
- Uitvoeren inventarisatie van beschermde soorten in bebouwd gebied in verband met de voorgenomen verduurzamingsmaatregelen aan woningen. De inventarisatie is ten behoeve van een Soortenmanagementplan en een gebiedsgerichte ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming.
- Mogelijkheden onderzoeken voor 'grijs naar groen'.
- Onderzoek naar en uitvoering van vergroeningsmaatregelen voor meerledige doelen (klimaatadaptatie, natuur, landschap, biodiversiteit), bijvoorbeeld aanplant van bomen.
- In samenspraak met de werkgroep 'Natuur, Landschap en Water' kleine inrichtingswerkzaamheden in het buitengebied realiseren.

Risico's

- De middelen voor natuur en landschap zijn beperkt. Daarom hebben we cofinanciering door middel van allianties of combinaties met andere stakeholders of andere taakvelden nodig (bijvoorbeeld het taakveld 'water') om invulling te kunnen geven aan een groot deel van onze ambities.
- De capaciteit in het taakveld groen, natuur en landschap is op dit moment onvoldoende om alle doelen en ambities te kunnen verwezenlijken.

Wat mag het kosten?

Op de volgende pagina wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten. Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Sport, cultuur en recreatie				<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	Begroting 2023			Begroting 2024-2027			
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten:							
Sportbeleid en activering	240	225	225	275	275	267	245
Sportaccommodaties	821	966	781	906	930	973	966
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	199	265	202	204	211	202	202
Musea	14	18	18	17	17	18	18
Cultureel erfgoed	99	77	42	56	41	41	41
Media	295	311	314	331	331	290	290
Openbaar groen en (openlucht) recreatie (openlucht) recreatie	1.285	1.600	1.450	1.556	1.494	1.467	1.479
Totaal lasten:	2.953	3.462	3.032	3.345	3.299	3.258	3.241
Baten:							
Sportbeleid en activering	59	0	0	85	85	77	0
Sportaccommodaties	246	198	198	208	208	208	208
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	0	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0
Media	21	21	21	21	21	21	21
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6	4	4	4	4	2	2
Totaal baten:	332	223	223	318	318	308	231
Saldo programma	- 2.621	- 3.239	- 2.809	- 3.027	- 2.981	- 2.950	- 3.010

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma

Sociaal domein

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s): Wethouder H. Coenen
Burgemeester W. Houben

Leefbaarheid

Wat willen we bereiken?

Vitale en leefbare kernen waar het prettig is om te wonen, verblijven en recreëren nu én in de toekomst. Dit doen we samen met burgers, verenigingen en maatschappelijke partners, gezamenlijk werken we aan het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving en leefbaarheid in de kern.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Inhoudelijk en financieel faciliteren en ondersteunen van actief burgerschap (burgerinitiatieven) waarbij de mate van ondersteuning afhankelijk is van de behoefte van de initiatiefnemers en passend is bij het te implementeren participatiebeleid.
- Instandhouding voorzieningen in de kernen.
- Laagdrempelige bereikbaarheid en aanspreekbaarheid van wethouders met ‘*wethouders on tour*’.

Specifiek in 2024:

- Inzet Coronaherstelplan ter versteviging sociale structuren in de gemeente. Verenigingen, inwoners en maatschappelijke partners kunnen hier aanspraak op maken door maatschappelijk relevante initiatieven te ontwikkelen.
- Plan van aanpak en implementatie kernbudgetten ter versterking van de cohesie in de kernen en buurtschappen.
- Implementatie werkwijze burgerparticipatie om te komen tot een stevigere basis voor het partnerschap tussen de gemeente en onze inwoners.

Risico’s

Leefbaarheid vormgeven via actief burgerschap verlangt een samenwerking van verschillende partijen zoals burgers, verenigingen, ondernemers en gemeente. Om dit te laten slagen zijn wij mede afhankelijk van de inspanning van alle betrokkenen.

Doorontwikkeling Burgerijen

Wat willen we bereiken?

Een sterke sociale infrastructuur van zorg en welzijn. Dat is nooit af en mag groeien en veranderen. Het is geslaagd als formele en informele functies samen komen in De Burgerij en elkaar sterker maken. Vrijwilligers en professionals doen het samen en sluiten aan bij vragen, behoeften en mogelijkheden die er zijn op allerlei gebieden, maar met als centrale doel: *ontmoeting*.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Faciliteren en ondersteunen van een laagdrempelige ontmoetingsplaats binnen iedere kern voor alle inwoners.
- Een inlooppunt creëren met een uitnodigend activiteitenaanbod voor verschillende doelgroepen. Er is een basisaanbod voor alle inwoners en daarnaast specifieke activiteiten voor specifieke doelgroepen, zoals ontmoeting voor mantelzorgers, ouders van jonge kinderen, inwoners met GGZ- problematiek etc. (zie ook meedoen).
- Inhoud geven aan (vroeg)signalering door middel van het activiteitenaanbod van de Burgerij en vrijwilligers en professionals.
- Een goed functionerende informatie- en adviesfunctie vanuit de Burgerij organiseren denk aan samenwerking met Wmo, maatschappelijk werk, mantelzorgondersteuning etc..
- Voorliggende voorzieningen inrichten om de sociale participatie en zelfredzaamheid van inwoners te vergroten.
- Preventie van eenzaamheid.

Specifiek in 2024:

- De verhuizing naar en integratie van verschillende functies van De Burgerij in de Open Club Klimmen.
- Vormgeven van de samenwerking met partners in de Open Club Klimmen met speciale aandacht voor de samenwerking met Cicero en de bibliotheek.
- Opstellen beleidsplan sociale basis vanuit GALA, waarbij De Burgerij met al haar functies de brede sociale basis in Voerendaal vormt.
- Investeren in de verbindingen van professionals en vrijwilligers werkzaam bij de Burgerij via *meet & greet* bijeenkomsten en informatiebijeenkomsten en betrekken van nieuwe partners en ondernemers bij de Burgerij.
- Verkennen van aanvullende professionele samenwerkingsmogelijkheden binnen de Burgerij.
- Verder ontwikkelen van verschillende bestaande functies naar behoefte van bezoekers en vrijwilligers (vraaggericht), waarbij inclusie van kwetsbare doelgroepen extra aandacht krijgt.

Risico’s

- De functie en resultaten van De Burgerijen komen tot stand door samenwerking tussen de gemeente, (netwerk)partners, burgers, verenigingen en ondernemers. De mate van slagen is dan ook mede afhankelijk van inspanningen en mogelijkheden van alle betrokkenen en de mate waarin zij zich verbonden voelen aan De Burgerij.
- De beschikbaarheid, continuïteit en kwaliteit van de vrijwilligers is een kwetsbare factor om het niveau en de doorontwikkeling van activiteiten op peil te kunnen houden. We zien dat de kwetsbaarheid is toegenomen in de laatste jaren en dit vraagt extra zorg en inzet.

Vrijwilligers en De Burgerij

Wat willen we bereiken?

Een sterke sociale basis in Voerendaal, waarbij inwoners zich vrijwillig inzetten voor elkaar. Daarbij is er speciale aandacht voor de doelgroep vrijwilligers. Om te zorgen dat het vrijwilligerswerk goed aansluit en uitgevoerd kan worden, is meestal extra begeleiding nodig. Het is voor ons geslaagd als iedere inwoner die vrijwilligerswerk wil doen ook een fijne werkplek vindt, het vrijwilligerswerk met plezier kan doen en de begeleiding krijgt die daarbij nodig is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Werving van vrijwilligers en een goede match maken tussen vrijwilligers en functies in De Burgerij.
- Vraaggerichte begeleiding op basis van de behoefte van de vrijwilligers bij het uitvoeren van het vrijwilligerswerk.
- Uitvoeren van het vrijwilligersbeleid gericht op waardering en ontwikkeling.

Specifiek in 2024:

- Vaststellen en implementeren van vrijwilligersbeleid gericht op vrijwilligers van De Burgerij.
- In kaart brengen van ondersteuningsbehoefte van doelgroepvrijwilligers en ontwikkelen van structuur om dit te bieden.
- Campagne voor de werving van vrijwilligers voor De Burgerijen.
- Onderzoeken welke samenwerking met partners (Kompas, Philadelphia, Cicero etc.) mogelijk is rondom begeleiding van doelgroepvrijwilligers.

Risico’s

De ontwikkeling van het vrijwilligersbestand is zodanig dat het aandeel doelgroepvrijwilligers stijgt. Dat betekent dat ook de ondersteuningsbehoefte stijgt en soms aanpassingen vraagt ten opzichte van het uitvoeren van de verschillende functies. Dit brengt het risico met zich mee dat niet alle wensen en behoeften ten aanzien van het doorontwikkelen van De Burgerij door kunnen gaan.

Meedoen: inclusie en toegankelijkheid

Wat willen we bereiken?

In Voerendaal willen we dat alle inwoners kunnen meedoen. En een fysieke, psychische of verstandelijke beperking staat dit zo min mogelijk in de weg. Dan gaat het niet alleen over het wegnemen van fysieke drempels, maar ook over voorzieningen afgestemd op mensen met een speciale behoefte of een vereenvoudiging van (gemeentelijke) informatie en communicatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Lokaal bieden van beschermd wonen en opvang vanaf 2025.
- Goede signalering, ondersteuning en samenwerking met partners voor kwetsbare inwoners.
- Opstellen en uitvoeren prestatieafspraken met woningcorporatie in Voerendaal met daarin afspraken over woningaanpassingen, toewijzen van aangepaste woningen aan doelgroep en het realiseren van levensloopbestendige woningen.
- Laagdrempelig aanbod voor kwetsbare inwoners en specifieke doelgroepen, zoals aangepaste ontmoetingsmomenten en ontspanning in toegankelijke locaties.
- Vertalen van de regionale woon-zorg visie naar de lokale situatie in Voerendaal en deze uitvoeren met specifiek aandacht voor de combinatie van wonen en zorg voor inwoners in een kwetsbare positie.

Specifiek 2024:

• Decentralisatie beschermd wonen en opvang per 1-1-2025

Voor mensen die zijn aangewezen op beschermd wonen en opvang werken we intensief samen in de regio. Deze samenwerking is vooruitlopend op de decentralisatie die in de afgelopen jaren is geïmplementeerd en wordt in 2024 en verder doorontwikkeld. Deze samenwerking vertaalt zich in een gezamenlijke toegang, gezamenlijk beleid ontwikkelen (voor 2024: vier ontwikkeldoelen opgesteld), gezamenlijke inkoop en gezamenlijk preventieve maatregelen ontwikkelen. We zetten hierbij in op zoveel mogelijk regulier huisvesten, wonen in de wijk en spreiding van de doelgroep over alle *Parkstad-gemeenten*. In *Voerendaal hebben/krijgen we de volgende* (woonzorg)vormen: gezinswoning, doorstroomwoning, *Housing First*, *Housing Parkstad*, *Housing Plus*, *Skaeve Huse*.

• Structureel borgen van de pilot VIA vanaf 2024

VIA staat voor Verbindingspunt Informatie en Advies Zuid-Limburg. Het VIA leidt niet-acute zorgmeldingen van de politie (met name als sprake is van verward gedrag) door naar de gemeente/ lokaal sociaal domein of zorgdomein, om op die manier tijdige en passende actie te ondernemen om recidive en escalatie te voorkomen. Het VIA is organisatorisch ondergebracht bij de Zuid-Limburgse Zorg- en Veiligheidshuizen die hier gezamenlijk uitvoering aan geven. Vanaf 2024 wordt de pilot structureel opgenomen in het dienstenaanbod van het Veiligheidshuis.

• Hoeskamer Klimmen voor mensen met een psychische kwetsbaarheid

In Klimmen is een speciale Hoeskamer actief waar extra aandacht en professionele ondersteuning is voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Deze extra aandacht wordt geboden door de samenwerkende partners Philadelphia, Mondriaan, Cicero en Burgerij-vrijwilligers. Hier kunnen burgers met en zonder indicatie (dagbestedings-cliënten, leerwerktraject-cliënten, vrijwilligers, professionals, buurtbewoners) elkaar ontmoeten, ontwikkelen, helpen en steunen. Tevens is deze Hoeskamer een middel om cliënten die affiniteit en kwaliteiten hebben met horeca of facilitaire werkervaring op te laten doen en/of een diploma te laten halen.

• Prikkelarme Hoeskamer

Ook mensen die behoefte hebben aan een ontmoetingsplek maar als gevolg van bijv. een hersenletsel, dementie of autisme niet kunnen deelnemen aan de bestaande Hoeskamers, omdat er sprake is van te veel prikkels, wordt een prikkelarme Hoeskamer geïnitieerd. In deze Hoeskamer is plek en aandacht voor zowel de zorgvrager als de mantelzorger, zodat het mes aan twee kanten snijdt.

• Toegankelijkheid gemeenschapsvoorzieningen

Ongehinderd is de uitvoerende partij voor het Nederlands Keurmerk voor Toegankelijkheid en heeft een app en website waarmee mensen met een beperking altijd en overal inzicht krijgen in de toegankelijkheid van publieke locaties. In Voerendaal zijn door het keuringsteam van Ongehinderd in 2023 alle gemeenschapsvoorzieningen getoetst. De informatie is in de gratis app en op de website te vinden. In 2024 wordt een plan van aanpak opgesteld om de knelpunten die het keuringsteam heeft geconstateerd te verminderen dan wel op te heffen. Ook ondersteunt het keuringsteam van Ongehinderd de adviseur van Iedereen Kan Sporten (IKS) bij de screening van de toegankelijkheid van de sportlocaties in Voerendaal.

• Communicatie en digitalisering in het Wmo-loket

- De brieven en beschikkingen (Wmo) worden geactualiseerd en aangepast zodat ze aansluiten op de beleving en het begrip van mensen die kampen met laaggeletterdheid en/of een licht verstandelijke beperking.
- Ook bij de Wmo willen we burgers de mogelijkheid geven om een melding/aanvraag digitaal te doen. Middels een extra functionaliteit die geïntegreerd is in ons gemeentelijke systeem kunnen burgers met hun DigiD een Wmo-melding doen waarbij hun gegevens (naam, adres, geboortedatum, vraag/melding) direct door het systeem gecontroleerd worden (m.b.v. de DigiD-functie) en in ons systeem verwerkt worden (middels automatische BRP-controle). In een latere fase wordt het digitaal klantdossier ontwikkeld waarbij de klant zijn dossier kan inzien en opvolgen.

Risico's

We willen dat iedereen in staat is om mee te doen en mensen zo min mogelijk drempels ervaren bij het participeren. Hiervoor worden veel initiatieven ontplooid: sommige geïnitieerd door de gemeente zelf, andere door burgers of verenigingen. Hierbij bestaat altijd het risico dat toch niet iedereen in staat is (of de behoefte heeft) om hierin mee te gaan. Enerzijds moeten we ons realiseren dat dit een continuproces is, nieuwe ontwikkelingen zullen altijd (nodig) zijn, het is nooit helemaal 'af'. Anderzijds moeten we ons ook realiseren dat er altijd mensen zullen zijn die zich hiervan terugtrekken.

Participatie, arbeidsmarkt en armoedebestrijding

Wat willen we bereiken?

Optimale dienstverlening aan onze inwoners die zijn aangewezen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Iedereen krijgt kansen om mee te doen door begeleiding naar een betaalde baan, een werkervaringsplaats of vrijwilligerswerk. Inwoners met een laag inkomen worden (financieel) ondersteund en niemand valt tussen wal en schip.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelname aan de gemeenschappelijke regelingen ISD Kompas (sociale dienst), WOZL (Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg) en WSP Parkstad (Werkgeversservicepunt Parkstad).
- Kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt optimaal benutten door het stimuleren van arbeidsparticipatie bij werkzoekenden en verbinding te maken met de werkgevers zowel lokaal als regionaal.
- Vergroten van het bereik van de minimaregelingen.

Specifiek in 2024:

- Extra aandacht voor nieuwkomers in onze gemeente en daarbij in ieder geval monitoren van de voortgang van hun inburgering (beheersing van de Nederlandse taal en participatie). Door te kijken wat er (extra) nodig is en inzet van eventuele extra begeleiding zorgen we dat de nieuwkomers optimaal ondersteund worden.
- 'Talent werkt' opnieuw leven inblazen. een netwerkorganisatie van lokale partners die ideeën, initiatieven en projecten aandragen met als doel talenten van inwoners optimaal benutten. Bijvoorbeeld door werkzoekenden en lokale ondernemers bij elkaar te brengen, maar ook het ontwikkelen van vrijwilligersinitiatieven. Met als uiteindelijk doel de kansen op (betaald) werk te vergroten.
- De samenwerking tussen netwerkpartners versterken met als doel om alle ondersteuningsmogelijkheden binnen onze gemeente zo effectief mogelijk in te zetten t.b.v. onze inwoners met een laag inkomen.

Risico's

De verwachting is dat de krapte op de arbeidsmarkt nog een aantal jaren zal aanhouden. De werkeloosheid zal geleidelijk wel iets oplopen. Dat betekent dat er voldoende kansen zijn, maar het wel een uitdaging blijft om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan een passende baan te helpen. Ook de ontwikkelingen op de energie- en verduurzamingsmarkt blijven een onzekere factor.

Mantelzorgondersteuning

Wat willen we bereiken?

We streven ernaar dat mantelzorgers zich gesteund voelen in de zorg voor hun naasten en hun inzet te erkennen, en zo te voorkomen dat ze overbelast raken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Het (regionale) steunpunt voor Mantelzorgers in Parkstad zal een breed scala aan ondersteunende diensten aanbieden, zoals themabijeenkomsten, cursussen en trainingen, een luisterend oor, en informatie en advies over regelingen en voorzieningen.
- Organiseren van een activiteit op de dag voor de mantelzorger.
- Ruggesteun zal vervangende mantelzorg beschikbaar stellen.
- Respijtzorg aanbieden, waaronder hulp bij huishoudelijke taken, dagbesteding en/of logeeropvang.
- Elke geregistreerde mantelzorger in Voerendaal komt in aanmerking voor een gratis abonnement op MantelzorgNL.
- Een vrijwilliger van Burgerij Klimmen zet zich extra in op het gebied van communicatie, met als doel meer bekendheid te geven aan de activiteiten voor mantelzorgers.

Specifiek in 2024:

- We zullen een gezamenlijke regionale website ontwikkelen voor mantelzorgers, waar zij overzichtelijk en gemakkelijk toegang hebben tot het aanbod voor mantelzorgers.
- Communicatiecampagne lanceren om bekendheid aan de website te geven.
- Vrijwilligers van het lokale voorportaal van het regionale steunpunt goed ondersteunen (door regionale steunpunt) zodat zij de vragen van mantelzorgers adequaat kunnen beantwoorden of doorverwijzen.
- Er start een prikkelarme Hoeskamer specifiek voor mantelzorgers samen met hun zorgvrager.
- Er is een gemeentelijke kwartiermaker mantelzorg aangesteld, om de verbinding tussen het steunpunt en de gemeente Voerendaal te verstevigen zodat het aanbod beter benut kan worden.

Risico's

- Mantelzorgers vormen een moeilijk te bereiken doelgroep. Veel mensen voelen zich niet aangesproken door de term 'mantelzorger'. Daarnaast hebben mantelzorgers vaak weinig tijd en ruimte, waardoor ze niet snel op de voorgrond treden.
- In het verleden is gebleken dat mantelzorgers weinig gebruik maakten van het beschikbare aanbod. Door extra nadruk te leggen op de samenwerking met een verbindende schakel tussen de gemeente/ Burgerijen en het steunpunt voor mantelzorgers, lijkt dit verbeterd te kunnen worden. Maar het blijft een aandachtspunt.

Opvang en huisvesting ontheemden, statushouders en vluchtelingen

Wat willen we bereiken?

Opvang en huisvesting bieden aan vluchtelingen en nieuwkomers in de Voerendaalse samenleving. Het woningaanbod hierop aanpassen door het toevoegen van nieuwe en andere woonvormen, zoals flexwoningen en groepsaccommodaties. Hiermee wordt ook voorkomen dat de woningmarkt volledig op slot komt te staan. Het bieden van passende begeleiding en ondersteuning aan nieuwkomers in de Voerendaalse samenleving. Inwoners voelen zich thuis en worden opgenomen in de Voerendaalse samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Prestatieafspraken met woningcorporaties gericht op huisvesting.
- Samenwerkingsafspraken met CMWW, AMW en Kompas over inburgering en het maken van een goede start.
- Regie voeren en begeleiding rondom huisvesting, onderwijs etc. organiseren voor ontheemden en statushouders.
- Ondersteuning bieden aan vrijwilligers initiatieven en projecten, zoals groep Ransdaal, Buddy's en Taalclub gericht op ondersteuning en inburgering.

Specifiek in 2024:

- Intensief overleg (vooralsnog 1x per 6 weken) met partners om goede samenwerkingsafspraken te maken en proces van opvang en huisvesting te stroomlijnen.
- Inzet plegen, onder andere vanuit Talent Werkt en De Burgerijen om inburgering en maatschappelijke participatie beter te laten verlopen en de Voerendaalse samenleving te betrekken.
- Onderzoeken of initiatieven, zoals de taalklas en lokaal onderwijs en begeleiding geven aan jeugdigen mogelijk is.

Risico's

De voortdurende, hoge, opgaven om zowel Oekraïense ontheemden te huisvesten als statushouders, zorgt voor een eveneens hoge druk op andere aanverwante gebieden, zoals jeugdhulp, onderwijs, leerlingenvervoer, maatschappelijk werk etcetera. We zien de druk zo hoog oplopen dat hier niet altijd meer in te voorzien is of dat dit gepaard gaat met enorme maatschappelijke kosten, denk aan dure jeugdhulp voorzieningen, alternatief leerlingenvervoer via taxibedrijf etcetera. Dit maakt dat we in 2024 extra focus aanbrengen ten aanzien van onderzoek naar nieuwe alternatieven in de samenleving.

Passende jeugdhulp als dat nodig is

Wat willen we bereiken?

Een kwalitatief, toegankelijk en betaalbaar systeem van hulp, ondersteuning en zorg voor de jeugd met als doel een inclusieve en vitale samenleving voor en door inwoners die zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen leven en naar eigen vermogen mee kunnen doen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Doorontwikkeling van de transformatie en integraliteit van jeugdhulp in samenwerking met JENS en andere zorgpartners en met andere domeinen zoals Wmo, onderwijs, participatie en het verenigingsleven.
- Lokaal preventieve activiteiten aanbieden, zoals jeugd- en jongerenwerk, themabijeenkomsten, zoals *Kids en coffee* en schoolmaatschappelijk waarin jeugdigen en ouders op een laagdrempelige wijze worden geholpen in de hulpvragen die zij hebben.
- Zorgdragen voor tijdige en passende jeugdhulp voor jeugdigen en hun ouders.
- Implementeren en borgen van de knooppunten kansrijke start.
- Implementeren en borgen werkwijze *Handle with care*.

Specifiek in 2024:

- Samenwerken en handelen vanuit één gezamenlijk visie samen met JENS. een impuls in het partnerschap.
- Binnen de samenwerking in de jeugdregio Zuid-Limburg ten aanzien van verblijfshulp, gedwongen kader en ambulante hulp tijdens verblijf breekt een nieuwe beleidsperiode aan en gaat vanaf 1 januari 2024 het nieuwe beleidskader jeugd in. Het implementeren van dit beleidsplan sluit goed aan bij de huidige aanbestedingen en zal in 2024 verder geïmplementeerd worden.
- Uitvoering geven aan de Hervormingsagenda Jeugd.
- De voortgang van het herstelplan XONAR volgen en tijdig bijsturen vanuit het opgestelde monitoringsplan.

Risico's

- De hervormingsagenda jeugd gaat uit van een besparingspotentieel dat niet realistisch lijkt daar veel van de hervormingen die moeten zorgen voor besparingen al in de huidige aanbestedingen zijn doorgevoerd.
- Opdrachtnemers van de verschillende opdrachten (ambulant, verblijf, crisis) hebben een stevige opgave ten aanzien van de uitvoering van de taken. Hierdoor ontstaat het risico dat inwoners niet de juiste hulp krijgen, lang moeten wachten op hulp of dat vanuit de gemeente erg veel inspanning gevraagd wordt om ontstane problemen op te lossen. Het is belangrijk om in goed partnerschap inhoud te geven aan de rol van opdrachtgever en goed te sturen op resultaten en het beperken van wachttijden. Dit doen we door heldere prestatie-indicatoren te hanteren. In ieder geval de landelijke indicatoren doelrealisatie, uitval en cliënttevredenheid zodat ook vergelijking met andere gemeenten mogelijk is.
- Transformatie vraagt draagvlak van veel betrokken partijen dat er niet altijd is. Zonder dat noodzakelijke draagvlak lopen we het risico dat de transformatie niet voldoende van de grond komt en andere oplossingen onvoldoende geaccepteerd worden als passend. Dit vraagt extra investering in communicatie en draagvlak van inwoners en betrokken partners, zoals artsen en onderwijs.

- Financiële middelen blijken in sommige situaties niet toereikend voor zorgaanbieders dat als risico met zich meebrengt dat zij in financieel zwaar weer kunnen komen. Door dit vroegtijdig te signaleren en met elkaar te bespreken kan er ingezet worden op preventie, bijsturing en ondersteuning, maar betekent in sommige situaties ook een extra financiële opgave voor de gemeente.

Aanbod lokaal voor jeugd en jongeren

Wat willen we bereiken?

- Een aantrekkelijke gemeente voor jeugd en jongeren waar ook buiten schooltijd iets te doen en beleven is. Om dit te bereiken willen we aansluiten op de behoeften van jongeren en daarnaast jongeren op gestructureerde wijze de mogelijkheid bieden om mee te denken en te participeren.
- Er is meer aandacht nodig voor de jongeren tussen 13 en 24 jaar. We willen een beweging tot stand brengen naar een vitale leefomgeving en gezond en kansrijk opgroeien. Daar hoort sporten bij, maar ook sociale verbinding en creatief zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Periodieke overleggen van de jongerenraad die gevraagd en ongevraagd het college en de raad van advies mogen voorzien over jeugdbeleid.
- Lokaal preventieve activiteiten georganiseerd door het jeugd- en jongerenwerk, waar mogelijk in samenwerking met verenigingen.
- Jaarlijks de uitreiking van een jeugdlintje aan jongeren die vrijwillig iets bijzonders hebben gedaan binnen de Voerendaalse gemeenschap. Zo leveren zij een positieve bijdrage aan hun omgeving én aan Voerendaal.
- Het zomerprogramma met sport en sociale activiteiten georganiseerd door *The Move factory* en JENS voor Voerendaalse kinderen.

Specifiek in 2024:

- Het organiseren van lokale activiteiten rondom de jongeren ontmoetingsplek in Voerendaal.
- Onderzoek doen naar behoeften rondom Urban sport en cultuur. Dit onderzoek wordt Parkstad breed uitgevoerd, Voerendaal sluit hierbij aan en dit is gericht op de doelgroep 13 tot 24 jaar.
- Lokaal preventieve activiteiten vanuit JENS in samenwerking en op locatie van De Burgerijen organiseren.

Risico's

In Voerendaal speelt bij verschillende activiteiten vaker de vraag of er voldoende volume jongeren is om bepaalde activiteiten te organiseren zodat deze een structureel karakter missen.

Maatschappelijk Werk

Wat willen we bereiken?

Een volwaardig en kwalitatief aanbod van passende hulp en ondersteuning op maatschappelijk gebied met als doel de eigen kracht van inwoners te versterken en waar mogelijk een verschuiving naar niet geïndiceerde zorg te realiseren. Maatschappelijk werk is dichtbij, laagdrempelig, heeft korte lijnen met partners en werkt integraal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Maatwerkondersteuning / Onafhankelijke cliëntondersteuning voor inwoners die dat nodig hebben.
- Deskundigheidsondersteuning van de vrijwilligers vanuit de Burgerijen en vervullen van de rol van vertrouwenspersoon.
- Inzetten en versterken van groepswork.
- Samenwerking met partners in het sociale domein versterken en hierbij een verbindende rol vervullen.

Specifiek in 2024:

- Naar aanleiding van het besluit van Meander om de Maatschappelijk Werk werkzaamheden te beëindigen, gaan we in 2024 aan de slag met de implementatie van de nieuwe koers c.q. gewijzigde invulling (zijnde aanbesteden of inbesteden waarover in 2023 besluitvorming heeft plaatsgevonden). Deze implementatie moet uiterlijk 1 juli 2024 afgerond zijn. Uiteraard hebben we gedurende dit traject aandacht voor een zorgvuldige overdracht van cliënten en goede communicatie hieromtrent.

Risico's

Inherent aan de implementatie van een nieuwe koers is het feit dat we het risico lopen dat er enige tijd mee gemoeid gaat voordat deze zijn vruchten afwerpt.

Wat mag het kosten?

Op de volgende twee pagina's wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten. Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Sociaal domein				Bedragen x € 1.000			
Begroting 2023			Begroting 2024-2027				
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten:							
Samenkracht en burgerparticipatie	1.398	1.609	1.209	1.103	1.047	1.056	1.055
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (voorheen wijkteams)	135	367	323	346	341	330	295
Inkomensregelingen	3.078	3.157	2.604	3.167	3.193	3.221	3.250
WSW en beschut werk (voorheen begeleide participatie)	1.311	1.176	1.030	1.022	929	860	858
Arbeidsparticipatie	250	127	318	132	132	132	132
Maatwerkvoorzieningen	480	723	695	735	750	764	774
Maatwerkdienstverlening 18+	2.635	0	0	0	0	0	0
Hulp bij het huishouden (Wmo)	0	1.446	1.443	1.693	1.693	1.693	1.693
Begeleiding (Wmo)	0	462	461	529	529	529	529
Dagbesteding (Wmo)	0	404	403	523	523	523	523
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	21	21	21	21	21	21
Maatwerkdienstverlening 18-	2.282	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	2.293	2.348	2.274	2.337	2.402	2.470
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	110	110	55	55	55	55
Gesloten plaatsing	0	100	100	100	100	100	100
Geëscaleerde zorg 18+	36	0	0	0	0	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	20	20	21	21	21	21
Geëscaleerde zorg 18-	246	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	284	286	250	255	260	265
Totaal lasten:	11.851	12.299	11.371	11.971	11.926	11.967	12.041

Programma Sociaal domein				Bedragen x € 1.000			
Begroting 2023			Begroting 2024-2027				
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten:							
Samenkracht en burgerparticipatie	1.394	214	83	83	83	83	83
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (voorheen wijkteams)	0	0	0	74	74	60	0
Inkomensregelingen	1.569	1.635	1.774	1.774	1.774	1.774	1.774
WSW en beschut werk (voorheen begeleide participatie)	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen	4	32	1	33	36	37	38
Maatwerkdienstverlening 18+	126	0	0	0	0	0	0
Hulp bij het huishouden (Wmo)	0	100	100	108	108	208	208
Begeleiding (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0
Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	15	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	21	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten:	3.129	1.981	1.958	2.072	2.075	2.162	2.103
Saldo programma	- 8.722	- 10.318	- 9.413	- 9.899	- 9.851	- 9.805	- 9.938

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma

\ **Volksgesondheid en milieu**

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s): Wethouder R. Braun
Wethouder H. Coenen
Wethouder P. Verbraak

Positieve gezondheid – Trendbreuk – GALA

Wat willen we bereiken?

We zetten ons in voor positief gezonde en weerbare inwoners die kunnen opgroeien, leven, wonen en werken in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. We geloven hierbij in de kracht van ontmoeting, sporten, bewegen, ondersteuning en facilitering op diverse levensdomeinen en voor alle leeftijden. We werken hierbij intensief samen met onze maatschappelijke partners en streven naar een gezonde generatie in 2040. Dit is volledig in overeenstemming met de doelen die al enkele jaren worden nagestreefd in het kader van het inlopen van de gezondheidsachterstanden middels het programma Trendbreuk Zuid Limburg. Daarnaast werken we hiermee aan de doelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) om te komen tot een gezonde samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Ontwikkelen van positieve gezondheid als integraal uitgangspunt voor het welbevinden van de inwoners van de gemeente Voerendaal.
- We zetten in op een brede blik op gezondheid, namelijk *'Health in all policies'*: dit betekent dat diverse domeinen bijdragen aan de gezondheid van onze inwoners (publieke gezondheid, gezondheidszorg, sociaal domein, maar ook de fysieke inrichting).
- Sportstimulering voor jong en oud door middel van het vernieuwde sportstimuleringsprogramma. Dit wordt in 2023 aanbesteed. Daarnaast wordt er ook ingezet op de doelen van het Sportakkoord: een sterke sportinfrastructuur voor alle inwoners met vitale sportaanbieders. Hierbij ondersteunen wij lokale sportaanbieders.
- Inzet op gezonde leefstijl bij de Voerendaalse jeugd met JOGG (Gezonde jeugd, gezonde toekomst).
- Trendbreuk: Meerjarige inzet op bewezen effectieve interventies om te komen tot een trendbreuk in de gezondheidsachterstanden in Zuid-Limburg.
- GALA: uitrol van het gezond en actief leven akkoord in Voerendaal met daaronder 15 onderdelen welke bijdragen aan sporten & bewegen, sociale basis, en gezondheid. Overkoepelend doel is om tot een sterke preventieve infrastructuur te komen voor een gezondere samenleving. In de periode 2023-2026 worden hiervoor aanvullende rijksmiddelen vrijgemaakt met een Specifieke uitkering (SPUK).

Specifiek in 2024:

- Verstevigen duurzaam en structureel sport- en beweegaanbod voor jeugd en senioren middels nieuw sportstimuleringsprogramma. Uitvoering herijkt Sportakkoord Voerendaal (beiden GALA thema's).
- Aanpak valpreventie ontwikkelen en implementeren (GALA thema).
- Versterken programma Trendbreuk door verbinding met GALA op het gebied van Kansrijke Start, Terugdringen Gezondheidsachterstanden. Het reeds ingezette programma Kansrijke Start wordt voortgezet.
- Opzet regionale samenwerking op het gebied van mentale gezondheid en opgroeien in kansrijke omgeving (preventie middelengebruik). Deze regionale samenwerking wordt lokaal uitgerold.
- Verbinding leggen tussen positieve gezondheid en ontwikkelingen in het ruimtelijk domein (inzet op 'health in all policies'). We kijken hierbij naar verbindingen met het GALA.

Risico's

Bij dit onderwerp is gedeeld eigenaarschap van groot belang. De gemeente kan de uitdagingen niet alleen aan op het gebied van gezondheid. Samenwerking met partners en eigenaarschap bij partners is essentieel. Hierbij moet er aandacht uitgaan naar motivatie en draagvlak. Daarnaast is er veel ambitie vanuit het GALA maar is de uitvoeringscapaciteit hiervoor een vraagteken. Ook werken regionale ambities in sommige gevallen vertragend voor de lokale uitvoering.

Afval

Wat willen we bereiken?

- Afvalstromen die passen bij behoeften: we willen in 2026 een afvalscheidingspercentage bereiken van 80%, met een gemiddeld aanbod van 100 kg restafval per inwoner.
- Zwerfvuil en afvaldumpingen zoveel mogelijk tegen te gaan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Samen met Rd4 blijven we ons inspannen om het scheiden van afval verder vorm te geven en zo weinig mogelijk restafval te produceren.
- Instandhouding/optimalisatie van het huidige inzamelsysteem (diftar blijft uitgangspunt).

Specifiek in 2024:

- Minder restafval en schonere grondstoffen, waarbij met name wordt ingezet op terugdringen van vervuiling van GFT en PMD.
- Inzet is om kosten van de afvalinzameling beheersbaar te houden.
- We houden in stand dat onze inwoners twee keer per jaar gratis grof vuil kunnen aanbieden bij de milieuparken. Dit helpt in de strijd tegen afvaldumpingen.

Risico's

De kosten van de afvalinzameling zijn mede sterk afhankelijk van nationale als internationale ontwikkelingen (denk aan de afzet van diverse afvalstromen maar ook de brandstofprijzen en personeelskosten). Voor 2024 heeft dit geleid tot een forse verhoging van de begroting.

Een gezonde en veilige leefomgeving

Wat willen we bereiken?

We willen een goede balans tussen gezondheidsrisico's en maatschappelijke/economische ontwikkelingen waarbij de blootstelling aan milieuaspecten binnen de wettelijke kaders blijft.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Toetsing milieuonderzoeken en advisering bodem, luchtkwaliteit, geluid en externe veiligheid.
- Actueel houden en online beschikbaar stellen van de digitale milieu-informatie, waaronder het Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit en de geluidbelastingkaarten op Icity.
- Deelname werkgroep overdracht bodemtaken vanuit de Provincie Limburg.

Specifiek in 2024:

- Opstellen contouren kaart voor geurcirkels.
- Opstellen actieplan geluid in samenwerking met de regio Parkstad.
- Aanmelding Schone Lucht Akkoord en opstellen uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit.
- Uitvoering van het gevelsaneringsproject via de Regionale UitvoeringsDienst Zuid-Limburg.
- De beleidspunten uit de nota bodembeheer die afwijken van de bruidsschat moeten door de invoering van de omgevingswet bestuurlijk vastgesteld worden.

Risico's

Door de invoering van de omgevingswet moet rekening gehouden worden met de aanvullingswetten voor bodem en geluid.

Riool- en waterbeheer

Wat willen we bereiken?

- Doelmatige inzameling van afvalwater en hemelwater.
- Beperking van overlast door water, hitte en droogte.
- Beperken van de effecten van klimaatverandering binnen de maat en schaal van Voerendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Gebiedsgericht en integraal aan de slag om overlast ten gevolge van klimaatverandering aan te pakken in combinatie met andere opgaven. Hierbij is de Integrale Visie Openbare Ruimte uitgangspunt.
- Uitvoering van gemeentelijke watertaken. inzamelen van stedelijk afvalwater, doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater en de 'waterloket-functie' voor grondwater.
- Aanpak wateroverlastknelpunten.
- Uitvoering geven aan het Strategisch investeringsprogramma STRIP 2020-2025.
- In Parkstadverband werken aan de opgaves ten aanzien van klimaat adaptatie.

Specifiek in 2024:

- Watertakenplan 2020-2024 verlengen en kostendekkingsplan herijken.
- Samen met het Waterschap Limburg praktische systeemverbeteringen ter bestrijding van wateroverlast uitwerken.
- Invulling geven aan het opbouwplan 'Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg'.
- Uitvoering geven aan de stimuleringsregeling afkoppelen regenwater.
- Met het in 2023 aanbestede bouwteam starten met de participatie, ontwerpogave en werkvoorbereiding voor het STRIP project Voerendaal Oost.
- Uitvoering pilotproject Ransdalerveld als koploperproject in het Limburgs Programma Landelijk Gebied ook onderdeel van het programma Sport, cultuur en recreatie, natuur, landschap en groen.
- Uitwerken en afspraken maken over aanpak wateroverlast van het afstroomgebied Klimmen – Retersbeek en Weustenrade.
- Uitvoeren van een watersysteem analyse voor het Geuldal (samenwerking waterschap Limburg).
- Verkennen van maatregelen in het stroomgebied van de Geleenbeek (samenwerking waterschap Limburg).
- Verbeteren of vernieuwen infiltratie voorzieningen Ubachsberg.

Risico's

- De in het STRIP en het Watertakenplan opgenomen budgetten zijn gebaseerd op globale kengetallen en op prijspeil 2019. voor een deel zullen deze mogelijk niet binnen de bestaande budgetten kunnen worden gerealiseerd.
- Voor de uitvoering van de werkzaamheden voor het project Voerendaal Oost is een vergunning vereist op grond van de wet Natuurbescherming (stikstof). Ondanks dat hiervoor een gunningscriterium is toegepast in de aanbesteding van het bouwteam is het onzeker of de vergunning wordt verleend.
- Er is onvoldoende capaciteit om alle vraagstukken ten aanzien van de effecten van klimaatverandering te behandelen.

Wat mag het kosten?

Hiernaast wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma.

Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten. Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Volksgezondheid en milieu				Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023			Begroting 2024-2027			
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten:							
Volksgezondheid	583	624	633	715	768	805	830
Riolering	1.458	1.565	1.514	1.545	1.587	1.725	1.898
Afval	1.235	1.211	1.205	1.430	1.431	1.432	1.434
Milieubeheer	201	267	261	274	274	274	274
Begraafplaatsen en crematoria	22	19	19	19	19	19	19
Totaal lasten:	3.499	3.686	3.632	3.983	4.079	4.255	4.455
Baten:							
Volksgezondheid	0	0	0	50	50	28	0
Riolering	2.013	2.011	2.061	2.152	2.182	2.324	2.499
Afval	1.557	1.563	1.561	1.829	1.829	1.831	1.832
Milieubeheer	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	32	20	20	22	22	22	22
Totaal baten:	3.602	3.594	3.642	4.053	4.083	4.205	4.353
Saldo programma	103	- 92	10	70	4	- 50	- 102

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder R. Braun

Volkshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Perspectief op een woningmarkt in balans in 2032 en passende huisvesting voor alle doelgroepen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Participeren in programma Wonen & Herstructurering van de Stadsregio Parkstad Limburg.
- Uitvoeren van de Verordening Starterslening via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn).
- Monitoren van indicatoren zoals leegstand, demografische ontwikkelingen en kwaliteit van woningvoorraad.
- Prestatieafspraken met Vanhier Wonen in samenwerking met hun Huurdersbelangenverenigingen.
- Monitoring van prestatieafspraken met corporaties.
- Monitoren van plancapaciteit regionaal d.m.v. Plancapaciteitsmonitor.
- Woningbouwprogrammering.
- Voorbereiden ‘planologisch’ en / of mede mogelijk maken e’ ontwikkelen van woningbouwplannen met inachtnaam van de beleidslijn: ‘Ruim baan voor goede woningbouwplannen’.
- Uitvoering van Woonvisie, Woondeal en Masterplan Wonen.

Specifiek in 2024:

- Indicatie directe gemeentelijke betrokkenheid woningbouwprojecten:
  1. Realisatie drie grondgebonden woningen Kerkplein 54-56.
  2. Realisatie van twee *Skaeve Huse*.
  3. Schoolstraat, aanvang realisatie appartementen na realisatie OCK.
  4. Mogelijke realisatie flexwoningen Spoorstraat, Ransdaal
- Vaststellen en uitvoering van het Masterplan Wonen waarin ontwikkellocaties voor de komende tien jaar in kaart gebracht zijn zodat complexe opgaven op de woningmarkt aangepakt kunnen worden.
- Vaststellen woonzorgvisie in samenwerking met ketenpartners.

Risico’s

Er is beperkend nationaal beleid, bouwrijzen stijgen, de stikstofbeperkingen verenigen de ontwikkelmogelijkheden en de arbeidsmarkt in de bouw is zeer gespannen. Daarnaast zorgt de voortdurende, hoge opgave om zowel Oekraïense ontheemden als statushouders te huisvesten voor hoge druk op de volkshuisvesting.

Ruimtelijke Ordening

Wat willen we bereiken?

- Een aantrekkelijke fysieke leefomgeving van hoge kwaliteit, waarbij gestreefd wordt naar een evenwichtige toedeling van functies en rekening wordt gehouden met individuele en gemeenschappelijke belangen, die onder meer betrekking hebben op stedenbouw, landschap, milieu, leefbaarheid en economie. Hierbij staat een goede balans tussen het benutten en beschermen met de fysieke leefomgeving centraal.
- Centraal staat dat we de verschillende kernen van de gemeente Voerendaal perspectief willen bieden. Derhalve stellen we bij onze ruimtelijke afwegingen nadrukkelijk het integraal functioneren van de leefomgeving binnen de kernen centraal. Wij doen dit door in te spelen op de behoeften en benodigdheden per kern, zonder daarbij de samenhang tussen de kernen en de kwaliteiten van onze gemeente uit het oog te verliezen. Dit laat onverlet dat een ruimtelijke afweging ook rekening dient te houden met belangen, bepalingen en/of beperkingen vanuit de Provincie Limburg en het Rijk. In het bijzonder voeren wij

als gemeente Voerendaal actief overleg met de Provincie Limburg als het gaat om de landschappelijke inpassing van ontwikkelingen in het zogenoemde ‘buitengebied’. Hiermee worden de kernkwaliteiten van het buitengebied in de gemeente Voerendaal gewaarborgd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Vanaf 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Daarmee wordt vanaf 1 januari 2024 gewerkt met de nieuwe wettelijke instrumenten onder de Omgevingswet om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden besproken tijdens een zogenoemde ‘intaketafel’ (wenselijkheid) en/of ‘omgevingstafel’ (haalbaarheid). Waar nodig zullen hierbij bij complexe ontwikkelingen ketenpartners aansluiten, waaronder bijvoorbeeld de RUD-ZL, Provincie Limburg en Waterschap Limburg.
- Initiatiefnemers aansporen om gebruik te maken van de ‘Handreiking Omgevingsdialoog Voerendaal 2022’ (in gevallen waarin participatie bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten niet verplicht is gesteld door de gemeenteraad), zodat wordt gestreefd naar participatie bij alle ruimtelijke initiatieven in de fysieke leefomgeving hetgeen in lijn is met de gedachten onder de Omgevingswet.
- Planologisch mogelijk maken van ruimtelijke initiatieven middels de daartoe beschikbare juridisch-planologische procedures onder de Omgevingswet (bijvoorbeeld: buitenplanse omgevingsplanactiviteit vergunning).
- Gevolg geven aan een diversiteit van besluiten uit 2022 in relatie tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet (bijvoorbeeld: adviesrecht raad bij aanvraag omgevingsvergunningen voor buitenplanse omgevingsplanactiviteit, adviescommissie omgevingskwaliteit, geactualiseerde legesverordening, participatiebeleid, verordening nadeelcompensatie en delegatiebesluit Omgevingsplan).
- Structureel werken aan de uitwerking van een raamwerk voor het Omgevingsplan en het Omgevingsplan zelf onder de Omgevingswet (dit plan dient uiterlijk te zijn vastgesteld voor 1 januari 2032). Starten met een traject voor de herziening van de gemeentelijke Omgevingsvisie (deze visie dient uiterlijk te zijn vastgesteld op 1 januari 2027).
- Implementatie Tercera en RX.mission (plan- en vergunningssoftware) binnen de organisatie.
- Toepasbare regels voor ‘topactiviteiten’ (veel voorkomende activiteiten) evalueren en indien noodzakelijk aanpassen en/of uitbreiden met nieuwe veel voorkomende activiteiten.

Specifiek in 2024:

Qua beleidsvoorbereiding zal met name aan de orde zijn:

- Start traject herijking Omgevingsvisie conform bepalingen uit de Omgevingswet.
- Uitdieping raamwerk (Casco) voor het Omgevingsplan en evalueren gebruik van de software voor het Omgevingsplan.
- Monitoren en testen toepasbare regels voor inwoners en indien nodig aanvullen met nieuwe veel voorkomende activiteiten.
- Evalueren en verbeteren sjablonen van brieven en besluiten conform de Omgevingswet.
- Bewerkstelligen en waarborgen van een cultuuromslag binnen de organisatie om te streven naar een integrale benadering van initiatieven in lijn met de doestelling vanuit de Omgevingswet.
- Bepalen welke onderdelen van gemeentelijke verordeningen een plek moeten krijgen in het Omgevingsplan en/of een herziening vereisen op bijvoorbeeld het gebied van duurzaamheid.

In regionaal verband is met name aan de orde:

- Rijk: opstellen Ruimtelijk Voorstel en Ruimtelijk Arrangement voor nieuwe Nota ruimte in 2024.
- Limburg: (mogelijke wijziging) POVI, Omgevingsverordening en regionale bestuursafspraken.
- Euregio: Zuid-Limburg in Euregionaal Perspectief (ZL’EU).
- Zuid-Limburg: POVI-ZL, NOVEX-gebied ZL (Ontwikkelperspectief en Uitvoeringsagenda), Panorama Zuid-Limburg.
- Parkstad: Afstemming en uitwisseling GOVI-trajecten.

Risico’s

- De Raad van State verwacht dat het aantal claims van derden zal stijgen, na invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Daarbij komt ook nog dat er de eerste jaren geen (of zeer beperkt) jurisprudentie voor handen zal zijn voor specifieke juridisch-planologische situaties. Dit zal tot gevolg hebben dat het voor complexe ruimtelijke ontwikkelingen moeilijk in te schatten is of er een gedegen juridische basis ligt om gebruik te maken van specifieke procedures of regels onder de Omgevingswet. De procedures bij complexe zaken zullen langer duren dan onder het huidige recht.
- Verwacht wordt dat door de invoering van de omgevingswet het aantal aanvragen voor omgevingsvergunningen zal stijgen in het 1ste en 2de kwartaal van 2024. De initiatiefnemer kan daardoor gebruik maken van de nieuwe procedures en

>

instrumenten van de Omgevingswet. Dit zal zorgen voor extra druk op de capaciteit en invloed hebben op de snelheid/kwaliteit van de dienstverlening binnen de clusters ‘vergunningen’ en ‘ruimtelijke ordening’.

- Omdat een omgevingsplan onder de Omgevingswet een nieuw instrument betreft zal naar verwachting meer capaciteit nodig zijn om een ‘wijziging omgevingsplan’ ambtelijk te begeleiden. Ook zijn situaties voorstelbaar, waarin een initiatiefnemer er te laat achter komt dat geen gebruik meer kan worden gemaakt van de ‘oude’ wet- en regelgeving (na 1 januari 2024) en zijn plannen zal moeten omvormen naar een van de middelen onder de Omgevingswet.

Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Gemeente Voerendaal in 2040 energieneutraal door inzet op energiebesparing en duurzame energieopwekking.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Continuering en promoten WoonWijzerWinkel Parkstad gericht op verduurzaming van particuliere woningen.
- Continuering van de succesvolle samenwerking met de Energiecoöperatie ‘De Omslag’.
- Participatie in proces uitwerking vastgestelde Regionale Energiestrategie Zuid-Limburg (RESZL).
- Ontwikkelen projecten t.b.v. verduurzaming, energiebesparing en energieopwekking.
- In het kader van isolatie en energiebesparing is samen met stadsregio Parkstad gewerkt aan een isolatie en verduurzamingsprogramma dat onderdeel uitmaakt van de Transitievisie Warmte.
- De pilot ‘Zon op daken’, opgezet in Parkstad-verband, vindt plaats in Voerendaal.
- In regionaal verband wordt het thema circulariteit blijvend opgepakt, waardoor het duurzaam economisch groeipotentieel van dit thema maximaal wordt benut.
- Voerendaal organiseert jaarlijks een Duurzaamheidsfestival om inwoners op laagdrempelige wijze te informeren over zaken die spelen rondom de verduurzaming van woningen, de voedselketen, waterbeheer en meer.

Specifiek in 2024:

- Het beschreven beleid in de Transitievisie warmte 2.0 zal in 2024 gestalte krijgen. Naast de gemeentebrede aanpak, waarbij de gemeente inwoners motiveert, faciliteert en ondersteunt, zullen initiatieven die door inwoners worden aangedragen worden vertaald naar uitvoeringsplannen. Op deze wijze hanteert Voerendaal een gemeentebrede aanpak met een clustergerichte focus.
- Zonder goede isolatie geen warmte. Daarom wordt in 2024 gestart met het ‘Isolatie- en verduurzamingsprogramma’ dat in Parkstad-verband is opgesteld in 2023. Dit programma is gericht op het verbeteren van het isolatieniveau en verduurzamen van woningen en gebouwen en het bestaat uit vier sporen: Ondersteunende activiteiten, lokale aanpak koopwoningen, aanvullende maatregelen voor energiearmoede en zakelijke doelgroepen.
- De gemeente is in 2023 gestart met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. De acties uit 2023 zullen in 2024 gecontinueerd worden, met als hoofddoel het energieneutraal maken van de vastgoedportefeuille.
- Een deel van de uitvoering van het ‘Isolatie- en verduurzamingsprogramma’ zal worden belegd binnen een uitvoeringsorganisatie. Voor het isoleren van koopwoningen met labels D, E en F ontvangt Voerendaal gelden van het Rijk. Inwoners die hiervoor in aanmerking komen kunnen zich melden bij de uitvoeringsorganisatie. Deze uitvoeringsorganisatie wordt belegd bij de WoonWijzerWinkel en zal vorm krijgen in 2024.
- Betaalbare energievoorziening voor inwoners, door middel van bestrijding van de energiearmoede: aanbieden van energiebesparende maatregelen en advisering. Het ministerie van BZK heeft voor 2024 nieuwe financiering beschikbaar gesteld voor Energiefixers. Komend jaar volgt een Plan van Aanpak hiervoor.
- Versterken regionale en gemeentelijke uitvoeringskracht. Om duurzame energieopwekking te stimuleren en maximaal lokaal profijt te realiseren streven de Parkstad-gemeenten ernaar om een publiek-coöperatief energiebedrijf op te richten. Parallel aan deze ontwikkeling gaat een projectbureau voor grootschalige opwek aan de slag om projecten te realiseren die onderdeel uitmaken van het energiebedrijf. Om versnelling in energiebesparing aan te brengen is gekozen om de activiteiten van het energieloket de WoonWijzerWinkel Limburg uit te breiden. Naast het verduurzamen van woningen komt ook meer voor aandacht voor de aanpak van energiearmoede, voor het verduurzamen van maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed en het verduurzamen van bedrijven. Ook komt meer aandacht voor communicatie om inwoners adequaat over verduurzamingsmogelijkheden te kunnen informeren. Aangezien netwerkschaarste een belemmering vormt voor grootschalige opwek van energie en schade berokkent aan het vestigingsklimaat van Parkstad, wordt regionaal ingezet op kennisontwikkeling en -deling voor netgebruik en opslag.

- Met de woningcoöperatie Vanhier Wonen wordt een Plan van Aanpak ‘Verduurzaming sociale woningvoorraad’ opgesteld met een meerjarenprogramma. Hierbij wordt gestreefd naar een optimaal resultaat voor de huurder (het zij door zonnepanelen, of door andere vormen van isolatie e.d.).
- Naast het RAK Voerendaal is ook het Beoordelingskader Energietuinen is vastgesteld. Daardoor kan in 2024 met initiatiefnemers voor zon op land gesproken worden om te kijken of Voerendaal, binnen Parkstad Limburg, deelneemt aan de Werkgroep Zon op dak. Hier wordt d.m.v. pilots gekeken hoe de ontwikkeling van Zon op dak kan worden versneld en bevorderd.
- In Parkstad-verband wordt in 2024 gewerkt aan een uitvoeringsprogramma dat zicht richt op ‘Circulair bouwen’ en ‘Circulair landelijk gebied’. Hiermee wordt een aanzet gegeven aan de implementatie van een circulaire economie in Parkstad, waarbinnen grondstoffen, materiaalstromen, voedsel e.d. in gesloten, lokale kringlopen blijven. Dit biedt economische en sociaal-maatschappelijke kansen voor de regio en draagt bij aan de wereld van morgen.

Risico’s

- Voor de uitvoering van het Klimaatakkoord stelt de Rijksoverheid middelen ter beschikking. Deze hebben wij ontvangen voor de periode tot en met 2025. Zij heeft uitgesproken dat zij het voornemen heeft om deze bijdragen in ieder geval tot 2030 te continueren. De inhoudelijk besluitvorming over onder meer de hoogte van deze financiële bijdrage, heeft echter nog niet plaatsgevonden. Onduidelijk is wat de gevolgen van de val van het huidige kabinet hier voor zijn.
- In juni 2023 heeft Enexis opnieuw schaarste op het elektriciteitsnet afgekondigd. Deze netcongestie leidt tot zeer lange wachttijden voor klanten die een nieuwe zwaardere aansluiting willen. Dit heeft gevolgen voor initiatieven voor onder meer energietuinen en grootschalig zon op dak. NB: voor particulieren en andere klanten met een kleinere aansluiting (3x80 ampère of kleiner) heeft het gebrek aan transportcapaciteit op het hoogspanningsnet tot op heden nog geen consequenties.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma.

Wanneer de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdstaakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, heeft het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig om bepaalde uitgaven te verrichten.

Dit wordt bepaald op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing							Bedragen x € 1.000	
	Begroting 2023			Begroting 2024-2027				
	Realisatie 2022	Raming 2023 na wijziging	Raming 2023 na wijziging	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	
Lasten:								
Ruimte en leefomgeving	859	1.530	1.271	1.401	1.323	971	938	
Grondexploitatie	0	0	0	0	0	0	0	
Wonen en bouwen	821	1.200	827	841	763	770	777	
Totaal lasten:	1.680	2.730	2.098	2.242	2.086	1.741	1.715	
Baten:								
Ruimte en leefomgeving	6	282	284	284	293	26	26	
Grondexploitatie	0	0	0	0	0	0	0	
Wonen en bouwen	299	72	72	72	72	72	72	
Totaal baten:	305	354	356	356	365	98	98	
Saldo programma	- 1.375	- 2.376	- 1.742	- 1.886	- 1.721	- 1.643	- 1.617	

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2020 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Financiële recapitulatie

Een totaaloverzicht van de voor de realisatie van de programma's benodigde middelen geeft het volgende beeld:

Begroting 2024 – 2027				Bedragen * 1.000		
Programma's	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027
Bestuur en ondersteuning	2.487	308	-2.179	- 2.835	- 3.539	- 4.168
Veiligheid	1.635	5	-1.630	- 1.664	- 1.701	- 1.737
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.381	64	-2.317	- 2.498	- 2.499	- 2.513
Economie	273	1	-272	-272	-272	- 272
Onderwijs	1.421	170	-1.251	- 1.062	- 1.058	- 1.114
Sport, cultuur en recreatie	3.345	318	-3.027	- 2.981	- 2.950	- 3.010
Sociaal domein	11.971	2.072	-9.899	- 9.851	- 9.805	- 9.938
Volksgesondheid en milieu	3.983	4.053	70	4	- 50	- 102
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.242	356	-1.886	- 1.721	- 1.643	- 1.617
Subtotaal programma's	29.738	7.347	- 22.391	- 22.880	- 23.517	- 24.471
Algemene dekkingsmiddelen	366	26.619	26.253	27.266	25.886	26.179
Overhead	4.973	0	-4.973	-4.886	-4.888	- 4.889
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	31	0	-31	- 31	- 31	- 31
Saldo van baten en lasten	35.108	33.966	-1.142	- 531	- 2.550	- 3.212
Mutaties reserves	1.006	2.180	1.174	626	536	536
Begrotingssaldi 2024 – 2027	36.114	36.146	32	95	- 2.014	- 2.676

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lokale heffingen:				
↳ OZB woningen	2.515.192	2.610.497	2.712.940	2.799.739
↳ OZB niet-woningen	540.962	550.543	567.059	584.071
↳ Hondenbelasting	0	0	0	0
↳ Toeristenbelasting	60.900	63.000	65.100	67.200
Algemene uitkering (inclusief integratie- en decentralisatie uitkeringen)	23.323.421	24.388.906	23.135.880	23.540.044
Dividend	97.628	142.380	142.380	142.380
Saldo financieringsfunctie	- 179.008	- 383.018	- 627.519	- 841.888
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Totaal algemene dekkingsmiddelen	26.359.095	27.372.308	25.995.840	26.291.546

Paragrafen

De paragrafen gaan met name in op de middelen, die van belang zijn voor de bestuurskracht van de gemeente.

De paragrafen geven inzicht in de interne organisatie en de maatregelen en het beleid dat daarbij wordt gehanteerd om de gemeentelijke taken en doelrealisatie te ondersteunen.

Achtereenvolgens zullen de volgende (grotendeels verplicht voorgeschreven) paragrafen de revue passeren:

Paragraaf:	gericht op:
• Bedrijfsvoering	de interne organisatie
• Grondbeleid	de ruimtelijke ontwikkelingsprojecten
• Lokale heffingen	de gemeentelijke belastingen
• Onderhoud kapitaalgoederen	de gemeentelijke eigendommen
• Financiering	de financieringsmogelijkheden
• Verbonden Partijen	de gemeentelijke samenwerkingsverbanden
• Weerstandsvermogen & risicobeheersing	de financiële positie
• Open Club Klimmen	de realisatie van de Open Club Klimmen

Bedrijfsvoering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Met deze beschrijving wordt inzichtelijk op welke wijze doelmatig, doeltreffend en klantgericht wordt gewerkt aan de uitvoering van de programma's.

Bedrijfsvoering is de sturing en beheersing van de primaire en ondersteunende processen om het voorgenomen beleid en de daarmee samenhangende doelstellingen van onze gemeente te realiseren. Een goede bedrijfsvoering is een voorwaarde voor het uitoefenen van ons beleid, de dienstverlening aan burgers en de uitvoering van projecten. De kwaliteit van de uitvoering van de programma's is in grote mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Deze paragraaf bevat informatie over de belangrijkste aspecten van bedrijfsvoering binnen onze gemeente:

- Personeel en Organisatie
- Informatiemanagement
- Juridische zaken
- Communicatie
- Financiën en Control

Personeel en Organisatie

Organisatieontwikkeling

De basis voor de ontwikkeling van gemeentelijke organisatie is de bestuurlijke koers van de gemeente Voerendaal: de concrete doelen die het bestuur wil realiseren en de positie die het bestuur wenst in te nemen, zowel in de regio als in de lokale gemeenschap. In 2022 – 2023 is de inzet geweest om de organisatie op orde te houden in kwalitatieve en kwantitatieve zin (denk aan de onderhoudsronde op functiewaardering). Met de omvang van Voerendaal en de krapte op de arbeidsmarkt is het een grote uitdaging

om de organisatie op sterkte te houden: deze uitdaging zal de komende jaren blijven, waarbij nadrukkelijk aandacht zal worden besteed om de kwetsbaarheid van de organisatie te beperken. Centraal staat dat als het medewerkers goed gaat, het de organisatie ook goed gaat. Om de bedrijfsdoelen te realiseren is het van belang dat de medewerkers beschikken over de juiste competenties en vaardigheden.

Het management heeft een aantal aandachtspunten benoemd, die de komende jaren worden opgepakt als onderdeel van de organisatievisie Vitaal en Verbonden. Denk daarbij aan onderwerpen als werkprocessen op orde brengen en efficiënt inrichten, opzetten personeelshandboek/HRM beleid, digitalisering van HR, strategische personeelsplanning en leidinggevenden ontwikkelen op HRM vraagstukken.

Informatiemanagement

Informatievoorziening wordt steeds belangrijker en steeds complexer. We werken steeds meer digitaal en plek- en tijdonafhankelijk. Daarnaast worden meer taken vanuit de centrale overheid overgedragen aan de gemeenten. In toenemende mate vindt informatie-uitwisseling plaats met ketenpartners, samenwerkingsverbanden en andere overheden. Het inzetten van informatietechnologie speelt een belangrijke rol bij enerzijds het voldoen aan wettelijke verplichtingen en anderzijds in het leveren van optimale dienstverlening en efficiënte bedrijfsvoering.

Al deze ontwikkelingen worden verwerkt in een nieuw informatiebeleidsplan waarin de onderstaande ontwikkelingen worden meegenomen:

- Overstappen op cloud-toepassingen, waarbij functionaliteit en gegevens plaats-onafhankelijk en veilig worden gesteld.
- Informatiebeveiliging volgens de laatste standaarden. Naast accurate technische beveiliging besteden we structureel aandacht aan het beveiligingsbewustzijn en de digitale vaardigheden van de medewerkers.
- Nieuwe wetgeving zoals de wet open overheid, wet digitale toegankelijkheid, wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, de (nieuwe) archiefwet en de omgevingswet.
- Doorontwikkeling kwaliteitssysteem informatiebeheer.
- Doorontwikkeling digitalisering processen en waarborgen duurzaam toegankelijke informatie.
- Voorbereiden aansluiting op het e-depot (digitaal archief) van het Historisch Centrum Limburg.

Het informatiebeleidsplan zet de koers voor een aantal jaren uit, in 2024 zal hiermee worden gestart.

Informatiebeveiliging en privacy

Informatiebeveiliging en privacy vragen binnen de overheid voortdurende aandacht en vormen een structureel kader waarbij we doorlopend dienen te voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de normen van de Baseline Informatie-beveiliging Overheid (BIO). Structurele objectieve toetsing hiervan vindt plaats via de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Voor 2024 zal de aandacht met name gericht zijn op verdere risicobeheersing, de integratie van informatiebeveiliging & privacy en de operationele vertaling hiervan.

Juridische zaken

De werkzaamheden bestrijken een breed terrein. Het betreft onder meer het afwikkelen van bezwaarschriften, pre-mediation, interne advisering over taken die het primaire proces overstijgen (Algemene Wet Bestuursrecht, Wet open overheid, verordeningen-beheer), privaatrechtelijke aangelegenheden, waaronder inkoop en aanbesteding en overeenkomsten, het voeren van juridische procedures, uitvoering van het Damoclesbeleid en het uitvoeren van Bibob-onderzoeken. Integrale juridische kwaliteitszorg c.q. het verbeteren van de juridische kwaliteit wordt zoveel mogelijk in lopende processen opgepakt.

Bezwaarschriften

Ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften van zowel de gemeente Voerendaal als de gemeente Simeveld functioneerde sinds 1 januari 2019 een gezamenlijke externe bezwaarschriftencommissie. Vanwege het verlopen van de benoeming van de leden, zijn 5 leden van de bezwaarschriftencommissie per 1 januari 2023 voor een periode van 4 jaar herbenoemd.

Wet open overheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo), ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), gedeeltelijk in werking getreden. De wet maakt onderscheid in 2 soorten van openbaarmaking van overheidsinformatie.

De zogenaamde passieve openbaarmaking is inmiddels in werking getreden en behelst de behandeling van Woo-verzoeken (v/h Wob-verzoeken) om openbaarmaking van overheidsinformatie.

De actieve openbaarmaking heeft betrekking op de openbaarmaking van overheidsinformatie uit eigen beweging en zal gefaseerd in werking treden. In 2024 wordt de impact van de gefaseerde actieve openbaarmaking op de bestaande werkprocessen verder in beeld gebracht en wordt de hiervoor noodzakelijke digitale infrastructuur geïmplementeerd. Naar verwachting maakt het Rijk in 2024 bekend welke categorieën van documenten als eerste actief openbaar moeten worden gemaakt.

Communicatie

Het team communicatie is een strategische gesprekspartner en adviseur naar het bestuur, de directie, het management, beleidsadviseurs en andere interne stakeholders. Het team is aangehaakt bij belangrijke organisatievraagstukken en adviseert hierin proactief vanuit de communicatievisie. We monitoren wat er speelt, signaleren en duiden wat er leeft binnen de maatschappij en de organisatie en adviseren hierover op het juiste niveau in de organisatie. Het communicatieteam helpt en coacht de organisatie om haar eigen communicatierol te vervullen en neemt het voortouw om de communicatie naar de inwoner te verbeteren.

Het team communicatie voert de regie over de operationele werkzaamheden, weet de juiste expertises op het juiste moment in te schakelen en bewaakt de kwaliteit van het eindproduct. Het team Communicatie is verantwoordelijk voor het (content)beheer van de digitale communicatiekanalen. In 2023 is de website www.voerendaal.nl vernieuwd en overgezet naar een nieuw CMS. Ook wordt er gestart met verbeteringen aan de Voerendaal app en het intranet. Deze werkzaamheden zullen doorlopen in 2024. Team communicatie is kartrekker voor het project 'burgerparticipatie', waarmee we met een beleid en afwegingskader meer structuur brengen in het actief betrekken van onze inwoners.

Gemeente Voerendaal is een gemeente die zich met heel haar hart inzet om samen met haar inwoners, ondernemers en andere stakeholders te bouwen aan sterk Voerendaal. Dat betekent dat er veel gebeurt. Er wordt veel werk verzet op onderwerpen als bouwen, openbare ruimte, maatschappelijke thema's en de interne organisatie. Allemaal onderwerpen waarbij ook communicatie een belangrijke rol speelt.

Financiën en Control

Ons handelen is erop gericht om onze financiële huishouding gezond te houden. Juist in tijden waarin het financieel economisch onzeker is, is het belangrijk de basis op orde te hebben.

Voorliggende begroting geeft een realistische weergave van ons huidig takenpakket, de inflatie en stijgende rente en de ambities uit het coalitieakkoord en de geschatte mee- en tegenvallers.

Als gevolg van de miljarden die het Rijk vanaf 2026 structureel heeft gekort om onze taken uit te voeren, wordt afgeweken van onze verantwoordelijkheid om de begroting meerjarig structureel en reëel in evenwicht te houden. Voerendaal volgt hiermee het begrotingsadvies conform de resolutie 'Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief' van de VNG. De extreme disbalans die hiermee veroorzaakt wordt, kan niet worden opgevangen zonder dat dit ingrijpende keuzes tot gevolg heeft die niet alleen het voorzieningenniveau, maar ook de aanpak van grote maatschappelijke issues zullen raken. De kadernota 2025 wordt een belangrijk moment van integrale afweging tussen ambities en wensen versus beschikbare middelen waarbij fundamentele keuzes gemaakt moeten worden.

Toerekening van kosten

Conform het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) worden kosten zoveel mogelijk toegerekend aan de afzonderlijke taakvelden. De resterende kosten welke niet direct zijn toe te rekenen aan de afzonderlijke taakvelden zijn verantwoord op het taakveld 'overhead'.

Meerjarig financieel overzicht kosten overhead

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Niet direct aan taakvelden toe te rekenen salariskosten	2.954.500	2.909.500	2.909.500	2.909.500
Huisvesting gemeentehuis	266.022	267.884	267.326	266.768
Informatievoorziening & automatisering	955.655	955.599	955.542	955.485
Informatiebeveiliging & privacy	19.500	19.500	19.500	19.500
Facilitaire zaken	114.502	115.114	114.930	114.746
Documentaire informatievoorziening	77.570	71.690	79.900	85.965
Overige personeelskosten	374.029	355.029	355.029	355.029
Abonnementen en boekwerken	19.300	19.300	19.300	19.300
Ondernemingsraad	5.000	5.000	5.000	5.000
Verzekeringen	41.980	41.980	41.980	41.980
Voorlichting en communicatie	122.350	87.550	97.550	87.550
Burgeronderzoeken	1.263	16.263	1.263	6.263
Mobiliteit e-cars en e-bikes	21.582	21.582	21.582	21.582
Totaal raming overhead	4.973.253	4.885.991	4.888.402	4.888.668

Rechtmatigheidsverantwoording

Het college is verantwoordelijk voor rechtmatigheidsverantwoording.

Vanaf boekjaar 2023 is het college van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk voor het afleggen van de rechtmatigheidsverantwoording, die in de jaarstukken wordt opgenomen. In 2022 is het nog zo dat de (externe) accountant bij de jaarrekening een controleverklaring verstrekt met een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Vanaf 2023 is voor het rechtmatigheids-gedeelte het college zelf aan zet zich te verantwoorden richting de raad. De accountant doet alleen als onderdeel van de getrouwheidsverklaring een uitspraak over de rechtmatigheidsverantwoording van het college.

De rechtmatigheidsverantwoording betekent voor de raad een versteviging van de kader stellende en controlerende rol. Bij het vaststellen van kaders hoort ook het vaststellen van de verantwoordingsgrens

Het borgen van de kwaliteit van sturing en beheersing in de organisatie vraagt ook om (door)ontwikkeling van de control- en auditfunctie tot een volwaardige professionele functie die voldoet aan de geldende standaarden. Met deze (door)ontwikkeling én de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording/ neemt de afhankelijkheid van de externe accountant af. De auditfunctie beoordeelt jaarlijks, op basis van een door het college vast te stellen auditplan, de kwaliteit van sturing en beheersing binnen de organisatie en rapporteert de bevindingen met een interne management letter aan directie en college.

Grondbeleid

Wat is ons uitgangspunt?

Duidelijke kaders scheppen voor de aan- en verkoop, de verpachting en het in gebruik geven van gronden teneinde een solide basis te creëren voor vastgoedontwikkelingen en ontwikkelingen op het gebied van openbare ruimte en infrastructuur.

Wat zijn onze aandachtsgebieden?

Structureel zijn er vier aandachtsgebieden:

a. Verkoop van grond

De gemeente hanteert in beginsel een restrictief passief verkoopbeleid. Voor gronden zonder strategische waarde wordt evenwel een actief verkoopbeleid gevolgd.

b. Aankoop van grond

Enkel bij strategische inbreidings-, uitbreidings- en herstructureringsgebieden geldt een actief grondbeleid.

c. Verhuren en verpachten van grond

De gemeente houdt vast aan een terughoudend beleid inzake het vestigen van zakelijke rechten, verhuren en verpachten waarbij -indien mogelijk en wenselijk- de voorkeur uitgaat naar verkoop.

d. In gebruik geven van grond

De gemeente heeft in kaart welke percelen, al dan niet met toestemming, in gebruik zijn gegeven dan wel in gebruik zijn genomen en bekijkt alleen bij aanvragen of problemen hoe hiermee om te gaan.

Risico's, reserves en winstneming

De gemeente Voerendaal streeft ernaar dat de exploitaties over het te voeren grondbeleid tenminste kostendekkend zijn. Voorts geldt dat er geen rentetoerekening plaats vindt op gronden. Naast deze financiële uitgangspunten worden met anterieure overeenkomsten (grondexploitatieovereenkomst) ook de juridische gemeentelijke belangen en risico's afgedekt. Het gaat hierbij met name om kwaliteitsgaranties voor de infrastructuur, vergoedingen voor ambtelijke inspanningen en bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen. Planologische risico's in de vorm van planschade worden ten laste van de ontwikkelende partij neergelegd.

Een verder risico is de uitspraak van het Didam-arrest. Dit arrest verbiedt overheden nog langer vastgoed en bouwgrond exclusief aan één partij aan te bieden. Hierdoor is een omvangrijker vooronderzoek nodig waarbij ook een juridische toets noodzakelijk is.

Met het oog op de maatschappelijke opgave om woningen te realiseren en mede gelet op het in ontwikkeling zijnde Masterplan wonen, kan een mogelijke uitkomst zijn dat de gemeente haar grondbeleid moet aanpassen. In het nieuwe grondbeleid zal tevens een gronduitgifteprotocol opgenomen moeten worden dat juridische risico's, voortvloeiend uit het voornoemde Didam-arrest, minimaliseert.

Lopende (bouw)grondexploitaties inclusief resultaatverwachting

Onderstaand volgt een opsomming van de onderhanden zijnde projecten van de gemeente Voerendaal, waarin de gemeente een grondpositie heeft.

In 2024 is bijzondere aandacht voor:

- a. Herontwikkeling perceel aan de entree van bedrijventerrein Lindelauffer gewande. Het perceel is in optie bij een lokaal bedrijf en zal naar verwachting in 2024 verkocht en bebouwd worden.
- b. Haspengouw ongenummerd gekeken wordt naar de verkoop van deze locatie.
- c. Haerenbos, Cortenbacherbos en Cortenbacherweides, Gekeken wordt naar de verkoop van deze locatie aan bijvoorbeeld een natuurorganisatie.
- d. Verkoop van restperceel voormalig Cohortplein. De planologische procedure wordt afgerond en het overgebleven perceel wordt verkocht als bouwgrond.
- e. Sanering van perceel Bergseweg 109.

Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf heeft betrekking op zowel heffingen waarvan de besteding is gebonden aan een bepaalde specifieke taak van de gemeente en waarvan de besteding ongebonden is.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van:

- Rechtsgronden van gemeentelijke belastingen
- Beleid ten aanzien van de lokale heffingen
- De gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2024
- Ontwikkeling van de lokale lastendruk
- Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid
- In de begroting opgenomen tarieven lokale heffingen 2024-2027

Beleidskaders

Rechtsgronden Lokale heffingen

De lokale heffingen worden geheven op grond van onderstaande verordeningen en op basis van de vermelde heffingsgrondslagen.

I. Ongebonden heffingen

Soort heffing	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Onroerende zaakbelastingen	8 december 2022	Tarief is een percentage van de vastgestelde WOZ-waarde
Toeristenbelasting	8 december 2022	Per persoon per overnachting

II. Gebonden heffingen

Soort heffing	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Rioolheffing	8 december 2022	Vast tarief per perceel
Afvalstoffenheffing	8 december 2022	Vast tarief per perceel. Daarnaast aanslag voor het aantal ledigingen (volume-frequentie).
Marktgeld	8 december 2022	Los tarief per m ² /dag of vast tarief per m ² /jaar
Leges	8 december 2022	Diverse tarieven opgenomen in aparte tarieventabel
Lijkbezorgingsrecht	8 december 2022	Diverse tarieven opgenomen in aparte tarieventabel

I. Ongebonden heffingen

Onroerende zaakbelastingen (ozb)

De basis voor de heffing van de OZB is de feitelijke situatie (WOZ-waarde) van het object (woning of niet-woning) per 1 januari 2024, gerekend met het prijspeil van 1 januari 2023. Jaarlijks wordt de WOZ-waarde bepaald door de BsGW. Dit gebeurt op basis van de Wet Waardering Onroerende Zaken.

De heffing wordt berekend aan de hand van een % (het tarief) van de (WOZ) waarde van het object. De werkelijke opbrengst OZB is daarmee afhankelijk van de waarde van alle objecten. De werkelijke opbrengst OZB kan hoger/lager uitvallen dan begroot, aangezien de WOZ-waardes hoger/ lager kunnen zijn dan de waarden die medio oktober van de BsGW worden ontvangen. Op dat moment kan een exacte bepaling van de tarieven OZB plaatsvinden, die vervolgens in de raadsvergadering van 9 november 2023 definitief worden vastgesteld. Daarnaast is in de meerjarenraming uitgegaan een opbrengststijging van 3% voor woningen en met ingang van 2026 3% voor niet-woningen.

Rekening houdende met bovenstaande en uitgaande van meerjarig gelijkblijvende WOZ-waarden levert dit onderstaande indicatieve tarieven op voor 2024 t/m 2027. Afhankelijk van de daadwerkelijke WOZ-waarden kunnen onderstaande tarieven nog wijzigen (en definitief worden vastgesteld in de belastingverordening).

Belastingsoort	Tarief 2023	Tarief 2024(*)	Tarief 2025	Tarief 2026	Tarief 2027
Eigenaar woningen	0,130848%	0,134773%	0,138817%	0,142981%	0,147271%
Eigenaar niet-woningen	0,275487%	0,275487%	0,275487%	0,283752%	0,292264%
Gebruiker niet-woningen	0,203540%	0,203540%	0,203540%	0,209646%	0,215936%

(*) de % verhoging van de tarieven 2024 t.o.v. 2023 wijkt af omdat de daadwerkelijk WOZ-waarde in 2023 hoger was dan begroot.

Verdere uitwerking en toelichting op deze opbrengsten treft u aan onder programma bestuur en ondersteuning.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt gezien als ongebonden heffing en dus net zoals de OZB aangemerkt als algemeen dekkingsmiddel. In 2022 hebben 54.000 overnachtingen plaatsgevonden. Voor 2024 zijn net zoals voor 2023 42.000 overnachtingen begroot en het tarief zal € 1,45 bedragen. Vanaf 2025 wordt het tarief jaarlijks verhoogd met € 0,05.

Verdere uitwerking en toelichting op deze opbrengsten treft u aan onder programma Economie.

II. Gebonden heffingen

Voor wat betreft rioolheffing en afvalstoffenheffing worden in de gemeente Voerendaal 100% kostendekkende tarieven nagestreefd. Dit betekent dat alle kosten die gemaakt worden voor het afvoeren/verwerken van het afval en de kosten voor het onderhoud aan en de aanleg van riolering volledig op de burgers wordt doorbelast. Om fluctuaties in het rioolheffingstarief te voorkomen wordt er gebruik gemaakt van een egalisatievoorziening rioolheffing.

Afvalstoffenheffing

In 2024 blijven de tarieven voor de lediging van GFT- en restafval containers ongewijzigd. Het apart inzamelen van zakken met PMD-afval blijft in 2024 1 x per 2 weken plaatsvinden. Het (in 2018 ingevoerde) 1 x per 4 weken ledigen van restafvalcontainers wordt ook gehandhaafd. Onderstaand de ledigingstarieven voor 2024:

140 resp. 240 liter container GFT-afval	€ 1,50 resp. € 2,00 per aanbieding
140 resp. 240 liter container restafval	€ 6,45 resp. € 8,75 per aanbieding
afvalzak (inzamelsysteem of gekenmerkte huisvuilzak)	€ 1,60 per aanbieding

Voor wat betreft het vaststellen van het vaste deel is iedere gemeente autonoom. Hiermee kunnen de kosten van Rd4 (behoudens de kosten voor de verwerking van rest- en gft-afval) en diverse (interne) gemeentelijke kosten verrekend worden. Bij vaste kosten moet gedacht worden aan kosten van de reinigingsdienst Rd4 zoals wagenpark, loonkosten, onderhoud en administratieve kosten, maar ook de kosten van de gemeente zelf (personeel, veegkosten, software etc.). Uit onderzoek blijkt dat de meeste Rd4 gemeenten kiezen voor één vast tarief. Het tarief voor 2024 stijgt van € 202,00 naar € 242,12.

Meer detail info over afvalinzameling treft u aan in programma Volksgezondheid en Milieu.

Rioolheffing

De ramingen voor kosten van instandhouding van riolen en rioalgemalen zijn gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De tarieven rioolheffing worden bepaald a.d.h.v. rioolkostendekkingsplan, waarbij toevoeging dan wel onttrekking aan de egalisatievoorziening riolering plaatsvindt bij een positief c.q. negatief exploitatiesaldo. Het tarief is ten opzichte van het rioolkostendekkingsplan voor de jaren 2024 en 2025 met respectievelijk € 15 en € 7 verhoogd. Hiermee wordt een negatieve stand van de egalisatievoorziening voor het jaar 2024 afgewend.

Marktgeden

Marktgeden dienen om de kosten van de markt te dekken. Tarieven worden zowel geheven voor losse standplaatsen alsook voor vast aangewezen plaatsen.

Leges

De leges dienen om de kosten van de verleende diensten te dekken.

Lijkbezorgingsrecht

Op de gemeentelijke begraafplaats aan het Kerkplein in Voerendaal bestaat de mogelijkheid om begraven of bijgezet te worden. De kosten voor het begraven/bijzetten en de onderhoudskosten van de algemene begraafplaats worden middels maximaal kostendekkende leges in rekening gebracht.

Gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2024

Raming belasting- en legesopbrengsten 2024

Belastingsoort				Totaal
Onroerende zaakbelasting	WOZ-waarde	Aantal	Tarief in %	Netto opbrengst
Eigenaar-woning	1.866.237.000		0,134773	€ 2.515.192
Eigenaar-niet woning	122.348.000		0,275487	€ 337.054
Gebruiker-niet woning	100.181.000		0,203540	€ 203.907
				€ 3.056.153
Toeristenbelasting				
Overnachtingen	42.000		€ 1,45	€ 60.900
Rioolheffing				
Rioolplichtige percelen	5.800		€ 360,00	€ 2.088.000
Afvalstoffenheffing				
Afvalplichtige percelen	5.600		€ 242,12	€ 1.355.852
Aantal ledigingen:				
140 liter container restafval	12.000		€ 6,45	€ 77.400
240 liter container restafval	26.000		€ 8,75	€ 227.500
140 liter container GFT-afval	24.000		€ 1,50	€ 36.000
240 liter container GFT-afval	36.000		€ 2,00	€ 72.000
60 liter (huisvuilzak)	12.000		€ 1,60	€ 19.200
				€ 1.787.952
Lijkbezorgingsrechten				
Begraving persoon	3	€ 1.959,70		€ 5.880
Bijbegraving persoon	5	€ 1.002,00		€ 5.010
Verlenging grafhuur	35	€ 233,00		€ 8.180
Bijzetting urnenmuur	3	€ 1.102,55		€ 3.308
				€ 22.378
Legesopbrengst				
Bouw- en woningtoezicht				€ 62.000
Secretarieleges(publieksbalie)				€ 281.000
Leges bestemmingsplannen				€ 20.000
				€363.000
Totale opbrengsten gemeentelijke heffingen en leges 2024				€ 7.266.963

Meerjarige doorkijk in belangrijkste belastingtarieven en –opbrengsten (periode 2023-2027)

Belastingtarieven per eenheid					
Belastingsoort	2023	2024(*)	2025	2026	2027
OZB					
Tarief Woning (eigenaar)	0,130848%	0,134773%	0,138817%	0,142981%	0,147271%
Stijging OZBE woning t.o.v. jaar (n-1)	2%	3%	3%	3%	3%
Tarief Niet-woning (eigenaar)	0,275487%	0,275487%	0,275487%	0,283752%	0,292264%
Stijging OZBE niet-woning t.o.v. jaar (n-1)	0%	0%	0%	3%	3%
Tarief Niet-woning (gebruiker)	0,203540%	0,203540%	0,203540%	0,209646%	0,215936%
Stijging OZBG niet-woning t.o.v. jaar (n-1)	0%	0%	0%	3%	3%
Begrote opbrengst (x € 1.000)	€ 2.953	€ 3.056	€ 3.161	€ 3.280	€ 3.384
Rioolheffing					
Vastrecht per perceel	€ 345	€ 360	€ 360	€ 361	€ 361
Begrote opbrengst in (x € 1.000)	€ 2.001	€ 2.088	€ 2.088	€ 2.094	€ 2.094
Afvalstoffenheffing					
Vastrecht per perceel	€ 202	€ 242	€ 242	€ 242	€ 242
Begrote opbrengst in (x € 1.000)	€ 1.563	€ 1.787	€ 1.787	€ 1.787	€ 1.787
Toeristenbelasting					
Aantal overnachtingen	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000
Begrote opbrengst in	€ 60.900	€ 60.900	€ 63.000	€ 65.100	€ 67.200
Lijkbezorgingsrechten					
Aantal (bij)begravingen en bijzettingen	11	11	11	11	11
Aantal verleningen grafrecht	25	35	35	35	35
Begrote opbrengst in	€ 20.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000
Legesopbrengsten					
Bouw- en woningtoezicht	€ 62.000	€ 62.000	€ 62.000	€ 62.000	€ 62.000
Secretarieleges(publieksbalie)	€ 139.000	€ 281.000	€ 248.000	€ 256.000	€ 270.000
Leges bestemmingsplannen	€20.000	€20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000

(*) de % verhoging van de OZB-tarieven 2024 t.o.v. 2023 kan afwijken omdat de daadwerkelijk WOZ-waarde in 2023 hoger kan zijn dan begroot.

Kostenonderbouwing gebonden heffingen

Berekening kostendekkendheid tarieven Riolen	
Kosten taakveld(en), incl. rente	1.358.491
Inkomsten taakvelden, excl. Heffing	0
Netto kosten taakvelden	1.358.491
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	268.239
Salariskosten	412.700
BTW	105.253
Totale kosten	2.144.683
Opbrengst heffingen	
Inzet egalisatiereserve riolen	2.088.000
	56.683
Dekkingspercentage	
	100%

De rioolheffing is gebaseerd op een meerjarig kostendekkingsplan. Tekorten c.q. overschotten in enig jaar worden gecompenseerd door een aanwending c.q. toevoeging aan de egalisatievoorziening riolen. Op basis hiervan is sprake van 100% kostendekkendheid. Toe te rekenen overhead is berekend op basis van aantal rechtstreeks toegerekende FTE aan het taakveld riool afgezet tegen het totaal aantal FTE van de gemeente.

Berekening kostendekkendheid tarieven inzameling huishoudelijk afval	
Kosten taakveld(en), incl. rente	1.470.917
Inkomsten taakvelden, excl. Heffing	0
Netto kosten taakvelden	1.470.917
Toe te rekenen kosten:	
Salariskosten	39.000
BTW	278.035
Totale kosten	1.787.952
Opbrengst heffingen	
	1.787.952
Dekkingspercentage	
	100%

Berekening kostendekkendheid tarieven Burgerzaken

Kosten, inclusief rente

↪ Gemeentelijke bevolkingsadministratie	24.135
↪ Burgerlijke stand	1.750
↪ Reisdocumenten	79.459
↪ Rijbewijzen	15.305
↪ Aan taakveld 'burgerzaken' rechtstreeks toegerekende salariskosten	270.950
↪ Omgevingsvergunningen	26.000
↪ Aan taakveld 'wonen en bouwen' rechtstreeks toegerekende salariskosten	617.800
↪ Bestemmingsplannen	7.800
↪ Aan taakveld 'ruimtelijke ordening' rechtstreeks toegerekende salariskosten	922.307
↪ Overige leges (vergunningen & ontheffingen / GPK)	9.285

Inkomsten, exclusief heffingen

↪ Gemeentelijke bevolkingsadministratie	0
↪ Burgerlijke stand	0
↪ Reisdocumenten	0
↪ Rijbewijzen	0
↪ Omgevingsvergunningen	0
↪ Overige leges	0

Netto kosten taakvelden

1.974.791

Toe te rekenen kosten:
Overhead incl. rente
BTW

0
0

Totale kosten

1.974.791

Opbrengst heffingen

↪ Gemeentelijke bevolkingsadministratie	33.362
↪ Burgerlijke stand	12.752
↪ Reisdocumenten	171.203
↪ Rijbewijzen	55.498
↪ Omgevingsvergunningen	62.000
↪ Bestemmingsplannen	20.000
↪ Overige leges	7.400

Totale inkomsten

362.215

Dekkingspercentage

18%

Omdat het dekkingspercentage bij tarieven burgerzaken al ruim beneden de 100% ligt, is verdere toerekening van overhead en BTW achterwege gelaten.

Ontwikkeling van de totale lastendruk

Vergelijking lastendruk omliggende gemeenten

Bij de bepaling van de lastendruk van de gemeente Voerendaal is uitgegaan van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde van € 331.475 (bron: belastingoverzicht 2023 Provincie Limburg). Aangaande de variabele afvalstoffenheffing is uitgegaan van een gemiddeld huishouden met een ledigingsaanbod van 10 kleine containers restafval en 8 kleine containers groenafval op jaarbasis.

Ontwikkeling lokale lastendruk (mph) Voerendaal 2023-2027

Soort belasting	2023	2024	2025	2026	2027
OZB-eigenaar	€ 433	€ 447	€ 460	€ 474	€ 488
Afvalstoffenheffing	€ 318	€ 318	€ 318	€ 318	€ 319
Rioolheffing	€ 345	€ 360	€ 360	€ 361	€ 361
Totaal	€ 1.096	€ 1.125	€ 1.138	€ 1.153	€ 1.168
Relatieve wijziging t.o.v. 2023	100%	103%	104%	105%	107%

Als vergelijking van de lokale lastendruk met verschillende omliggende gemeenten zijn de cijfers van de gemeente Voerendaal naast de tarieven van de omliggende gemeenten gezet zoals deze in het 'belastingoverzicht 2023 Provincie Limburg' zijn opgenomen. De verhouding in woonlasten tussen huurder en eigenaar/gebruiker kunnen per gemeente verschillen omdat gemeenten verschillend omgaan met het heffen van rioolheffing. Het onderscheid in de heffingsgrondslag kan zijn van de eigenaar, de huurder of beiden een deel. De OZB wordt steeds geheven van de eigenaar/gebruiker terwijl de afvalstoffenheffing steeds voor rekening van de huurder komt.

Vergelijking gemeentelijke lastendruk 2023

Gemeente	Huurder	Eigenaar/gebruiker
Voerendaal	€ 624	€ 1.057
Beekdaelen	€ 292	€ 953
Simpelveld	€ 550	€ 937
Gulpen-Wittem	€ 328	€ 1.001
Kerkrade	€ 517	€ 857
Meerssen	€ 535	€ 1.206
Vaals	€ 468	€ 874
Valkenburg aan de Geul	€ 473	€ 888

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

In de gemeente Voerendaal kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor de variabele afvalstoffenheffing geldt per jaar een gemaximeerd kwijtscheldingsbedrag. Voor de overige belastingen wordt geen kwijtschelding verleend. Beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken vindt plaats op basis van de Leidraad Invordering Gemeentelijke belastingen, die is vastgesteld op 13-11-2012. In afwijking met de landelijke Leidraad geldt dat de gemeente Voerendaal een kwijtscheldingsnorm hanteert van 100% (landelijke norm is 90%) van de bijstandsuitkering, waardoor meer burgers voor kwijtschelding in aanmerking komen. In de praktijk betekent dit dat iedere burger met een inkomen op bijstandsniveau kwijtschelding ontvangt, mits hij een minimaal vermogen heeft. Onder vermogen wordt verstaan spaargeld/auto/huis enzovoort.

De afgelopen jaren zijn de navolgende bedragen aan kwijtschelding verleend:

Verlagjaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 (t/m jun)
Verleende kwijtschelding	€ 85.000	€ 87.000	€ 89.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 91.000	€ 85.000

Per belastingjaar zijn de navolgende aantallen verzoekschriften om kwijtschelding toegekend:

Belastingjaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 (t/m jun)
Toegekende verzoekschriften	349	360	374	339	352	334	167

De bedragen en aantallen in bovenstaande 2 tabellen hebben geen direct verband omdat in een bepaald verslagjaar ook kwijtschelding kan worden aangevraagd over een voorafgaand belastingjaar.

\ Paragraaf:

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn de fysieke zaken die de gemeente nodig heeft om goederen en diensten aan haar burgers te kunnen leveren. Ze zijn daarmee ondersteunend aan de realisatie van de gemeentelijke programma's en moeten goed onderhouden worden om de gewenste kwaliteit te kunnen waarborgen. Met het onderhoud van de kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid.

De kapitaalgoederen zijn te verdelen in:

- Openbare ruimte: wegen
- Openbare ruimte: openbare verlichting
- Openbare ruimte: water en rioleringen
- Openbare ruimte: openbaar groen
- Gebouwen (accommodaties)

Deze paragraaf toont het niveau van onderhoud van onze kapitaalgoederen en de vertaling van de financiële gevolgen daarvan in de begroting. Deze zijn gebaseerd op de beheerplannen. Hierbij is géén rekening gehouden met de huidige ontwikkelingen op het gebied van loon- en prijsstijgingen, omdat op het moment van samenstelling van de begroting deze ontwikkelingen onzeker zijn.

Zoals gebruikelijk is in de begroting een afzonderlijke stelpost voor loon- en prijsstijgingen opgenomen.

Thema's	Beheerplannen	Jaar vaststelling	Loopt t/m	Financiële vertaling in begroting
Wegen	Wegbeheerplan 2020-2024	2020	2024	Ja
Openbare verlichting	Beleidsplan openbare verlichting 2016-2020	2016 (2022 verlengd)	2026	Ja
	Beheerplan Openbare Verlichting 2016-2026	2016	2026	
Water	Watertakenplan	2020	2024	Ja
Groen	Meerjaren groenbeheerplan 2016-2020	2016	2020	Ja
Gebouwen	MOP	2020	2024	Ja

Wegen

Het deel van de Voerendaalse infrastructuur waar de gemeente voor verantwoordelijk is, is het gemeentelijke wegennetwerk. Dit kapitaalgoed is ondersteunend aan het programma 'Verkeer, Vervoer en Waterstaat', maar heeft ook een direct effect op andere programma's. Denk aan de ondersteunende rol bij de leefbaarheid in de kernen of de bereikbaarheid van ondernemers in het kader van de economische versterking van de gemeente.

In ons wegbeheerplan is het kwaliteitsniveau van onze wegen vastgelegd. Voor Voerendaal is afgesproken dat we kwaliteit 'C' van de CROW beeldkwaliteitsbepalingen nastreven. Om dit niveau te borgen geeft het beheerplan een beeld van de financiële middelen die nodig zijn om dit niveau te borgen. Het Wegbeheerplan 2020-2024 is op 14 mei 2020 door de raad vastgesteld en loopt dit jaar af. In 2024 zal een nieuw Wegbeheerplan worden opgesteld.

In oktober 2020 is het STRategisch Investerings Plan (STRIP) 2020-2025 vastgesteld. Hierin zijn voor deze planperiode infrastructurale investeringsprojecten beschreven, waarbij de uit te voeren werkzaamheden integraal vanuit de verschillende beleidsvelden van de openbare ruimte worden benaderd. Voor de planning en uitvoering van deze projecten verwijzen wij u naar de betreffende programma's.

Het regulier onderhoud wordt jaarlijks verantwoord als exploitatiepost binnen de begroting, de geprognostiseerde onderhoudskosten zijn meerjarig vertaald in de begroting.

Areaal	
Oppervlakte asfaltverharding:	610.400 m ²
Oppervlakte elementenverharding:	351.760 m ²
Oppervlakte cement-beton:	12.620 m ²
Oppervlakte half-/onverhard:	106.600 m ²

Exploitatiebudgetten verhardingen	2024	2025	2026	2027
Klein onderhoud	48.875	48.875	48.875	48.875
Groot onderhoud	751.393	751.393	751.393	751.393

Openbare verlichting

De openbare verlichting (OV) vervult een belangrijke rol op het gebied van verkeersveiligheid, openbare orde en sociale beleving. De burger dient zich in de openbare ruimte, ook na het invallen van de duisternis, behaaglijk en veilig te voelen. Een teveel aan verlichting kan echter ook een verstoring effect hebben. Om invulling te geven aan het beleid en onderhoud van dit kapitaalgoed, hebben we het beleidsplan OV 2016-2020 (in 2022 verlengd tot 2026) en het beheerplan OV opgesteld.

Beleidsplan OV

Het doel van het Beleidsplan is technische- en financiële kaders aan te geven waarbinnen werkzaamheden op het gebied van openbare verlichting worden uitgevoerd. Het beleidsplan geeft inzicht in de kaders voor verlichting bij nieuwbouw, reconstructies en vervanging. Deze kaders liggen ten grondslag aan het Beheerplan OV.

Beheerplan OV

Het doel van het Beheerplan is inzicht geven in de huidige kwaliteit van de openbare verlichtingsinstallatie. Op basis van het beheerbestand wordt inzicht gegeven over de omvang van het te beheren areaal, de onderhoudswerkzaamheden en de geplande projecten voor de komende periode. Tevens kan op basis van deze gegevens een inschatting worden gemaakt van de totale energiekosten.

In 2023 is een versnelde vervanging uitgevoerd van conventionele verlichtingsarmaturen naar LED-verlichting. Naast een aanzienlijke vermindering van het energieverbruik levert dit ook een besparing op in de exploitatielasten.

De financiële middelen die nodig zijn voor de diverse aspecten zijn geraamd en samengevat.

Areaal (per 01-08-2023)	
Aantal lichtmasten:	3.225 st.
Aantal armaturen:	
↳ LED	1.708 st.
↳ Conventioneel	1.615 st.
Aansluitingen:	3.220 st.

Openbare verlichting	2024	2025	2026	2027
Exploitatiebudget	161.853	161.546	161.239	160.932

Water en riolering

In de Wet milieubeheer is geregeld dat de gemeente een zorgplicht heeft inzake het doelmatig inzamelen en transporteren van afval- en regenwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied.

In samenwerking met de regio Parkstad is een (regionaal) Waterplan voor het (algemene) beleid voor de gemeentelijke watertaken opgesteld. In 2019 is het gemeentelijk Watertakenplan 2020-2024 en het Kostendekkingsplan Voerendaal vastgesteld. Het Basis Riolerings Plan 2019 is afgerond. Het beheer en onderhoud alsmede geplande investeringen worden, conform de gestelde kaders in het Watertakenplan 2020-2024, uitgevoerd. Hierbij wordt rekening gehouden met de gevolgen van de klimaatontwikkelingen, zoals met name hevige regenval, langere periodes van droogte en extreme temperaturen. In het rioolkostendekkingsplan zijn de financiële planning en verantwoording voor dit thema afgedekt. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

In oktober 2020 is het STRIP 2020-2025 vastgesteld. Hierin zijn voor deze planperiode infrastructurale investeringsprojecten beschreven, waarbij de uit te voeren werkzaamheden integraal vanuit de verschillende beleidsvelden van de openbare ruimte worden benaderd. Herijking van het STRIP zal in 2024 plaatsvinden. Voor de planning en uitvoering van deze projecten verwijzen wij u naar de betreffende programma's.

Areaal	
Lengte (vrijval) riolering:	115.341 m.
Lengte drukriool:	7.707 m.
Aantal rioolgemalen/pompunits:	37 st.
Aantal kolken:	3.450 st.
Aantal bergingbezinkbassins:	3 st.
Aantal kunststofbufferzakken:	3 st.
Open bergingen:	5 st.
Lamellenfilters:	3 st.
Wervelventielen:	11 st.
Zandvangers:	44 st.

Taakveld Riolering	2024	2025	2026	2027
Exploitatiebudget	1.555.000	1.594.000	1.735.000	1.908.000

Openbaar groen

Openbaar groen maakt onderdeel uit van het programma 'Sport, Cultuur en Recreatie' en speelt een belangrijke rol in de beleving die inwoners en bezoekers van de gemeente Voerendaal hebben bij de openbare ruimte. Het is daarbij belangrijk dat het onderhoudsniveau van het groen ervoor zorgt dat deze beleving als positief wordt ervaren. Deze klanttevredenheid wordt regelmatig getoetst aan de hand van het door Parkstad ingezette klanttevredenheidsonderzoek. De scores uit voorgaande jaren tonen aan dat de inwoners van Voerendaal over het algemeen tevreden zijn over het onderhoudsniveau van het openbaar groen.

Bij openbaar groen speelt met name de beeldkwaliteit een belangrijke rol in de beleving van burgers. De beeldkwaliteit wordt in grote mate beïnvloed door het onderhoudsniveau. Het vigerende meerjaren groenbeheerplan is in 2016 vastgesteld. Het in het groenbeheerplan vastgestelde streefniveau voor wat betreft de onderhoudskwaliteit (gemiddelde kwaliteitsniveau (A)) zorgt er voor dat het openbaar groen duurzaam in stand kan worden gehouden én voldoet aan de gewenste functies. Er is op dit moment vanuit het oogpunt van deze ambitie geen aanleiding om het huidige onderhoudsniveau bij te stellen. De benodigde middelen om het vastgestelde kwaliteitsniveau te realiseren, zijn vertaald in de begroting.

In 2023 is de IVOR (Integrale Visie Openbare Ruimte) vastgesteld. De IVOR is mede kaderstellend voor het op te stellen IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte). Hierbij zal ook het groenbeheerplan worden vernieuwd.

Voor het onderhoud van het openbaar groen worden, naast het eigen personeel bij de buitendienst, medewerkers met een SW-indicatie en medewerkers vanuit een uitkeringspositie ingezet. Voerendaal geeft op deze wijze een extra impuls aan de sociaal maatschappelijke opgave in het sociale domein. De uitdagingen m.b.t de bezetting (geen nieuwe instroom meer vanuit de SW) blijft aandacht vragen. Om ook in de toekomst zeker te zijn van goed beheer van de openbare ruimte wordt er onderzoek gedaan hoe de buitendienst toekomstbestendiger ingericht kan worden.. Het gaat hierbij over onder andere hoe we zorgen voor voldoende capaciteit en een aantrekkelijk werknemersklimaat. Als tijdelijke maatregel zal meer werk worden uitbesteed.

Areaal	
Aantal bomen:	7.091 st.
Grasvlakken binnen bebouwde kom:	231.000 m ²
Grasvlakken buiten bebouwde kom:	449.350 m ²
Plantsoen binnen bebouwde kom:	124.208 m ²
Plantsoen buiten bebouwde kom :	356.373 m ²
Watergangen:	70.658 m ²

Taakveld openbaar groen	2024	2025	2026	2027
Exploitatiebudget	1.545.000	1.500.000	1.480.000	1.492.000

Gebouwen

Het vastgoed van de gemeente is onder te verdelen in grond en gebouwen. Voor het onderdeel grond wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Het planmatig onderhoud van onze gebouwen wordt omschreven in ons Meerjarig Onderhouds Programma (MOP). Een geactualiseerd MOP is in de raadsvergadering van oktober 2021 vastgesteld voor de jaren 2021 t/m 2030. Daarbij gaan we nog steeds uit van een conditiescore 2 (een goede onderhoudsconditie).

Overzicht gemeentelijke maatschappelijke gebouwen

- G01 Gemeentehuis Voerendaal
- G02 Dienstgebouw buitendienst, Lindelauffer Gewande Voerendaal
- G03 Cultureel centrum De Borenburg, Furenthela Voerendaal
- G04 Gemeenschapshuis 't Kunderhoes, Hogeweg Voerendaal
- G05 Gemeenschapshuis Op d'r Plats, Houtstraat Klimmen
- G06 Gemeenschapshuis en gymzaal 't Wouves, Dorpsplein Ransdaal
- G07 Multifunctioneel centrum De Auw Sjoel Ubachsberg
- G08 Psz/bibliotheek/IVN/Fanfare Ransdalerstraat Ransdaal
- G09 Psz Auvermennekes / bso Bommes, Kerkveldweg Klimmen
- G10 Bibliotheek/De Burgerij, Furenthela Voerendaal
- G11 Pand Barrier (muziekcollectief), Valkenburgerweg Voerendaal
- G12 Kleedaccommodatie VV RKKV, Goswijnstraat Voerendaal
- G13 Kleedaccommodatie VV RKSVB, Kerkstraat Ubachsberg
- G14 Kleedaccommodatie VV Hellas, Schoolstraat Klimmen
- G15 Kleedaccommodatie, Spoorstraat Ransdaal, tijdelijke bewoning vluchtelingen
- G16 Sportcomplex De Joffer, Goswijnstraat Voerendaal
- G17 Gebouwtje visvereniging, Mergelweg Voerendaal
- G18 Bakhuis, H.v.Veldekestraat Voerendaal

Daarnaast zijn er nog woningen en schoolgebouwen in eigendom van de gemeente.

Het woningbestand in eigendom van de gemeente bestaat uit:

- G22 Kerkplein 54 (voormalige Marskramer met woning), bewoond middels leegstandsbeheer
- G23 Kerkplein 56 (voormalig cafépand met woning), bewoond middels leegstandsbeheer
- G54 Sebastianusstraat 4 Klimmen in 2022 aangekocht ten behoeve van bewoning door statushouders (het ontzorgingsarrangement met de Woningstichting is in voorbereiding).

Schoolgebouwen

Van de 4 schoolgebouwen (basisscholen) is de gemeente economisch eigenaar en schoolbestuur Innovo de juridisch eigenaar. Schoolbesturen hebben vanaf januari 2015 de verantwoordelijkheid over het totale onderhoud van hun schoolgebouwen. Innovo heeft de gemeente gevraagd om het beheer van de Brede School over te nemen. Het onderzoek naar haalbaarheid en wenselijkheid is nog niet afgerond.

- G31 Brede school Cortemich Voerendaal (inclusief gebruik door de externe partijen Kompas, Ritmo, Meander, GGDZL, Humankind en JENS)
- G32 Basisschool Ummer Clumme, Kerkveldweg Klimmen
- G33 Gymzaal Ummer Clumme
- G34 Basisschool Berg Op Bostenstraat Ubachsberg (gymzaal is in 2019 gesloopt)
- G35 Basisschool St. Theresia Ransdalerstraat Ransdaal

Financieel overzicht verloop voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen:

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	2024	2025	2026	2027
Dotaties aan onderhoudsvoorziening	471.914	471.914	471.914	471.914
Onttrekkingen aan onderhoudsvoorziening	554.446	345.611	320.301	1.243.824
Geraamde stand voorziening ultimo jaar	644.475	770.778	922.391	150.481

Financiering

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze van financiering van beleid en het beheersen van de financiële risico's die met financiering gelopen worden.

“Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op, de financiële vermogenswaarden, de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's”.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. Aan de uitvoering van de treasuryfunctie zijn budgettaire consequenties verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel.

Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van de treasuryfunctie is vastgelegd in bijlage 2 van de Financiële Verordening 2017 (raad 22.12.2016). Een belangrijk punt uit de verordening is, dat het uitzetten van gelden niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico en dat het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van gelden alleen is toegestaan uit hoofde van een publieke taak.

Deze treasuryfunctie is een afgeleide van de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido). In de wet Fido zijn de wettelijke kaders opgenomen van de treasuryfunctie. De gemeente dient voorzichtig om te gaan met publieke middelen. De Gemeente Voerendaal hanteert in beginsel totaalfinanciering.

Het financieringsbeleid heeft een aantal doelstellingen:

- Het verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities.
- Het beschermen van de organisatie tegen ongewenste financiële risico's.
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders en limieten.

Aan de gemeenteraad behoort specifiek de besluitvorming toe van het vaststellen van de treasurydoelstellingen, het treasurybeleid, globale richtlijnen en limieten. Daarnaast het bewaken van de voortgang, de evaluatie en de verantwoording van de treasury-activiteiten via het vaststellen van de begroting en de jaarrekening.

Algemene ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen beïnvloeden en zijn mede bepalend voor het geven van een rentevisie. Ontwikkelingen die de rente bepalen, spelen zich voornamelijk buiten Nederland af. Zo heeft de Europese Centrale Bank (ECB) een grote invloed op de financiële markten van de Europese Gemeenschap. Ook de Centrale Bank van de Verenigde Staten (FED) is medebepalend voor Europa. De toekomstige ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn door de verscheidenheid van invloeden moeilijk in te schatten.

Interne ontwikkelingen

Een aantal (nieuwe) investeringen staan ter realisatie op de planning. Voor verdere details wordt verwezen naar het investeringsprogramma, elders in deze begroting.

De invoering van verplicht schatkistbankieren heeft ertoe geleid dat er geen overschotten in liquide middelen meer zijn die elders uitgezet mogen worden. In de liquiditeitsbegroting 2024-2027 is rekening gehouden met rente-inkomsten bij schatkist-tegoeden. Naar verwachting zal in de eerste helft van 2024 langlopend geld moeten worden aangetrokken. Nadere details over hoogte en duur van deze lening zijn te lezen onder het kopje 'financiering' verderop in deze paragraaf. De rente-ontwikkelingen zullen nauwgezet worden gevolgd. Mochten zich in de loop van het jaar wezenlijke wijzigingen voordoen, dan zal hierop worden ingespeeld. Een en ander wordt in rapportages gemeld inclusief de financiële gevolgen hiervan.

Rente-ontwikkelingen in 2023

De korte-termijnrente (< dan 1 jaar - geldmarkt) laat over de laatste 12 maanden het volgende beeld zien:

Rente korte termijn (BNG)	Per 1 juli 2022	Per 1 juli 2023
Debetstand RC 1 mnd euribor +15bp	-0,36%	3,54%
Opnemen kasgeld 1 maand	0,15%	3,75%

Voor geldmarkttransacties heeft de gemeente Voerendaal met de BNG een overeenkomst 'financiële dienstverlening' gesloten, waarbij geen sprake is van gehoudenheid (verplichting) om de dekking van de financieringsbehoefte bij de BNG onder te brengen. In geval van incidentele tekorten binnen de kasgeldlimiet geldt, verwijzend naar deze financieringsovereenkomst, een kredietpercentage van 1mnd euribor + 15 basispunten.

De lange-termijnrente (> dan 1 jaar - kap. markt) laat over de laatste 12 maanden het volgende beeld zien:

Rente lange termijn (BNG)	Per 1 juli 2022	Per 1 juli 2023
Lineaire lening looptijd 5 jaar	1,52%	3,72%
Lineaire lening looptijd 10 jaar	1,98%	3,54%
Lineaire lening looptijd 15 jaar	2,27%	3,54%
Lineaire lening looptijd 20 jaar	2,42%	3,55%
Lineaire lening looptijd 25 jaar	2,48%	3,53%

Vanaf 2022 is er een stijgende rente te zien die heeft doorgezet in 2023. Het blijft belangrijk de ontwikkelingen op de voet te volgen om eventueel eerder of later dan gepland lang geld aan te trekken.

Rentevisie

De economische vooruitzichten zijn wat verbeterd. De prijzen van olie en vooral gas zijn in de afgelopen maanden gedaald. Westerse overheden hebben bovendien maatregelen genomen om de gevolgen van de hoge energieprijzen voor burgers te verlichten. Het Internationaal Monetair Fonds verwacht voor dit jaar een groei van de wereldeconomie van 2,9 procent. In 2024 wordt een economische groei van 3,1 procent voorzien. De inflatie blijft zowel in 2023 als in 2024 duidelijk boven de doelstelling van de Europese Centrale Bank. De centrale bank zal het monetaire beleid nog iets verkrappen. De rentetarieven zullen in 2024 nog hoger oplopen.

Als gevolg van bovenstaande is onze visie dat de lange en korte rente wellicht verder zal stijgen.

Als basis voor samenstelling van de liquiditeitsbegroting voor de komende 5 jaren is gerekend met een kasgeldrente van 3,75% en rentes van 3,41% tot 3,46% voor 10, 15, 20 en 25-jaars lineaire leningen met uitgestelde stortingsdatums in 2024, 2025, en 2027 (dit betreffen de rentes per juli 2023).

Treasurybeheer

Geldstroombeheer

De Bank Nederlandse gemeenten (BNG) fungeert als huisbankier. Vrijwel het gehele betalingsverkeer verloopt (elektronisch) via één hoofdrekening bij de BNG met daarnaast een nevenrekening voor pinbetalingen, voor welke rekening saldoregulatie met de hoofdrekening automatisch plaatsvindt. Indien het positieve rekening-courantsaldo hoger is dan € 900.000 wordt het meerdere automatisch op de rekening-courant bij de schatkist geplaatst, terwijl negatieve RC-posities automatisch vanuit de schatkist worden aangevuld.

Bij de Rabobank wordt een rekening-courant aangehouden voor het storten en opnemen van cash geld.

Risicobeheer

Het risicobeheer geeft een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de organisatie. Onder risico's worden verstaan renterisico's (vaste schuld en vlottende schuld), kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. Deze risico's vloeien voort uit de transacties die in de volgende onderdelen worden beschreven.

Renterisico voor de vlottende schuld

In dit onderdeel wordt de werkelijke omvang van de vlottende schuld getoetst aan de wettelijke norm van de Wet Fido. De risico's op de vlottende schuld worden ingeperkt door het hanteren van de kasgeldlimiet. In 2024 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet voor Voerendaal:

- (a) de omvang van de jaarbegroting (exploitatie) per 01.01.2024, zijnde € 36.112.000 vermenigvuldigd met
- (b) het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage, zijnde 8,5%.

De toegestane kasgeldlimiet voor 2024 is dus € 3.070.000 (voor 2023 was deze € 2.700.000).

De werkelijke netto vlottende schuld wordt regelmatig getoetst aan de toegestane omvang van de kasgeldlimiet. Indien de werkelijke omvang van de vlottende schuld lager is dan de toegestane kasgeldlimiet, is er sprake van ruimte. Indien de werkelijke omvang hoger is dan de wettelijke toegestane omvang, is er sprake van overschrijding. In dit geval zal (na de toegestane overschrijdings-termijn) tot consolidatie (kort geld omzetten in lang geld) worden overgegaan.

Gezien in de huidige situatie renteschommelingen mogelijk zijn, zullen we per moment kijken of we gebruik gaan maken van langlopende of kortlopende leningen (kasgeld). Dit laatste wordt - zoals reeds opgemerkt - begrensd door het kasgeldlimiet.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat het kasgeldlimiet niet is overschreden, zodat geen sprake is van een structurele situatie. Door het aantrekken van langlopende schulden is er ruimte.

Toets kasgeldlimiet (x €1.000)				
	3e kw 2022	4e kw 2022	1e kw 2023	2e kw 2023
Gemiddeld vlottende middelen	13.464	12.829	9.465	11.489
Gemiddeld vlottende schuld	0	0	0	0
Gemiddeld vlottende middelen (+) en -schuld (-)	13.464	12.829	9.465	11.489
Kasgeldlimiet	-2.400	-2.400	-2.700	-2.700
Ruimte (+) / overschrijding (-) kasgeldlimiet	15.864	15.229	12.165	14.189

Renterisico van de vaste schuld

De renterisiconorm wordt gebruikt om het renterisico op de vaste schuld inzichtelijk te maken. De opbouw van de leningenportefeuille dient zodanig te zijn dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Voorkomen moet worden dat in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd moet worden of op basis van de leningsvoorwaarden wordt beïnvloed door een herziening van de rente.

De renterisiconorm kan als volgt worden bepaald:

Rente- <i>risiconorm</i> en rente- <i>risico's</i> van de vaste schuld 2024 – 2026 (x € 1.000)				
	2024	2025	2026	2027
Rente-<i>risico</i>				
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aan te trekken vaste schuld o/g	7.500	17.500	0	10.000
3b. Nieuw aan te trekken vaste schuld u/g	0	0	0	0
4. Netto nieuw aan te trekken vaste schuld (3a-3b)	7.500	17.500	0	10.000
5. Betaalde aflossingen	1.971	2.473	3.580	3.580
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	1.971	2.473	3.580	3.580
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	1.971	2.473	3.580	3.580
Rente-<i>risiconorm</i>				
8. Omvang jaarbegroting per 1 januari	36.114	35.771	36.549	37.815
9. Bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Rente- <i>risiconorm</i>	7.223	7.154	7.310	7.563
Toets rente-<i>risiconorm</i>				
10. Rente- <i>risiconorm</i>	7.223	7.154	7.310	7.563
7. Renterisico op vaste schuld	1.971	2.473	3.580	3.580
11. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (10-7)	4.252	4.681	3.730	3.983

Bovengenoemde financieringsvraag is met name een gevolg van de geplande investeringsuitgaven gedurende de komende jaren. Zoals uit voorgaand overzicht blijkt is er geen sprake van overschrijding van de renterisiconorm in enig jaar.

Kredietrisico's

Dit betreft de risico's op een waardedaling van een vordering ten gevolge van het niet (tijdig) kunnen voldoen van de verplichtingen door de tegenpartij. Het gaat hierbij om aan derden verstrekte gelden. Bij de gemeente Voerendaal is dit kredietrisico minimaal.

Liquiditeitsrisico's

Een liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet of nauwelijks verhandeld kunnen worden op de beurs. De beleggingen zijn dan niet 'liquide'. Ook hiervan is bij de gemeente Voerendaal een minimaal risico. Met betrekking tot een eind 2020 verstrekte hybridelening aan Enexis bestaat de mogelijkheid dat deze door Enexis op enig moment wordt geconverteerd naar aandelenkapitaal, hetgeen inhoudt dat het geleende geld niet meer in liquide vorm terugkomt.

Koersrisico's

Dit betreft het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De vaste financiële activa bestaan uit aandelenbezit/deelnames in gemeenschappelijke regelingen tegen nominale waardes. De vlottende financiële activa omvatten rekening-courant gelden en eventuele daggelden en deposito's.

Financiering

De financieringsbehoefte voor de komende 4 jaar wordt bepaald door het opstellen van een liquiditeitsbegroting. Hieruit vloeien automatisch de aan te trekken leningen voort inclusief de bijbehorende rentelasten. Ingeval van het aantrekken van langlopende leningen heeft dit invloed op de samenstelling van de leningenportefeuille. Onderstaand worden deze onderdelen nader toegelicht.

Liquiditeitsbegroting

Op basis van de begrote exploitatie (inkomsten en uitgaven), het meerjarig investerings- en onderhoudsprogramma, incidentele projecten en reguliere rente en aflossingen wordt jaarlijks een liquiditeitsbegroting opgesteld. Daarmee wordt voor de komende 4 jaar per kwartaal de financieringsbehoefte bepaald om aansluitend de beleidskeuzes omtrent financiering (welk leningsbedrag tegen welke looptijd) te verwerken zodat jaarlijkse rentelasten ontstaan.

Samengevat per jaarschijf ziet de liquiditeitsbegroting 2024-2027 er als volgt uit:

Liquiditeitsbegroting 2024 – 2027				
(x € 1.000)				
Jaar	2024	2025	2026	2027
Liquiditeit per 1 januari	5.901	476	9.407	453
Exploitatie ontvangsten	33.950	33.950	33.550	33.550
Incidentele ontvangsten	120	120	120	120
Exploitatie uitgaven	-34.244	-33.844	-33.844	-33.844
Incidentele uitgaven	0	0	0	0
Rente en aflossing leningen	-2.490	-2.458	-2.279	-2.251
Investeringsuitgaven	-9.701	-5.487	-4.431	-1.619
Uitgaven groot onderhoud	-560	-350	-320	-1.250
Liquiditeit per 31 december	-7.024	-7.593	2.203	-4.841
15 jaars langlopende lening nr 1	7.500	0	0	0
10 jaars langlopende lening nr 2	0	7.500	0	0
20 jaars langlopende lening nr 3	0	10.000	0	0
25 jaars langlopende lening nr 4	0	0	0	10.000
Aflossing 10 jaars langlopende lening nr 1	0	-500	-500	-500
Aflossing 15 jaars langlopende lening nr 2	0	0	-750	-750
Aflossing 20 jaars langlopende lening nr 3	0	0	-500	-500
Aflossing 25 jaars langlopende lening nr 4	0	0	0	0
Liquiditeit na lenen	476	9.407	453	3.409
Rentekosten kort geld	0	0	0	0
Rentekosten lang geld	193	600	859	1.205
Rentekosten totaal	193	600	859	1.205

Ten gevolge van het investeringsvolume in 2024 t/m 2027 dienen 4 langlopende leningen te worden afgesloten. Bij de bepaling van de leningsduur is rekening gehouden met de actuele rentes en een evenwichtige spreiding van de leningenportefeuille.

Door de huidige stijgende rente en het gekozen beleid tot investeren zullen de rentekosten de komende jaren stijgen.

Naast eerdergenoemde rentekosten voortvloeiend uit de meerjarige liquiditeitsprognose heeft de gemeente Voerendaal ook onderstaande rentelasten uit de langlopende leningenportefeuille:

Rentekosten leningenportefeuille 2024- 2027 exclusief raming nieuwe leningen				
(x € 1.000)				
	2024	2025	2026	2027
Rentelasten	497	462	429	402

Renteresultaat

Conform de voorschriften zoals vermeld in de notitie 'rentekosten van de commissie BBV' vindt rentetoerekening aan investeringen en taakvelden plaats op basis van een omslagrentepercentage.

Voor 2024 ziet het renteschema (ter berekening van het renteresultaat) er als volgt uit:

Rent schema		(x € 1.000)
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		690
Externe rente baten		81
Saldo rentelasten en rentebaten		609
Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
Rente van projectfinanciering die aan taakveld moet worden doorberekend	0	
Rentebaat van verstrekte leningen die aan taakveld moet worden doorberekend	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	0	
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		609
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		-690
Rente resultaat op taakveld Treasury		81

Leningenportefeuille

Rekening houdende met de benodigde leningen uit de liquiditeitsbegroting ontstaan onderstaande mutaties in de leningenportefeuille in 2024:

Samenstelling en mutaties in leningenportefeuille 2024 inclusief raming nieuwe leningen		(x € 1.000)
Lening tegen 4,68% met looptijd tot 2025		139
Lening tegen 5,87% met looptijd tot 2025		145
Lening tegen 4,139% met looptijd tot 2046		5.750
Lening tegen 1,23% met looptijd tot 2035		3.000
Lening tegen 1,443% met looptijd tot 2043		5.600
Lening tegen 0,875% met looptijd tot 2032		6.750
Lening tegen 1,245% met looptijd tot 2047		7.200
Totaalstand per 1 januari 2024		28.584
Raming nieuwe leningen op basis lopende en nieuwe investeringen (jaarschijf 2024)		7.500
Reguliere aflossingen oude leningen		-1.971
Vervroegde aflossingen		0
Stand per 31 december 2024 incl. raming voor nieuwe leningen		34.113

Voor wat betreft de door de gemeente aan te trekken leningen als gevolg van investeringen lopen we een renterisico. In de begroting en meerjarenramingen is rekening gehouden met vier leningen (10, 15 en 20 en 25-jaars) met een rentepercentage van resp. 3,41%, 3,43% en 3,46%. Het is zaak om de renteontwikkelingen van zowel korte als langlopende geldleningen in de gaten te houden zodat op het juiste moment overgegaan kan worden tot het aantrekken van een geldlening met een andere looptijd.

Leningen worden uitsluitend aangegaan ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak.

Meerjarig kent de leningenportefeuille het volgende verloop:

Verloop leningenportefeuille 2024-2027 inclusief raming nieuwe leningen				
(x € 1.000)				
	2024	2025	2026	2027
Boekwaarde per 1 januari	28.584	34.113	49.139	45.559
Nieuwe aangetrokken leningen	-1.971	-2.474	-3.580	-3.580
Boekwaarde per 31 december	34.113	49.139	45.559	51.979

Kas- en liquiditeitenbeheer

Betreft het beheer van saldi en liquiditeiten voor een periode korter dan één jaar. Als uitgangspunten en limieten gelden: Rente-optimalisatie door saldoregulatie bij de BNG rekeningen tot maximaal de kasgeldlimiet.

Het geldverkeer wordt zoveel mogelijk beperkt tot elektronische betaalvormen. De gemeente verricht zelf haar betalingsverkeer volledig via Electronic Banking bij de BNG (BNG Data Services Online).

De kredietlimiet bij de BNG bedraagt per 1-1-2023 € 500.000.

Het gebruik van cash geld neemt jaarlijks af vanwege toename pinmogelijkheid en het stijgend aantal producten dat via internet-kassa kan worden besteld en betaald. Indien nodig wordt cashgeld gestort bij de Rabobank.

Uitzettingen

Dit betreft het beleggen van eigen vermogen en andere financiële middelen voor een periode langer dan één jaar. Bij de gemeente Voerendaal is dit niet aan de orde. Conform het Treasurystatuut kunnen alleen gelden worden uitgezet bij bankinstellingen die onder toezicht staan van de Nederlandse Bank en hun hoofdvestiging in Nederland hebben én alsmede minstens beschikken over een AA-rating (Standard & Poor's rating).

\ Paragraaf:

Verbonden partijen

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen en activiteiten van, en de mate van financiële betrokkenheid bij de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en bestuurlijke invloed kan uitoefenen, de zogenaamde verbonden partijen.

De verbonden partijen betreffen organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente een zetel in het bestuur bekleedt of stemrecht heeft. Met financieel belang wordt bedoeld de door de gemeente ter beschikking gestelde middelen die in geval van een faillissement van de verbonden partij niet verhaalbaar zijn ofwel dat de financiële tekorten bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Verbonden partijen zijn volgens artikel 1 BBV privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Beleidskaders

Met de invoering van het dualisme is het besluit tot het participeren in een deelneming in principe niet meer aan de raad, het vormt een bestuurlijke beheerstaak voor het college. De raad stelt in deze paragraaf de kaders (visie) waarbinnen het college een dergelijke beheerstaak uitvoert.

Een groot deel van de activiteiten binnen de Voerendaalse begroting is ondergebracht bij verbonden partijen. De grip en sturing op de going-concern van deze verbonden partijen wordt stap voor-stap verbeterd. Belangrijk hierbij is het verkennen óf en hōe het mogelijk is verantwoordelijkheid als opdrachtgever/eigenaar te nemen in plaats van volgend/volgbaar zijn. Met andere woorden: de beweging maken van een marginale interventie aan de achterkant naar proactieve sturing.

Vanuit de kaderstellende en controlerende taak van de raad moet bewaakt worden of het beleid van de verbonden partijen correspondeert met de doelstellingen die de raad in de betreffende programma's heeft gesteld. Geldend voor deze sturing zijn momenteel de nota Verbonden Partijen (mei 2012) en notitie Sturing & Control (september 2013). In deze laatste nota is een risicoanalyse op hoofdlijnen gemaakt, waarin wordt ingegaan op de belangrijkste aandachtspunten in de sturing van verbonden partijen. Deze analyse geeft een algemeen beeld van de financiële positie van de verbonden partij en de sturingsmogelijkheden. Daarmee heeft de raad de beleidskaders vastgesteld en aangegeven hoe de controlerende rol ingevuld wordt.

De eerdergenoemde verkenning naar vergroten van grip op verbonden partijen heeft geresulteerd in een gezamenlijke aanpak genaamd 'Zo doen we dat in Parkstad' (2019-2020). In 2021 is deze aanpak uitgerold naar meer gemeenten en is de naam gewijzigd in 'Samen grip op verbonden partijen' (SGOVP). Sinds medio 2022 wordt deze aanpak opgepakt door in totaal 14 gemeenten in Zuid-Limburg. Hierbij wordt enerzijds ingezet op meer afstemming en sturing (aan de voorkant) in de verschillende stappen van de P&C-cyclus. Anderzijds wordt ook gewerkt aan een verbetering van de inhoudelijke/beleidsmatige ontwikkeling van verbonden partijen. Primaire aandachtspunten hierbij zijn de financiële, juridische en inhoudelijke uitgangspunten. De verwachting is dat de GR Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad, de GR Parkstad IT en de Centrumregeling Beschermd Wonen en Opvang in 2024 worden opgericht, voor zover dit niet lukt in 2023.

In 2022 is gestart met het actualiseren van de nota Verbonden Partijen, deze wordt in 2023 opgeleverd. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar regionale afstemming over de uitgangspunten én doorvertaling van de wettelijke kaders en mogelijkheden voortkomend uit de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen die per 1 juli 2022 inwerking is getreden.

Overzicht verbonden partijen

De gemeente Voerendaal participeert in de volgende verbonden partijen:

1. Gemeenschappelijke Regelingen (GR):

- Stadsregio Parkstad Limburg
- BsGW
- Werkvoorzieningsschap Oostelijke Zuid Limburg
- Werkgeversservicepunt (WSP) Parkstad
- Kompas
- Veiligheidsregio Zuid Limburg
- GGD
- Rd4
- RUD
- Gegevenshuis
- Parkstad-IT
- Omnibuzz

2. Deelnemingen:

- IBA Parkstad BV
- NV Reinigingsdiensten Rd4
- NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML)
- Enexis Holding NV
- CSV Amsterdam BV
- Publiek belang Elektriciteitsproductie BV
- Nazorg Limburg BV (voorheen Bodemzorg Limburg)
- NV Bank Nederlandse Gemeenten
- WoonWijzerWinkel Zuid-Limburg

Gemeenschappelijke Regelingen

Stadsregio Parkstad Limburg, gevestigd te Heerlen

Doel/maatschappelijk belang

Leveren van een structuurversterkende bijdrage aan de evenwichtige ontwikkeling van het samenwerkingsgebied als geheel en mede in verhouding tot zijn omgeving, zowel in regionaal-, nationaal-, als internationaal verband.

Partijen

De gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal.

Bestuurlijk belang

De burgemeester is lid van het DB van de gemeenschappelijke regeling. In het AB hebben de burgemeester en één portefeuillehouder zitting. De inhoudelijk portefeuillehouders zijn lid van de bestuurscommissies.

Financieel belang

Voor het uitvoeren van de taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2024 is de bijdrage voor Voerendaal € 159.000. De bijdrage wordt berekend naar rato van de laatst definitief vastgestelde algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Bedragen in € x1000

Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen	5.933	5.953
Verwacht vreemd Vermogen	n.b.	n.b.
Verwacht financieel resultaat 2024		0

Activiteiten/prestaties/effecten

Samenwerking binnen Parkstad Limburg vindt plaats op basis van een verplichtende kernagenda en een flexibele keuze agenda. Bij de uitvoering van de samenwerking staan de portefeuillehouders centraal. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de agenda's. De kernagenda is ingekaderd tot de thema's Economie en toerisme, Ruimte en Mobiliteit, Wonen/Herstructurering, Duurzaamheid, Sociaal Economische Structuurversterking en Grensoverstijgende samenwerking. Ook zijn de uitvoering van de coördinatie van/sturing op de Regio Deal (2.0) en de coördinatie van de verdeling van de DU Bevolkingsdaling bij Parkstad ondergebracht en wordt gewerkt aan het aanspreken van rijksprogramma's zoals Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Risico's en kansen

Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Verder zijn er op dit moment geen concrete risico's te benoemen. In de risicoparagraaf van haar begroting hanteert Stadsregio een weerstandsratio van 1,5 (weerstandscapaciteit 115, berekende omvang risico 75), waarbij een minimum van 1,0 het uitgangspunt is.

Ontwikkelingen

In 2024 staan met name de verdere uitrol van Regio Deal 2.0, realisatie Regio Deal 1.0 en aanhaking op rijksprogramma's (o.a. Volkshuisvestingsfonds, Nationaal Programma Landelijk Gebied) centraal. Daarnaast heeft ook de verdere programmatische uitwerking van de Strategische Agenda prioriteit. Ook de afwikkeling van de IBA Parkstad BV i.r.t de GR Parkstad en de (regionale) uitvoeringskracht in Parkstad staan nog nadrukkelijk op de agenda.

Doel/maatschappelijk belang

Partijen

Bestuurlijk belang

Financieel belang

Activiteiten/prestaties/effecten

Risico's en kansen

Ontwikkelingen

De Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) is een samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschap belastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. Voor de gemeente Voerendaal betekent dit concreet dat de uitvoeringstaken van de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door de BsGW.

De gemeenten Beek, Beekdaelen, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Mook en Middelaar, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Venlo, Voerendaal, Weert en het Waterschap Limburg.

Van iedere deelnemende gemeente of waterschap heeft een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder financiën. Per juni 2021 is de portefeuillehouder Financiën ook lid van het dagelijks bestuur.

Voor het uitvoeren van de taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Deze wordt bepaald op basis van een verdeelsleutel die bestaat uit een combinatie van het aantal aanslagregels, aantal aanslagbiljetten, aantal klantcontacten, en een tarief per woz-object. De geraamde bijdrage 2024 voor de gemeente Voerendaal bedraagt € 216.000.

<i>Bedragen in € x1000</i>		
Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen	1.203	1.203
Verwacht vreemd Vermogen	6.508	6.225
Verwacht financieel resultaat 2024		0

Algemene zaken betrekking hebbende op activiteiten en prestaties zijn vastgelegd in een standaard uitvoeringsovereenkomst (SUO) terwijl verdere detailafspraken zijn opgenomen in specifieke voorwaarden en overeengekomen richtlijnen voor gegevens-uitwisseling. De uitwisseling van BAG/GEO gegevens wordt namens de gemeente Voerendaal verzorgd door het Gegevenshuis eveneens gebaseerd op een overeengekomen richtlijn hierover.

Het aantal toenemende bezwaar- en beroepschriften en daarmee samenhangende proceskostenvergoeding vormt een risico. De verwachting is dat de bezwaren en de proceskosten de komende jaren blijven toenemen.

Speerpunten zijn:

- het herijken van de kostenverdelmethode;
- verbetering archiefbeheer;
- het aantal bezwaren / beroepen en daarmee samenhangende proceskosten proberen terug te dringen.

Doel/maatschappelijk belang

Partijen

Bestuurlijk belang

Financieel Belang

Activiteiten/prestaties/effecten

Risico's en kansen

Ontwikkelingen

Het bieden van passende werkgelegenheid en arbeidsrevalidatie voor ingezetenen met een (her)indicatiebeschikking van het UWV die uitsluitend onder aangepaste omstandigheden tot regelmatige arbeid in staat zijn. Tevens ook uitvoering geven aan de door de deelnemende gemeenten opgedragen werkzaamheden in het kader van de Participatiewet. En ten derde afbouw en uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW): het voorzien in de werkgelegenheid, mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerde. Sinds de komst van de Participatiewet in 2015, stroomt hier niemand meer in.

De gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.

De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken is zowel lid van het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.

Tekorten van het werkvoorzieningsschap worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Met ingang van het jaar 2015 is het Wsw budget onderdeel van het ongedeelde Participatiebudget ter uitvoering van de Participatiewet. De subsidiebijdrage gebaseerd op het aantal arbeidsjaren bedraagt voor 2024 € 939.550. Hierin wordt de begroting van de WOZL gevolgd.

<i>Bedragen in € x1000</i>		
Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen*	n.b.	n.b.
Verwacht vreemd Vermogen*	n.b.	n.b.
Verwacht financieel resultaat 2024		0

* WOZL Limburg stelt geen begrote balans op.

Het werkvoorzieningsschap voorziet in de mensontwikkeling en begeleiding van ingezetenen met een (her)indicatiebeschikking van het UWV en medewerkers met een Wsw-dienstverband. Deze activiteiten staan in relatie tot het thema sociaal domein van de begroting en zijn mede gericht op de begeleiding van de doelgroep 'Wsw-oud'.

Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. Een risicofactor vormt de realisatie van het aantal arbeidsjaren. Voor 2024 wordt rekening gehouden met een terugstroom naar Beschut 2.0. Er is sprake van toenemende fysieke en/of psychische klachten van medewerkers waardoor zij zijn aangewezen op een beschutte werkomgeving. De verwachting is dat de terugstroom naar Beschut 2.0 zal aanhouden. Er wordt onderzocht wat op gebied van beschut 2.0 aanvullend nodig is om passende werkplekken te leveren.

De opdracht die de gemeenten hebben gegeven, is zorgen voor duurzame plaatsingen op passend werk met een bijpassend rendement waardoor de tekortfinanciering voor gemeenten zoveel als mogelijk wordt beperkt. Hiertoe worden zoveel als mogelijk detachingsplekken (zowel individueel als groep) bij reguliere werkgevers gerealiseerd. Voor de medewerkers die op beschut werk binnen de 'eigen muren' van de uitvoeringsorganisaties zijn aangewezen wordt een veilige en passende werkomgeving gecreëerd en wordt de groep zoveel als mogelijk beperkt. De marktbenadering vindt plaats in volledige afstemming met het Werkgevers Servicepunt Parkstad (WSP). Daartoe is per

1 januari 2018 de GR WSP Parkstad opgericht. De focus is daarmee volledig gericht op detachering op de regionale arbeidsmarkt Oostelijk Zuid Limburg. De benadering richting de markt zal plaats vinden via de GR WSP Parkstad en in samenwerking met de sociale diensten van de Parkstad gemeenten. Daarnaast wordt een kleine beschutte werkomgeving voor circa 300 medewerkers vormgegeven. Aangezien er geen nieuwe instroom meer is in de Wsw zal de tekortbijdrage aan de GR WOZL steeds verder afnemen. In de samenstelling van de orderportefeuille van Beschut 2.0 is aandacht voor robuustheid en een zo beperkt mogelijke afhankelijkheid van de economische effecten.

Werkgevers servicepunt Parkstad, gevestigd te Heerlen

Doel/maatschappelijk belang

Het samenbrengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor burgers met een loonwaarde tussen 30-100% die behoren tot de doelgroep van de Wsw en Participatiewet.

Partijen

De gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Voerendaal, Simpelveld.

Bestuurlijk belang

De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken en werkgelegenheid is lid van zowel het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.

Financieel Belang

De bijdrage van de gemeente Voerendaal in het resultaat, de bedrijfsvoering en personeelskosten bedraagt in 2024 € 65.036.

Bedragen in € x1000

Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen	n.b.	n.b.
Verwacht vreemd Vermogen	n.b.	n.b.
Verwacht financieel resultaat 2024		0

*WSP stelt geen begrote balans op waardoor deze financiële informatie niet voorhanden is.

Activiteiten/prestaties/effecten

Het WSP is verantwoordelijk voor de zogenaamde uitstroom binnen het instroom-doorstroom-uitstroom-proces (IDU-proces) dat wordt uitgevoerd in een samenwerking tussen WSP Parkstad en de Parkstadgemeenten. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de instroom- en doorstroomfase en het WSP Parkstad, is samen met de lokale banenmakelaars, verantwoordelijk voor de uitstroomfase.

Risico's en kansen

Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. De effecten van de nieuwe Cao Sw zijn nog onzeker aangezien nog niet duidelijk is hoeveel medewerkers binnen welke detacheringen werkelijk gebruik zullen maken van de regeling voor vervroegde uittreding (RVU).

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zijn niet te voorspellen. De vraag naar passend werk moet ontwikkeld worden. De vraag is wel of er in de Parkstadregio voldoende passende werkgelegenheid voorhanden is.

Kompas, gevestigd te Nuth

Doel/maatschappelijk belang

Doel is het bieden van een vangnet voor mensen die (tijdelijk) geen eigen inkomen (kunnen) verwerven en het actief begeleiden van deze mensen terug naar de arbeidsmarkt.

Partijen

De gemeenten Beekdaelen, Simpelveld en Voerendaal.

Bestuurlijk belang

De wethouder verantwoordelijk voor sociale zaken is lid van het Dagelijks Bestuur, twee afgevaardigden uit de gemeenteraad zijn lid van het Algemeen Bestuur.

Financieel Belang

Voor 2024 is de bijdrage voor Voerendaal:

- Product Inkomen € 1.898.700 (1 op 1 doorbetaling rijksmiddelen t.b.v. uitkeringsverstrekking). Hier tegenover staat de specifieke uitkering Pw, IOAW, IOAZ, Bbz 2004 van het Rijk € 1.774.179.
- Product Arbeidsparticipatie € 96.000
- Product Zorg € 350.300
- Product Bedrijfsvoering € 779.512 (o.b.v. van het gemiddeld aan klanten)

Bedragen in € x1000

Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen*	200	n.b.
Verwacht vreemd Vermogen*	1.708	n.b.
Verwacht financieel resultaat 2024		0

Activiteiten/prestaties/effecten

Het vaststellen van al dan niet recht op inkomensondersteuning, trainen van werkzoekenden en toeleiden naar werk, zorgproducten (uitvoering bijzondere bijstand en gemeentelijk minimabeleid). Deze activiteiten staan in relatie tot het programma sociaal domein van de programmabegroting. De hoofddoelstelling van Kompas is het ondersteunen van klanten bij het ontwikkelen van (arbeids-)competenties en toeleiden naar werk (en waar dit nog niet mogelijk is toeleiding naar participatie).

Risico's en kansen

Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. Het bieden van inkomensondersteuning en het minimabeleid zijn open-einderegelingen.

Ontwikkelingen

Er wordt verder gegaan met de uitvoering van de nieuwe inburgeringswet die in werking is getreden per 01-01-2022. Stijgende (energie) prijzen en inflatie zullen effect hebben op de financiële positie van mensen met een laag inkomen. Minimaregelingen en extra overheidsgelden worden hiervoor ingezet. In 2023 is het vernieuwd armoedebeleid vastgesteld. Dit zal in 2024 verder uitgerold worden.

Veiligheidsregio Zuid-Limburg, gevestigd te Margraten

Doel/maatschappelijk belang

Het realiseren van een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige organisatie van de brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke bevolkingszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing binnen het werkgebied van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg.

Specifieke taken:

1. Het uitvoeren van de taken en bevoegdheden welke bij of krachtens de Wet veiligheidsregio's en de Wet publieke gezondheid aan het openbaar lichaam zijn opgedragen;
2. Het coördineren van de voorbereiding van de gemeentelijke processen op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding;
3. Het uitvoeren van overige taken en bevoegdheden die door de colleges van de deelnemende gemeenten aan het bestuur van de Veiligheidsregio zijn opgedragen c.q. gedelegeerd.

Partijen

De gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.

Bestuurlijk belang

De burgemeester is lid van het algemeen bestuur.

Financieel belang

De kosten van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2023 is de bijdrage voor Voerendaal begroot op € 1.000.760 (inclusief bijdrage FLO).

Bedragen in € x1000

Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen	4.460	4.550
Verwacht vreemd Vermogen	55.740	50.450
Verwacht financieel resultaat 2023		0

Activiteiten/prestaties/effecten

Uitvoeren van de hierboven vermelde wettelijke taak. Deze activiteiten zijn gerelateerd aan het programma Veiligheid van de programmabegroting en zijn gericht op de veiligheid van bewoners, bedrijven en bezoekers.

Risico's en kansen

Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.

Enkele autonome ontwikkelingen met een financiële impact zoals CAO lonen, energie kosten, omgevingswet, Woo.

Ontwikkelingen

In de begroting 2024 zijn geen majeure beleidswijzigingen aangebracht. Het betreft een begroting die in het teken staat van de verdere implementatie van het vastgestelde beleid 'een solide basis voor de toekomst'.

Deze begroting bevindt zich in een bijzondere positie omdat we hierin het huidige meerjarenbeleidsplan afhechten en gelijktijdig is het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2024-2027 al in ontwikkeling.

Een belangrijke actuele ontwikkeling is de constatering dat het fundament van de veiligheidsregio's moet worden versterkt, gezien de langdurige en bovenregionale crises in de praktijk. Deze versterking richt zich nu voornamelijk op het gebied van crisis-

beheersing, inclusief informatiepositie. De veiligheidsregio's krijgen hier vanuit het Rijk extra middelen voor. VRZL wilt deze middelen inzetten voor het toekomstgericht – in lijn met de contourennota - verder professionaliseren van crisisbeheersing als vak door veiligheidsregio's door te werken aan: preparatie op en waarborgen bij langdurige crises, (langdurig) bemensen en ondersteunen van crisisteam, interregionale en Rijk-regio samenwerking, risico- en crisiscommunicatie en voor de versteviging van de informatiepositie. Tevens voor het borgen en het verder ontwikkelen van informatie gestuurde veiligheid (gericht op o.a. risicomonitoring en –analyse; zicht op risico's).

Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD), gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang

Zorgdragen voor de publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit Wmo, Jeugd-gezondheidszorg, Veilig Thuis, ambulancezorg, GHOR vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen.

Partijen

De GGD Zuid-Limburg is een Gemeenschappelijke Regeling die is ingesteld door 16 gemeenten in Zuid-Limburg, te weten: Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.

Bestuurlijk belang

De verantwoordelijke portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur en lid van de financiële commissie.

Financieel belang

De deelnemende gemeenten nemen op basis van het PKA-model verplichte- en aanvullende producten af tegen vastgestelde tarieven. Voor 2024 is de verwachte bijdrage voor Voerendaal € 813.642. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 242.553 voor collectieve preventie, € 434.783 voor jeugdgezondheidszorg en € 136.306 voor Veilig Thuis.

Bedragen in € x1000

Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen	1.740	1.740
Verwacht vreemd Vermogen	36.191	36.191
Verwacht financieel resultaat 2024		0

Activiteiten/prestaties/effecten

Het uitvoeren van de collectieve preventie (de wettelijke WCPV-taken), met extra aandacht voor gezondheidsrisico's voor de mens in de fysieke en sociale omgeving. De activiteiten van de GGD staan in relatie tot het programma Volksgezondheid en milieu van de programmabegroting.

Risico's en kansen

Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Verliesbijdrage is naar rato inwonertal. De financiële positie van het onderdeel GGD blijft kwetsbaar. Deze kwetsbare positie is tweeledig: enerzijds is in de exploitatie onvoldoende ruimte om tegenvallers op te vangen. Anderzijds is ook de vermogenspositie onvoldoende om financiële risico's te dekken. Naast het feit dat dit een zorgpunt is voor de financiële commissie en het bestuur heeft ook de provincie in zijn rol van toezichthouder hierover jaarlijks een opmerking gemaakt bij de begroting. De algemene reserve van de GGD dient volgens de gemeenschappelijke regeling minimaal 6% van de exploitatielasten van enig jaar te zijn. Een aantal van de gekwantificeerde risico's heeft een structureel karakter, terwijl een belangrijk deel van de weerstandscapaciteit een incidenteel karakter heeft (75% van de weerstandscapaciteit).

Ontwikkelingen

Het weerstandsvermogen van de GGD blijft als ruim onvoldoende te classificeren. Ingeval van een onverhoopte calamiteit kan het zijn dat de GGD direct een beroep op de gemeenten moet doen om de bestrijding daarvan te financieren. Door de deelnemende gemeenten is gekozen om géén weerstandsvermogen op te bouwen bij de GGD. Mogelijke verliesbijdragen worden naar rato van het inwoneraantal door de gemeenten gedragen. De algemene reserve van de GGD, JGZ, de Acute Zorg en Veilig Thuis zijn strikt gescheiden waardoor het weerstandsvermogen niet als geheel gewaardeerd kan worden. Het weerstandsvermogen staat derhalve bij de GGD, JGZ en Veilig thuis onder druk, echter de deelnemende gemeenten staan als eigenaar garant voor de gehele GGD Zuid Limburg.

Het meerjarenbeleidsplan 2024-2027 is in juli 2023 vastgesteld en daarmee komen er een aantal belangrijke ontwikkelingen aan. Dit betekent ook dat er een begrotingswijziging aankomt voor 2024. Daarnaast is de GGD hierdoor opgeroepen om te kijken naar hun takenpakket, aangezien deze de afgelopen jaren alleen maar verder is gegroeid. Er is gevraagd kritisch te kijken naar wat zij momenteel uitvoeren en wat daarvan bij wet bepaald is.

Sociaal Medische Advisering (SMA) is sinds juni abrupt gestopt, waardoor de gemeenten met een groot (niet makkelijk op te lossen) probleem blijven zitten. Reden hiervoor is dat de GGD geen artsen meer tot haar beschikking had om SMA uit te voeren. Momenteel lopen er overleggen waarin geprobeerd wordt dit probleem op te lossen. In de loop van 2023 zal hier meer duidelijkheid over worden gegeven.

De Regionale Ambulancevoorziening is gefuseerd in een zelfstandige organisatie met RAV Noord Limburg. De taken en verantwoordelijkheden blijven ongewijzigd en de fusie heeft geen effect gehad op de dienstverlening van de RAV.

Reinigingsdienst Rd4, gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang

Het doelmatig, milieuhygiënisch verantwoord en marktconform (doen) inzamelen en verwerken van afvalstoffen (basispakket), het reinigen van de openbare ruimten en dedaarmee samenhangende taken alsmede het bestrijden van gladheid (pluspakket).

Partijen

De gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals, Voerendaal.

Bestuurlijk belang

In het Algemeen Bestuur zijn alle gemeenten vertegenwoordigd door een collegelid. De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van het Algemeen Bestuur.

Financieel belang

De verwachte totale kosten van de GR bedragen € 48.090.872. De totale kosten van de Rd4 worden per product en per gemeente toegerekend. Toerekening vindt plaats door per afvalstroom hoeveelheden, logistieke uren en gebruikmaking van inzameldiensten naar de afzonderlijke gemeenten toe te kennen. Er wordt met een sluitende begroting gewerkt: alle kosten worden verrekend en de Rd4 kent geen winstdoelstelling. Voor 2024 is de bijdrage basispakket voor Voerendaal begroot op € 1.341.474.

	Bedragen in € x1000	
Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen	2.859	3.001
Verwacht vreemd Vermogen	31.414	33.234
Verwacht financieel resultaat 2024		0

Activiteiten/prestaties/effecten

De basisactiviteiten zijn het verwijderen van de huishoudelijke afvalstromen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grofvuil, snoei-afval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (o.a. servicepunt). Daarnaast neemt Voerendaal de volgende activiteiten af uit het pluspakket: straatreiniging, gladheidsbestrijding, huisuitzettingen en de coördinatie van de afzet van afvalstromen.

Risico's en kansen

Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Financiële cijfers worden op dit moment ernstig beïnvloed door loonstijgingen, de fluctuatie in energieprijzen en onzekere afvalverwerkingskosten. Hierdoor kan de Rd4 met extra kosten worden geconfronteerd. Deze zullen aan de deelnemende gemeenten worden doorberekend.

Ontwikkelingen

Rd4 is een gemeenschappelijke regeling die diensten verleent voor en aan gemeenten door met name de inzameling van afval. Aan de andere kant zorgt Rd4 voor de afvoer van deze afvalstromen en wordt daarmee geconfronteerd met de grillen van een wereldmarkt. De huidige mondiale ontwikkelingen en de hiermee gepaard gaande inflatie leidt tot stijgende kosten (o.a. brandstofprijzen) op de wereldmarkt. En dat heeft afgelopen jaren weer een hogere bijdrage van de deelnemende gemeenten tot gevolg. De Rd4 heeft een strategisch meerjarenplan 2022-2026. Hierin is de uitdaging voor de toekomst: geen afval meer en een oneindig hergebruik van grondstoffen (zogenoemde circulaire economie). De komende jaren zet de Rd4 vooral in op ontwikkelen grondstoffenmanagement, overbrengen circulaire boodschap (voorlichting en communicatie), verdere professionalisering inzameling en verduurzamen organisatie.

RUD Zuid-Limburg, gevestigd te Maastricht

Doel/maatschappelijk belang

Ter behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht op en handhaving van het omgevingsrecht.

Partijen

De gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Voerendaal en de Provincie Limburg.

Bestuurlijk belang

Het openbaar lichaam heeft een algemeen bestuur. De colleges van burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten wijzen uit hun midden een lid van het algemeen bestuur aan. Met ingang van het nieuwe college (juli 2022) is de portefeuillehouder lid van het algemeen bestuur.

Financieel belang

Deelnemers dragen bij aan de kosten van het goed functioneren van het openbaar lichaam en het uitvoeren van de hem opgedragen taken op basis van een vooraf vastgesteld bedrag per inrichting voor de basistaken en de feitelijke afname van taken voor de niet basistaken. De totale kosten van de GR bedragen voor 2024 € 17.796.335. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2024 is de bijdrage voor Voerendaal € 151.077.

	Bedragen in € x1000	
Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen*	619	609
Verwacht vreemd Vermogen*	2.025	2.025
Verwacht financieel resultaat 2024		0

Activiteiten/prestaties/effecten

Risico's en kansen

Ontwikkelingen

De gemeente Voerendaal heeft naast de basistaken, zijnde de gemeentelijk overstijgende bedrijven en keten-gerelateerde milieutaken, ook aanvullende milieutaken overgedragen.

Veranderingen van wetgeving, met name de komst van de omgevingswet, zorgt voor de wijziging van de omvang van de taken die door de RUD moeten worden uitgevoerd. Dit zal leiden tot een verandering in de bijdrage.

De huidige arbeidsmarkt en het personeelstekort zorgen voor knelpunten binnen de planning en de uitvoering. Indien hiervoor inhuur van personeel nodig is, kan dit leiden tot een verhoging in de bijdrage.

Eventuele nadelige of voordelige exploitatieresultaten worden door de deelnemers gedragen.

In 2023 is uitvoering gegeven aan het werkprogramma 2023. In dit werkprogramma zijn de wettelijke milieutaken en een aantal niet- basistaken opgenomen. Door personeelstekort zullen enkele geplande taken niet uitgevoerd worden. Op basis van prioritering zijn deze taken deels doorgeschoven naar 2024.

Voor de milieuonderwerpen bodem en geluid zijn de opdrachten aan de RUD gestandaardiseerd zodat de advisering door de RUD versneld kan worden. Daar komt bij dat de RUD de datasystemen aangepast heeft en ook de wijze van tijdschrijven heeft vernieuwd. In 2024 zal duidelijk worden welke gevolgen dit heeft voor de daadwerkelijk afgenomen uren door de gemeente.

De inwerkingtreding van de omgevingswet heeft een grote impact op de uitvoering van de taken van de RUD. 2024 zal het eerste jaar zijn waarin gewerkt wordt met Milieu Belastende Activiteiten (MBA's). In drie jaar tijd zullen alle activiteiten van bedrijven hierin opgesplitst worden. Ook zal dit op basis van omgevingsvisies en omgevingsplannen veranderingen met zich meebrengen. In de loop van 2024 zal moeten blijken wat de impact hiervan is.

Binnen de SGOVP hebben verschillende overleggen plaats gevonden om gezamenlijk input te leveren aan de RUD. Hierbij gaat het om:

- De P&C cyclus;
- De voorbereiding van de overleggen van het algemeen bestuur;
- De productencatalogus;
- De risico inventarisatie RUD.

Het Gegevenshuis, gevestigd te Landgraaf.

Doel/maatschappelijk belang

Het Gegevenshuis ontzorgt (lokale) overheden op het gebied van het opzetten en het beheren van object- en ruimte gerelateerde (Basis-)registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal. Hiermee kunnen (lokale) overheden voldoen aan wettelijke verplichtingen op dit gebied en kunnen dienstverlening en bedrijfsvoering kwalitatief hoogwaardig en kosteneffectief worden uitgevoerd. Het Gegevenshuis is door de opdracht gevende overheden tevens opgericht om innovatie in technologieën te vertalen naar de toepassing van object- en ruimte gerelateerde data in het publieke domein, waardoor het Gegevenshuis een substantiële bijdrage kan leveren aan het imago van de regio en de regionale (economische) ontwikkelingen en bijbehorende werkgelegenheid. Als openbaar lichaam fungeert Het Gegevenshuis als shared service Centre in het publieke domein en ligt de focus om continu te innoveren, de dienstverlening te verbeteren en kosten te reduceren.

Partijen

Bestuurlijke vertegenwoordiging

Financieel belang

Activiteiten/prestaties/effecten

Risico's en kansen

Ontwikkelingen

Deelnemers zijn de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Sittard-Geleen, Vaals, Voerendaal en het Waterschap Limburg.

Van iedere deelnemende gemeente neemt een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder bedrijfsvoering.

De totale kosten van de GR bedragen € 4.701.340. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2024 is de bijdrage voor Voerendaal € 192.601.

Financiële informatie	Bedragen in € x1000	
	2023	2024
Verwacht eigen vermogen	7	322
Verwacht vreemd Vermogen	1.079	1.061
Verwacht financieel resultaat 2024		0

Bij Het Gegevenshuis is sprake van een hoofdtak: het beheren van geo-data van object- en ruimte gerelateerde (basis)registraties. Het uitvoeren van deze taken vloeit voort uit de wettelijke verplichtingen binnen het stelsel van basisregistraties (b.v. BAG, BGT, WKPB) dan wel uit het ondersteunen van beleid, uitvoering en publieke dienstverlening bij overheidstaken. In 2018 zijn deze taken uitgebreid met het databeheer van riool, groen en grijs.

Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Uitbreiding van het aantal deelnemers zal resulteren in structureel lagere exploitatiebijdrage.

Het Gegevenshuis fungeert als Shared Service Centre. Het Gegevenshuis bouwt samen met de BsGW aan de integratie van de diverse registraties voor WOZ, BAG, BOR en BGT. Een samenhangende driedimensionale objectenregistratie zal in de toekomst als basis dienen voor de te ontwikkelen omgevingsplannen, waardoor het belang van actuele-, juiste- en volledige data alleen maar toeneemt. Geodata zullen in de toekomst ook steeds meer ingezet worden bij beleid en uitvoering op gebieden als beheer openbare ruimte, het sociaal domein, openbare orde, waterbeheer e.d. De strategische agenda van Het Gegevenshuis kent twee pijlers: groei en innovatie. Groei om voldoende robuust te worden en de maximale voordelen van schaalgrootte te genereren en voor het behoud van regionale werkgelegenheid. Innovatie om met slimme producten en diensten een extra dimensie en efficiëncyslag te kunnen geven aan beleid, uitvoering en dienstverlening.

Parkstad IT, gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang

De bestaande missie van het ICT-samenwerkingsverband Parkstad-IT luidt als volgt. Parkstad-IT:

1. Waarborgt voor haar deelnemers de continuïteit, bedrijfszekerheid en innovatiekracht van de ICT-dienstverlening door beperking van organisatorische kwetsbaarheid;
2. Verhoogt de kwaliteit van processen, waardoor partijen beter kunnen functioneren;
3. Verhoogt de professionaliteit en deskundigheid van medewerkers;
4. Zet de beschikbare arbeidskracht efficiënter in;
5. Realiseert schaalvoordelen door efficiency: het ontdebellen van ICT-voorzieningen, het beperken van de (stijgende) ICT kosten;

Partijen

6. Koopt gezamenlijk in van soft- en hardware, bedrijfssoftware uitgezonderd, in overeenstemming met de eisen van de licentiegever; bedrijfstoepassingen van deelnemers (bijv. software voor Burgerzaken of Sociale Dienst) worden door henzelf aangekocht.

De huidige deelnemers aan de lichte gemeenschappelijke Parkstad IT zijn de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Voerendaal en de Veiligheidsregio Zuid-Limburg.

Het Gegevenshuis is aspirant deelnemer. Verder is er sprake van een 20-tal derden (waaronder Historische Centrum Limburg, ISD-Kompas en Werk voor Heerlen) waaraan Parkstad-IT op IT-gebied dienstverlening verricht.

De gemeente Heerlen houdt daartoe binnen de eigen ambtelijke organisatie een werkeenheid in stand aangeduid als PIT.

Bestuurlijk belang

Parkstad IT is een publiekrechtelijk samenwerkingsverband van gemeenten en instellingen die gemeentelijke taken uitvoert op het gebied van ICT-dienstverlening. De formeel juridische basis voor deelname aan Parkstad IT is een Gemeenschappelijke Regeling, zonder openbaar lichaam en zonder gemeenschappelijk orgaan, tussen de deelnemer en de gemeente Heerlen. Dit is een zogenaamde lichte GR, ook wel centrumgemeente constructie genoemd. De deelnemers worden vertegenwoordigd door de deelnemersraad bestaande uit de afdelingshoofden bedrijfsvoering.

In 2024 zal Parkstad-IT verder verzelfstandigen en haar organisatie verder ontwikkelen. De uitwerking van de verzelfstandiging is vastgelegd in een tactisch bedrijfsplan. Het bedrijfsplan is richtinggevend voor een stapsgewijze transitie naar de nieuwe GR-Parkstad-IT. In 2024 zal in overleg met deelnemers de veranderopgave verder worden uitgewerkt in concrete acties en verbeteringen.

Financieel belang

De kosten van Parkstad IT worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Voor de verrekening van kosten wordt gewerkt met een verrekenmodel. In dit model worden per pijler afspraken gemaakt over hoe kosten worden doorbelast (verdeelsleutels). De resultante van het verrekenmodel is dat er kostprijzen zijn per product en dienst. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2024 is de verwachte bijdrage voor Voerendaal € 712.544.

Bedragen in € x1000

Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen*	n.b.	n.b.
Verwacht vreemd Vermogen*	n.b.	n.b.
Verwacht financieel resultaat 2023		n.b.

* Parkstad IT stelt geen balans op waardoor deze financiële informatie niet voorhanden is.

Activiteiten/prestaties/effecten

Deze regeling heeft tot doel om de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende partijen te behartigen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie.

Risico's en kansen

Bij uittreding of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De krapte op de arbeidsmarkt vormt een wezenlijk risico voor de kwaliteit van de dienstverlening op lange termijn (continuïteit), doorontwikkeling van de organisatie en kosten (inhuur plus werving & selectie).

Ontwikkelingen

Uitvoeren en regievoeren: Parkstad-IT is een typische uitvoeringsorganisatie, waarbij deelnemers de dienstverlening op IT-gebied laten uitvoeren door PIT. De verschuiving van uitvoerder naar regievoerder wordt in de komende periode versterkt door onder andere de ontwikkelingen op het gebied van cloud; daar waar Parkstad-IT nu het technisch applicatiebeheer voert, levert in de nieuwe situatie de leverancier deze dienst. Parkstad-IT zal als regievoerder moeten meegroeien met deze rolverschuiving.

Omnibuzz, gevestigd te Geleen.

Doel/maatschappelijk belang

Het doel is het bieden van een kwalitatief hoogstaande, effectieve en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer en de transformatie in de zorg. Hierbij wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van ontschotting, bundeling van vervoerscapaciteit en een gezamenlijke uitvoering van vervoer. Daarom is een flexibele en toekomstbestendige organisatie van het doelgroepenvervoer nodig die door gemeenten direct aangestuurd kan worden. Door samenwerking zijn synergievoordelen te behalen, en kunnen de systeemkenmerken van vervoer (de kenmerken van de vervoersmiddelen, planning, eisen materieel, telefoonnummer en klantenservice) overal gelijk zijn. Dit bevordert de kwaliteit.

De resultaten waar Omnibuzz zich op richt:

- Minder doelgroepenvervoer door toeleiding naar het OV;
- Laagdrempelig en toegankelijk vervoer;
- Efficiënt en doelmatig doelgroepenvervoer;
- Bijdrage leveren aan het langer en volwaardig kunnen participeren in de maatschappij
- Klantgerichtheid en klanttevredenheid;
- Competente en gedreven medewerkers;
- Een 'slimme' organisatie mobiliteit;
- Samenwerking partners.

Partijen

Alle Limburgse gemeenten, behalve de gemeente Mook en Middelaar

Bestuurlijk belang

De verantwoordelijk portefeuillehouder is namens de gemeente Voerendaal afgevaardigd als lid van het algemeen bestuur van Omnibuzz.

Financieel belang

De kosten van Omnibuzz worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2024 bedraagt de bijdrage voor Voerendaal € 269.567. Daar staat een te ontvangen bedrag tegenover ter hoogte van € 33.765 (te innen eigen bijdrage). Per saldo bedragen de totaalkosten voor 2024 € 235.802.

Bedragen in € x1000

Financiële informatie	2023	2024
Verwacht eigen vermogen	960	1.011
Verwacht vreemd Vermogen	5.337	4.690
Verwacht financieel resultaat 2024		0

Activiteiten/prestaties/effecten

Collectief vraagafhankelijk vervoer (cvv), dagbestedingsvervoer (Wmo en jeugd), leerlingvervoer.

Risico's en kansen

Kansen:
Het realiseren van een gezamenlijke uitvoering van vervoer met ontschotting en een

Risico's

bundeling van vervoerscapaciteit creëert kansen om te komen tot een kwalitatief hoogstaand, effectief en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer en de transformatie in de zorg.

Risico's

- Gevolgen Covid-pandemie op vervoersbehoefte

Ondanks dat de restricties in het vervoer allemaal zijn losgelaten wordt er nog steeds veel minder gereisd dan vóór de pandemie (-/- 25-30%). De verschillen in vervoersvolume per gemeente zijn toegenomen. Hierdoor neemt de voorspelbaarheid af en is het moeilijk om begrotingen strak op te stellen. Inzicht in de gevolgen van de pandemie voor de langere termijn en de wijze waarop het vervoer zich verder zal ontwikkelen is van groot belang voor goede contractuele afspraken met vervoerders, de eigen bedrijfsvoering en de vertaling daarvan naar de komende begrotingen.

- Personeelstekort in de vervoerssector

Veel chauffeurs zijn tijdens de Covid-pandemie vertrokken naar andere sectoren. Het personeelstekort blijft een probleem en kan serieuze vormen aannemen (vraag/aanbod komt in de knel) als het vervoersvolume verder aantrekt.

- Ontwikkelingen openbaar vervoer

Het OV biedt een steeds minder passend en aantrekkelijk alternatief voor mensen met een beperking. Dit als gevolg van een verminderde kwaliteit en prestatie van het OV (uitval bussen en treinen en wegvallen van bushaltes en lijnen). Deze ontwikkeling staat haaks op onze ambitie om OV-gebruik onder klanten juist te stimuleren.

- Verzwaring van problematiek bij cliënten

Over de hele linie zie je de zorgzwaarte bij de Wmo-doelgroep toenemen. Dit is ook het geval bij de Omnibuzz-reizigers. Met name de klanten met een dementieel beeld en verward gedrag vragen daarom extra aandacht. Het uitvoeren van ritten en het verwerken van rit- en informatieaanvragen kost hierdoor gemiddeld meer tijd.

- Toename 'kruimelfuncties' en compliance diverse wetten

De stapeling van 'kruimelfuncties', vooral veroorzaakt door wettelijke verplichtingen, zoals de AVG, de archiefwet, digitoegankelijkheid, Wet open overheid (Woo) en de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv). Dit vraagt de komende jaren nog volop inspanning, waarbij soms extern advies nodig zal zijn.

- Wijzigingen Gemeenschappelijke Regeling Omnibuzz

In 2021 is een wijziging van de GR Omnibuzz voorbereid naar aanleiding van een wetswijziging in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (wijziging Wgr per 1 juli 2022). In deze wijziging is ook een uittredingsregeling uitgewerkt. Bijbehorend concept-wijzigingsvoorstel wordt samen met andere Gemeenschappelijke Regelingen in Limburg naar verwachting in 2023 voorgelegd ter besluitvorming.

- Indexeringen 2023 en prijsstijgingen

Er is sprake van forse prijsstijgingen in 2023. De NEA-index (contractueel van toepassing op de vervoerstarieven) is momenteel historisch hoog. Ook bij andere bedrijfsvoeringskosten zijn forse indexaties aan de orde, en ook de recente cao-afspraken resulteren in forse verhogingen. Dit leidt tot structurele kostenstijgingen, zelfs als de dienstverlening en omvang van het vervoer op hetzelfde niveau blijven.

De wijziging van de GR Omnibuzz (t.b.v. aanpassing van de verdeelsystematiek van de beheerskosten en invoering van een uittredingsprotocol) wordt voorzien voor 1 juli 2024.

Ontwikkelingen

3.2 Deelnemingen

NV Reinigingsdiensten RD4 (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Heerlen

Doel/maatschappelijk belang

De vennootschap heeft als doel het tot stand brengen van een doelmatige, milieu-hygiënische verantwoorde en marktconforme inzameling van bedrijfsafval.

Partijen

De aandelen worden gehouden door de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals en Voerendaal.

Bestuurlijk belang

De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang

De gemeente is houder van 1.188 aandelen van € 4,54 per aandeel (totaal € 5.391 boekwaarde). In 2024 wordt een dividend geraamd van € 9.000.

Activiteiten/prestaties/effecten

De NV Reinigingsdienst RD4 is de tegenhanger van de GR Rd4. Deze laatste voert overheidstaken uit, de NV richt zich op de commerciële markt. Binnen deze vennootschap zijn daarmee alle bedrijfsmatige activiteiten van Rd4 ondergebracht. Doelstellingen zijn: het tot stand brengen van doelmatige, milieu-hygiënisch verantwoorde en marktconforme inzameling en verwerking van (bedrijfs-)afvalstoffen, alsmede het adviseren op het gebied van ontwikkeling en implementatie van milieubeleid.

Risico's en kansen

Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Tegenvallende exploitatieresultaten van Rd4 hebben een negatief effect op de dividenduitkering.

Ontwikkelingen

Rd4 blijft investeren in een duurzame bedrijfsvoering. Deze intensivering van de vergroening van de bedrijfsvoering wordt actief uitgedragen bij de acquisitie en klantbenadering.

NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Maastricht.

Doel/maatschappelijk belang

Het voorzien van de gehele Limburgse bevolking van zuiver, helder en betrouwbaar drinkwater, tegen een zo laag mogelijke prijs.

Partijen

Alle Limburgse gemeenten.

Bestuurlijk belang

De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang

Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. De gemeente is houder van 4 aandelen van € 4.538 nominaal per aandeel (totaal € 18.152). Er wordt geen dividend uitgekeerd.

Activiteiten/prestaties/effecten

Het verzorgen van de drinkwaterproductie, drinkwaterdistributie en het geven van voorlichting op het gebied van drinkwater.

Deze activiteiten staan in relatie tot programma 'Volksgezondheid en Milieu', specifiek het taakveld 'riolering'. De activiteiten richten zich op het onderhouden, in stand houden en verbeteren van de drinkwatervoorziening.

Risico's en kansen

Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Verder zijn er op dit moment geen concrete risico's te benoemen.

Ontwikkelingen

Klimaatverandering en de warme- en droge zomers zijn voor WML een reden verder te werken aan een betrouwbare levering van drinkwater.

NV Enexis Holding (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Rosmalen.

Doel/maatschappelijk belang

Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden). De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.

De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.

Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:

- Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld;
- Betrouwbare energievoorziening;
- Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten;
- Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren;
- Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen.

De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.

Partijen

Tal van gemeenten; Voerendaal is aangesloten bij VEGAL (Vereniging Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Enexis Holding).

Bestuurlijk belang

De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang

Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. Het nominale aandelenpakket bedraagt € 263.250 (263.250 aandelen van nominaal groot € 1,00). De boekwaarde van de aandelen is € 263.250. De gemeente ontvangt jaarlijks naar rato van het aantal aandelen een dividend. In 2024 wordt een dividend geraamd van € 60.548 (€ 0,23 per aandeel). Daarnaast is in 2020 een converteerbare hybride lening verstrekt ad € 879.363 met een looptijd van 10 jaar.

	2022	2026
Eigen vermogen	€ 5.441.000.000	€ 5.263.000.000
Vreemd Vermogen	€ 4.907.000.000	€ 5.517.000.000
Verwacht financieel resultaat 2023		€ 15.000.000

Activiteiten/prestaties/effecten

Activiteiten op de gebieden van energievoorziening, communicatiesystemen en -diensten, zorg voor een schoon en gezond milieu en voorzieningen of diensten die met het vorenstaande samenhangen of daaraan verwant zijn. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma 'Bestuur en ondersteuning' van de begroting; specifiek het taakveld 'treasury'.

Risico's en kansen

Het nominaal aandelenkapitaal van deze vennootschap bedraagt € 149.682.196. Voerendaal bezit 0,17% hiervan met een nominale waarde van € 263.250. Daarmee zijn op grond van de wet (art. 2:81 BW) de verplichtingen en daarmee de aansprakelijkheid jegens Enexis Holding N.V. beperkt tot dit bedrag. Tegenvallende exploitatieresultaten van Enexis hebben een negatief effect op de dividenduitkering zoals jaarlijks wordt ontvangen door de gemeente. Het risico is echter gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Ten aanzien van de verstrekte converteerbare hybride lening is er een risico dat deze lening niet wordt terugbetaald door Enexis, maar wordt omgezet in aandelenkapitaal. De rentevergoeding vervalt dan en of dit volledig gecompenseerd wordt door een mogelijke hogere dividenduitkering is onzeker.

Ontwikkelingen

Door de oorlog in Oekraïne en de stijgende energieprijzen is de energietransitie in een verdere stroomversnelling gekomen. De vraag naar netcapaciteit voor zowel afname als teruglevering is groot, waardoor een tekort aan netcapaciteit ontstaat. Dit tekort ligt voor een belangrijk deel in het landelijk hoogspanningsnet van TenneT.

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

Doel/maatschappelijk belang

Deze deelnemingen zijn enerzijds verkregen bij de verkooptransactie van de aandelen Essent aan RWE en anderzijds bij de verkoop van de aandelen in het afvalverwerkingsbedrijf van Attero aan private equity organisatie Waterland (Recycleco B.V.). Ze hebben een tijdelijk karakter en dienen in eerste instantie om financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. Het betreft de volgende vennootschappen:

- ↳ Vordering Enexis B.V. (ontbonden in 2020)
- ↳ Cross Border Leases (CBL) Vennootschap B.V. (ontbonden in 2020)
- ↳ Verkoop Vennootschap B.V. (ontbonden in 2020)
- ↳ CSV Amsterdam B.V.
- ↳ Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Partijen

De verkopers van aandelen Essent.

Bestuurlijk belang

De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang

De gemeente is van elke BV houder van 3.517 aandelen van € 0,01 per aandeel (totaal € 35,17 = boekwaarde per vennootschap). Er wordt geen dividend uitgekeerd.

CSV Amsterdam BV	2022	2023
Eigen vermogen	€ 210.000	€ 110.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting	- € 102.300	- € 100.000
Dividend	€ 0	

	2022	2023
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV		
Eigen vermogen	€ 1.480.014	€ 0
Vreemd vermogen	€ 9.914	€ 0
Resultaat na belasting	-€ 52.060	-€ 75.000
Dividend	€ 0	

Activiteiten/prestaties/effecten
Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent).

Risico's en kansen
Hoewel de vennootschappen nog betrokken zijn in procedures en besprekingen voeren over eventuele schadeclaims blijven de risico's voor de gemeente beperkt.

Ontwikkelingen
CSV Amsterdam B.V.
Momenteel is de vennootschap nog bezig met de afwikkeling van ingediende garantieclaims van de kant van Waterland en een dispuut met deze partij over een belasting-teruggaaf. Zodra beide zaken zijn afgewikkeld zal ook deze vennootschap worden ontbonden.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
De vennootschap dient zorg te dragen voor de afhandeling van een aantal verplichtingen in verband met het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borsele uit 2009. Het doel is dat deze vennootschap eind 2023 zal worden ontbonden.

Nazorg Limburg BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Maastricht-Aachen Airport.

Doel/maatschappelijk belang	Nazorg Limburg BV beheert in opdracht van haar aandeelhouders de gesloten stortplaatsen in Limburg, ter bescherming van het milieu (waaronder grondwater) en ter voorkoming van negatieve gevolgen van bodemverontreiniging voor toekomstige generaties. Er zijn géén commerciële doeleinden.
Partijen	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Mook en Middelaar, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal en Weert.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 340 aandelen van € 0,45 per aandeel; er wordt geen dividend uitgekeerd.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het beheren van 9 gesloten stortplaatsen in Limburg. Dat beheer omvat onder andere het opsporen, analyseren en managen van milieurisico's van stortplaatsen en andere verontreinigde locaties.
Risico's en kansen	Het risico is nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de BV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering mede omdat de bedrijfsactiviteiten voornamelijk bestaan uit nazorg.

Ontwikkelingen	Nazorg Limburg zoekt actief naar mogelijkheden om gesloten stortplaatsen een maatschappelijk verantwoorde functie te geven. Uitgangspunt daarbij is dat nieuwe activiteiten het beleid van de overheid moeten ondersteunen. Op een drietal locaties zijn zonneparken gerealiseerd.
-----------------------	--

NV Bank Nederlandse Gemeenten (Naamloze Vennootschap), gevestigd te 's Gravenhage.

Doel/maatschappelijk belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Partijen	Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut (publieke sector).
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder financiën is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 11.232 aandelen van € 2,50 per aandeel (totaal € 28.078 boekwaarde). In 2024 wordt een dividend geraamd van € 28.080.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van kredietverlening, beleggingen, advisering, betalingsverkeer en e-banking, gebiedsontwikkeling en vastgoed-ontwikkeling voor en in samenwerking met overheidspartijen. Deze activiteiten staan in relatie tot programma bestuur en dienstverlening van de begroting; specifiek het beleidsveld 'financiering'.
Risico's en kansen	De dividenduitkering is afhankelijk van de behaalde bedrijfsresultaten van de NV. Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap.
Ontwikkelingen	De gerealiseerde nettowinst over het verslagjaar 2022 is hoger dan de geraamde doelstelling. Belangrijke oorzaken van dit hogere rendement is een stijging van het renteresultaat en een hoger gerealiseerde resultaat financiële transacties. De hoogte van het nettoresultaat 2023 is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de veranderingen in de hoogte van de debiteurenvoorziening en de ontwikkeling van de marktveranderingen.

IBA Parkstad BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Invullen te geven aan de transformatie-/herstructureringsopgaven van Parkstad Limburg via de realisatie en ontwikkeling van de Internationale Bau Ausstellung Parkstad 2021-2022.
Partijen	De gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal plus de provincie Limburg.
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Voerendaal participeert voor € 374 in het totale aandelenkapitaal (€ 20.776) van de BV. Voor de looptijd van de BV dragen partijen € 45 mln. bij: de bijdrage van Voerendaal is maximaal € 852.409 over de looptijd van IBA. In 2024 is geen bedrag begroot.

Activiteiten/prestaties/effecten

Het IBA-bureau heeft de volgende kerntaken:

- organiseert de Open Oproep voor IBA-projecten en activeert projectdragers en allianties om mee te doen;
- kwalificeert en selecteert projecten voor mogelijke financiële ondersteuning waarbij de regels ter uitsluiting van staatssteun worden gerespecteerd;
- faciliteert, stimuleert en versterkt richtinggevende en voorbeeldstellende projecten voor de transformatie van Parkstad. De IBA-organisatie is niet de projectuitvoerder;
- organiseert de communicatie rondom IBA Parkstad;
- investeert in de kwaliteit van innovatieve en spraakmakende IBA-projecten;
- verwerft financiële middelen uit subsidies en sponsoring;
- organiseert ondersteunende activiteiten facilitering van de uitvoering van IBA-projecten;
- Organiseert een expojaar waarin behaalde resultaten en opgedane kennis worden geëtaleerd.

IBA fungeert hierbij primair als kwaliteitsmachine voor de verbetering van initiatieven. De eerste open oproep van IBA Parkstad heeft gelopen tot en met 15 december 2014. In deze oproep zijn bijna 300 project-ideeën ingediend, die door de curator-directeur en het Q-team gewaardeerd. Deze project-ideeën hebben het ondersteunings- en kwalificatieproces doorlopen met als resultaat 15 sleutelprojecten die het hart van de IBA Parkstad vormen; het Land van Kalk is er hier één van.

In 2022 is het Expojaar afgerond en in 2023 is besloten tot een Evolutieplan waarin uitvoering van de beschikkingen, borging van de 'erfenis IBA' en afwikkeling BV de belangrijkste onderdelen betreffen

Doordat in het verleden reeds afschrijving van het aandelenpakket heeft plaats gevonden, is het risico nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de BV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering.

Voor 2023 is nog een financiële bijdrage opgenomen, gezien de onderzoeken naar afwikkeling IBA in 2022 nog geen uitsluitel hebben opgeleverd en er naar verwachting wel nog financiële middelen nodig zijn bij de afwikkeling.

Voor 2024 is geen financiële bijdrage opgenomen, gezien er conform in uitwerking zijnde Evolutieplan 2023-2025 geen additionele middelen worden gevraagd. Overigens is nog niet bekend wat de uiteindelijke opheffing en afwikkeling nog aan mogelijke kosten kan meebrengen.

In 2020 is ten gevolge van de COVID-19 maatregelen het Expojaar niet gestart en opgeschoven naar zomer 2021-zomer 2022. Mede door dit uitstel is de focus op afwikkeling van de IBA BV ook doorgeschoven. Medio 2022 is geconstateerd dat de doorlooptijd in beschikkingen nog langjarige afspraken staan. In 2023 is een Evolutieplan 2023-2025 opgesteld aangezien er gedurende deze periode nog afwikkeling van lopende beschikkingen en de 'erfenis van IBA' plaats moet vinden. In 2024 wordt verder vormgegeven aan de afronding beschikkingen en borging van de erfenis. De geldende SOK is in overeenstemming met vorenstaande aangevuld met een addendum.

Risico's en kansen

Ontwikkelingen

WoonWijzerWinkel Zuid Limburg (Besloten Vennootschap) gevestigd te Kerkrade.

Doel/maatschappelijk belang

Bijdragen aan de verduurzamingsopgave van Palet 1.0, 2.0 en 3.0.

Partijen

Gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal

Bestuurlijk belang

Financieel belang

Activiteiten/prestaties/effecten

De wethouder Duurzaamheid is lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Voerendaal bezit voor € 995 aan aandelen op een totaal van € 20.000 aan aandelen.

Met de WoonWijzerWinkel wordt beoogd:

1. Beschikbaar stellen van één loket voor duurzaamheid in Parkstad;
2. Versnellen van de verduurzaming van de particuliere woningvoorraad in Parkstad;
3. Creëren van een fysieke manifestatie van de aanpak PALET;
4. Tegengaan van 'energiearmoede' (nieuwe segregatie);
5. Creëren van kansen op de arbeidsmarkt voor de nieuwe 'verduurzamers' (installateurs etc.), in samenwerking met het onderwijs;
6. Professionaliseren van de installatiebranche;
7. Ontwikkelen van economisch potentieel voor ondernemers, inclusief MKB;
8. Versterken 'van het groene' imago van Parkstad;
9. Uittrollen en versterken van het concept over Limburg;
10. Beschikbaar stellen van een expertisecentrum Gasloos.

De activiteiten van de WoonWijzerWinkel concentreren zich (vooralsnog) op de regio Parkstad als initiële oprichters, maar worden waar mogelijk ingezet in heel Limburg.

Met de WoonWijzerWinkel wordt tevens mogelijk gemaakt dat het economische verdienmodel lokaal verankerd is. De economische omzet in de regio bestaat uit twee delen; materiaalkosten en arbeidskosten. Op basis van het businessplan betekent dit gemiddeld een werkgelegenheid van 100 FTE per jaar binnen de regio. Dat betekent nieuwe kansen voor mensen die nu aan de kant staan, maar ook kansen voor mensen die nu al in die branche werkzaam zijn (bv. omscholing).

Ten aanzien van de risico's zijn benoemd: het ontbreken van voldoende arbeidskrachten (zowel bij installateurs als adviseurs), tekorten in materialen en het ontbreken van voldoende financieringsmogelijkheden. Waar mogelijk zijn mitigerende maatregelen voorzien.

Er is een dashboard ontwikkeld met stuurinformatie; per twee jaar wordt een kwantitatieve en kwalitatieve evaluatie van de WoonWijzerWinkel uitgevoerd.

Dienstenontwikkeling met oog voor actualiteit staat centraal; breder kijken naar diensten om inwoners te ontzorgen onder andere middels wijkprojecten en additionele financieringsmogelijkheden. Ook de water klaar-afkoppelregeling wordt vanuit WWW geadviseerd en uitgegeven en bij de aanpak energiearmoede vindt ondersteuning plaats door adviseurs, coaches en de mogelijkheid om kleine besparende middelen te verstrekken.

Risico's en kansen

Ontwikkelingen

Weerstandsvermogen & risicobeheersing

Inleiding

In deel 4 van deze begroting wordt het financieel meerjarenperspectief van de gemeente Voerendaal geschetst. Een van de belangrijkste aspecten voor het oordeel omtrent de financiële positie betreft het weerstandsvermogen. Bij weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin een gemeente in staat is middelen vrij te maken om mogelijke substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ingrijpende consequenties heeft voor het voorgenomen beleid. Het weerstandsvermogen brengt tot uitdrukking de relatie tussen de weerstandscapaciteit en risico's die zich eventueel kunnen voordoen.

In artikel 11 van het BBV is het begrip weerstandsvermogen als volgt gedefinieerd:

De relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, te dekken'.

In principe bestaat weerstandscapaciteit uit de navolgende elementen:

Incidentele weerstandscapaciteit

- Algemene reserve (per 1 januari van het begrotingsjaar)
- Incidentele begrotingsruimte
- Stille reserves
- Post onvoorzien

Structurele weerstandscapaciteit

- Onbenutte belastingcapaciteit
- Structurele begrotingsruimte

Onderstaand zijn deze elementen nader toegelicht respectievelijk gekwantificeerd.

Algemene reserve

De algemene reserve is de buffer die benut kan worden bij echte calamiteiten, dus incidenteel, en heeft enerzijds zeker geen ongelimiteerde spaarpot te zijn met als enig doel deze zo hoog mogelijk te krijgen, anderzijds kan deze reserve niet zomaar (structureel) ingezet worden als sluitpost van de begroting. De geraamde stand van de algemene reserve is per 01-01-2024 € 3.641.000. Daarnaast wordt ook de reserve sociaal domein, zijnde € 663.000 als buffer meegenomen. In principe worden bestemmingsreserves niet gekwalificeerd als incidentele weerstandscapaciteit. Echter de reserve sociaal domein heeft hoofdzakelijk als doel het opvangen van de risico's binnen dit domein (Jeugd, Participatie en Wmo).

De omvang van de stille reserves

Van stille reserves is sprake indien de reële marktwaarde van de activa (bezittingen) de boekwaarde daarvan overstijgt. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als het bezit al geheel of gedeeltelijk afgeschreven is, maar nog wel bruikbaar voor een geïnteresseerde koper. Vaak worden als stille reserves genoemd gronden, gebouwen en aandelen. Praktisch gezien moeten deze bezittingen ook verkoopbaar zijn, willen zij dienen als weerstandsvermogen. Als dat zo is, doet zich tot slot nog het probleem voor van waarde-bepaling. De gemeente heeft nog diverse gronden, gebouwen en aandelen in bezit waarvan de marktwaarde de boekwaarde zou kunnen overstijgen. De meeste daarvan zijn echter niet verkoopbaar, bijvoorbeeld de gronden in een groengebied, het gemeentehuis of de onderwijsgebouwen. Gezien het inzicht hierin op dit moment zijn de stille reserves op nihil gesteld.

De post onvoorzien

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) is het verplicht een post 'onvoorzien' op te nemen. Deze post is bedoeld als dekking voor lasten die niet in de begroting opgenomen zijn m.a.w. die ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet waren voorzien. Voor een juiste toepassing van de post onvoorzien moet worden uitgegaan van het 'drie O's-principe', zijnde onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar. In voorliggende meerjarenbegroting is de post onvoorzien opgenomen als incidentele post. Deze post is meerjarig van gelijke omvang en bedraagt afgerond € 31.000 gebaseerd op € 2,50 per inwoner (01-01-2023 12.408).

De onbenutte belastingcapaciteit

Het totaal aan OZB, de rioolrechten en de afvalstoffenheffing bepalen welke mogelijkheden de gemeente tot belastingheffing heeft, het zogenoemde 'belastingpakket'. Voor wat betreft het rioolrecht en de afvalstoffenheffing is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit omdat hierbij reeds 100% kostendekking is gerealiseerd. De onbenutte capaciteit van de OZB betreft de belastingheffing die nog kan plaatsvinden tot het niveau welke de gemeente moet heffen om voor toelating van een zogenoemde artikel 12 aanvraag (van de Financiële verhoudingswet) in aanmerking te kunnen komen. Volgens deze norm kunnen gemeenten die in de financiële problemen raken een aanvraag indienen voor extra steun uit het gemeentefonds. Het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2023 is vastgesteld op 0,1614% (meicirculaire 2023). Voor de berekening is het artikel 12 tarief meerjarig gelijk gehouden en afgezet tegen het meerjarig OZB percentage van Voerendaal.

Onbenutte belastingcapaciteit

Jaar	OZB% (art 212) cf meicirculaire '23	Max. OZB-opbrengst o.b.v. totale WOZ-waarden	Opbrengst OZB begroting 2024	Ruimte
2024	0,1614	3.408.068	3.056.153	352.000
2025	0,1614	3.391.928	3.161.040	231.000
2026	0,1614	3.419.164	3.279.999	139.000
2027	0,1614	3.425.096	3.383.810	41.000

Begrotingssaldo

Als de begroting en de meerjarenraming een structureel overschot laat zien, is er sprake van begrotingsruimte die kan worden ingezet voor structurele financiële tegenvallers. Daarmee is enkel de begrotingsruimte die zich minimaal in zowel het begrotingsjaar als de meerjarenraming voordoet aan te merken als structurele weerstandscapaciteit. Eventuele overige begrotingsruimte wordt aangemerkt als incidentele begrotingsruimte en kan daarom tot de incidentele weerstandscapaciteit worden gerekend.

Beleidskaders

Uitgangspunt is dat het weerstandsvermogen van de gemeente voldoende moet zijn om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de continuïteit van de gemeente in gevaar komt. De algemene reserve is het belangrijkste component van het gemeentelijk weerstandsvermogen.

In de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2017 door de raad vastgesteld op 6 juli 2017, die van toepassing is op deze begroting is de streefwaarde van de ratio van het incidentele weerstandsvermogen bepaald op 2 (= ruim voldoende). Het gaat hierbij om de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen.

In de nota Reserves en voorzieningen 2019 door de raad vastgesteld op 13 december 2018 heeft de raad besloten om naast de hierboven genoemd streefwaarde ook een minimale omvang van de algemene reserve vast te stellen, zijnde 10% van de uitgaven conform het jaarlijks begrotingstotaal. Deze omvang wordt jaarlijks in onderhavige paragraaf vastgesteld.

De benodigde weerstandscapaciteit stelt de gemeente vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Alle sectoren inventariseren hun eigen risico's inclusief de kans van optreden en de financiële gevolgen.

Risico's

Algemeen

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een (negatief) gevolg voor de gemeente met zich mee kan brengen. Het gaat om een onzekere gebeurtenis met financiële en/of materiële gevolgen. Het risico kan o.a. van juridische, organisatorische, bedrijfseconomische of milieutechnische aard zijn. Van belang hierbij is om het risico te onderkennen, zoveel als mogelijk te kwantificeren (wat is de kans dat het risico werkelijkheid wordt en de inschatting van de financiële gevolgen) en maatregelen treffen om het risico te verminderen.

De omgeving waarin gemeenten opereren is complex en continu aan verandering onderhevig. Dit geldt ook voor onze gemeente. Op diverse terreinen liggen uitdagingen die direct gevolgen hebben voor ons risicoprofiel. Daarbij kan gedacht worden aan (post) COVID-19 gevolgen, de nieuwe verdeling van het gemeentefonds, de druk op de woningmarkt, de ontwikkeling van de lokale economie, de duurzaamheidsopgave en natuurlijk het Sociaal Domein. Ook kampen we met de gevolgen van de sterk stijgende prijzen vanwege de energie- grondstoffen- en Oekraïne-crisis, waarvan we niet weten hoe en wanneer deze eindigen.

De tijden van relatieve overvloed zijn omgeslagen naar een financiële positie waarbij onzekerheid ons dwingt tot het maken van weloverwogen en duidelijke keuzes (wat pakken we wel of niet op). Budgetten staan daarbij (op de lange termijn) meer onder druk. Dit alles heeft ook gevolgen voor ons risicoprofiel.

Risicoprofiel Gemeente Voerendaal

In het beginsel worden alleen de risico's van materiële betekenis (substantiële impact op de financiële positie) en waarvoor geen maatregelen zijn getroffen in de beoordeling betrokken. Het kwantificeren van de risico's vindt plaats door de kans (de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet) te vermenigvuldigen met het gevolg (de schade als het risico zich werkelijk voordoet). Hier vloeit vervolgens de risicoscore uit waarmee de risico's worden geprioriteerd in laag, midden en hoog.

Nagestreefd wordt om de risico's van materiële betekenis ook daadwerkelijk kwantitatief te beoordelen om zodoende het juiste weerstandsvermogen vast te kunnen stellen.

Calamiteiten Mijn(water)schade

Sinds het staken van oppompen van Mijwater in 1994 wordt nog steeds schade geleden als gevolg van beweging van de bodem die veroorzaakt is door de aanleg en/of exploitatie van mijnbouwwerken waaronder begrepen schade als gevolg van bodembewegingen die het gevolg zijn van het geleidelijk vollopen van mijnen met mijnwater. Momenteel is nog niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor nieuwe mijnschades. Voor schrijnende gevallen waarbij de veiligheid in het geding komt, is daarom een calamiteitenfonds ingericht. Alleen indien een schadegeval zich op het eigen grondgebied van de gemeente Voerendaal voordoet, kan het aandeel van Voerendaal in het calamiteitenfonds worden aangesproken. Bij een concrete bijdrage vanuit dit fonds is de verdeling als volgt: 25% gemeente (tot een maximum van afgerond € 16.000), 25% provincie en 50% Ministerie van Economische Zaken.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waar- schijnlijkheid	% waar- schijnlijkheid	Omvang risico
Mijnwaterschade	€ 16.000	2	€ 16.000	2	25%	€ 4.000

Algemene uitkering

De gevolgen van de circulaire worden vertaald naar de (meerjaren)begroting. De jaarlijkse ontwikkeling van de uitkering uit het gemeentefonds is gekoppeld aan de jaarlijkse ontwikkeling van de netto gecorrigeerde uitgaven (samen de trap op, samen de trap af). Vanaf 2026 vervalt de koppeling met de rijksuitgaven en is het accres vastgezet aangevuld met indexatie voor loon- en prijsontwikkeling.

Het Rijk werkt met gemeenten en provincies verder door aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. De structurele korting van € 3 miljard die het Rijk heeft doorgevoerd, waarvan de impact niet te onderschatten is, raakt de uitvoering van alle gemeentelijke taken. In aanloop daarnaartoe heeft het Rijk in de meicirculaire 2023 voor de jaren 2026 en 2027 € 1 miljard toegevoegd. Tot op heden geeft het kabinet nog geen duidelijkheid over een eventuele verdere reparatie van de ontstane disbalans tussen de taken en de middelen. Daarnaast keert het Rijk steeds meer middelen incidenteel uit in de vorm van specifieke uitkeringen voor regelingen of doelen waarvan het einddoel noch de einddatum in zicht is. Hiermee worden gemeenten steeds vaker en langer incidenteel gefinancierd, terwijl het merendeels om structureel werk gaat. Dit maakt de besteding ervan lastig vanwege de verplichting dat structurele lasten met structurele baten gedekt moeten worden.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waar- schijnlijkheid	% waar- schijnlijkheid	Omvang risico
Op basis van meicirculaire 2023	€ 22.164.649	4	1% € 222.000	3	80%	€ 178.000

Nieuwe/gewijzigde wetten en deregulering

Nieuwe regelgeving zorgt vaak voor extra belasting en kosten voor de gemeente. Verder gaat nieuwe regelgeving en deregulering vaak gepaard met minder middelen voor de gemeente. Deze situatie doet zich onverminderd voor. In 2023 betreft het de volgende regelgeving:

- Omgevingswet (inwerkingtreding 1 januari 2024)

Met de Omgevingswet worden de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigd en samengevoegd. De structurele financiële effecten van de omgevingswet zijn nog onvoldoende inzichtelijk. Hiertoe is de VNG opgeroepen om zorg te dragen voor een budget-neutrale overgang. De kosten voor de implementatie van de Omgevingswet, zoals software en personele ondersteuning zijn opgenomen in voorliggende begroting.

- Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) (inwerkingtreding 1 januari 2024)

Deze wet treedt gelijktijdig, maar stapsgewijs, met de Omgevingswet in werking. De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), ook wel kortweg Wet kwaliteitsborging genoemd, verplaatst de toetsing aan de bouwtechnische eisen van een bouwwerk van de gemeente naar een onafhankelijke partij, de zogenoemde kwaliteitsborger. Dit geldt niet direct voor alle bouwwerken, maar gaat in fases voor bepaalde categorieën bouwwerken. Dit betekent dat de gemeente voor aanvragen omgevingsvergunning bouwen van die categorieën bouwwerken geen leges mag heffen. Momenteel is nog onvoldoende inzichtelijk wat de omvang van de financiële consequenties is.

De wetgeving wordt intensief gemonitord, waardoor eventuele risico's tot een minimum worden beperkt (risico derhalve op nihil gesteld).

Verbonden partijen

Verbonden partijen voeren in de regel gemeentelijke taken uit met een groot politiek belang. Ze leveren een forse bijdrage aan de realisatie van de maatschappelijke doelen. Deelname in verbonden partijen levert de gemeente niet alleen voordelen op, maar ook de financiële en bestuurlijke risico's. Om de voordelen optimaal te benutten en de risico's te beheersen is aandacht voor de sturingsrelatie met en risicobeheersing bij verbonden partijen belangrijk. Op 1 juli 2022 is een wijziging van de Wet gemeenschappelijk regeling in werking getreden die als voornaamste doelstelling heeft de democratische legitimatie te versterken. Dit geschiedt via een versterking van de kaderstellende en controlerende rollen van o.a. de gemeenteraden.

De wetgever heeft in de wet Gemeenschappelijke Regelingen geregeld dat de GR voorafgaand aan de begroting de algemene financiële en beleidsmatige kaders (AFBK) opstelt. De bedoeling hiervan is dat de raden hiermee in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte worden gesteld van nieuwe ontwikkelingen of opstapel staande inhoudelijke of financiële wijzigingen ten opzichte van het lopende beleid. In de paragraaf verbonden partijen wordt in de toelichting op de individuele verbonden partijen nader ingegaan op de eventueel aanwezige risico's.

Ondanks deze continue monitoring middels de P&C-cyclus van de gemeenschappelijke regelingen wordt voor de bepaling van het weerstandvermogen in relatie tot het risicobeheer een risicobedrag opgenomen.

Diverse gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Voerendaal deelneemt, hebben namelijk een zeer beperkt weerstandsvermogen. Hierdoor is de kans aanwezig dat deze gemeenschappelijke regelingen een beroep doen op het weerstandsvermogen aanwezig bij de deelnemende gemeenten in het geval dat een door de gemeenschappelijke regeling geïdentificeerd risico zich manifesteert.

Het bedrag dat is opgenomen is afgeleid van het bedrag zoals opgenomen in deze begroting voor de verbonden partijen.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waarschijnlijkheid	% waarschijnlijkheid	Omvang risico
Verbonden partijen	€ 8.436.100	5	1% € 84.000	3	50%	€ 42.000

Sociaal domein

Voor een groot aantal regelingen in het sociaal domein is sprake van een 'open einde-regeling', waardoor niet op voorhand een compleet en sluitend beeld verkregen kan worden.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waarschijnlijkheid	% waarschijnlijkheid	Omvang risico
Sociaal domein	€ 4.908.052	5	5% € 245.000	4	80%	€ 196.000

Stijging bouwkosten

Ondanks dat een afzwakking zichtbaar is, zijn nog voldoende factoren aanwezig die kunnen zorgen voor hogere bouwrijzen. Denk hierbij aan inflatie en renteontwikkelingen. Aannemers die boven budget inschrijven of de opdracht laten schieten als de prijzen na gunning gedurende het project niet kunnen worden bijgesteld. Als gevolg hiervan is het risico aanwezig dat de prognose voor het jaarlijks investeringsvolume (exclusief de OCK) ontoereikend is.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waarschijnlijkheid	% waarschijnlijkheid	Omvang risico
Stijging bouwkosten (investerings)	€ 7.323.000	5	5% € 366.000	4	50%	€ 183.000

Loonkosten

De krapte op de arbeidsmarkt heeft vanzelfsprekend gevolgen voor onze personele vraag. Zowel in kwantitatieve zin (het vinden van voldoende personeel) als in kwalitatieve zin (het vinden van de juiste expertise en vaardigheden). De krapte op de arbeidsmarkt vraagt daarnaast ook om extra financiële middelen wanneer door schaarste op bepaalde functies een beroep op (duurdere) externe inhuur gedaan moet worden. Voor de bepaling van het risicobedrag is uitgegaan van 2 fte en de loonkosten gebaseerd op schaal 10.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waarschijnlijkheid	% waarschijnlijkheid	Omvang risico
Loonkosten	€ 182.000	4	60% € 109.000	5	100%	€ 109.000

Stelpost loon- prijsstijging

Jaarlijks wordt op basis van de meicirculaire 2023 de omvang van de stelpost loon- en prijsstijging berekend. Ondanks deze inschatting blijven de ontwikkelingen, ook gezien de inflatie, onvoorspelbaar en vormt hiermee een reëel risico. De omvang van loonkosten en goederen wat aan prijsstijging onderhevig is, wordt daarom als risico(bedrag) meegenomen.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waarschijnlijkheid	% waarschijnlijkheid	Omvang risico
Stijging loon-prijsstijging	€ 18.250.000	5	2% € 365.000	4	50%	€ 183.000

Stijging energiekosten

De energiemarkt is continue in beweging. Afgelopen jaar zagen we de energiemarkt weer langzaam normaliseren. Over de verdere ontwikkeling van energieprijzen is nog veel onzekerheid. Daarom wordt rekening gehouden met een mogelijke stijging.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waarschijnlijkheid	% waarschijnlijkheid	Omvang risico
Loonkosten energiekosten	€ 242.000	4	50% € 121.000	5	80%	€ 97.000

Rente

Op het moment dat de rente gaat stijgen, kost het meer geld om financiële middelen aan te trekken.

Mede gelet op het investeringsvolume opgenomen in de voorliggende begroting, is het noodzakelijk om nieuwe leningen aan te trekken. Het uitgangspunt is om in het beginsel zoveel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheid om kortlopende leningen (kasgeld) af te sluiten, begrensd door de kasgeldlimiet. Zoals verwoord onder het kopje Rentevisie in de paragraaf financiering is de verwachting dat de rentetarieven in alle looptijden naar boven bijgesteld.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waarschijnlijkheid	% waarschijnlijkheid	Omvang risico
Renterisico o.b.v. leningportefeuille per 01-01-2024	€ 28.584.000	5	1% € 286.000	1	20%	€ 57.000

Overige risico's

De overige risico's zijn te beperkt van omvang om ze apart te berekenen en toe te lichten. Fictief wordt hiervoor rekening gehouden met een bedrag afgeleid van het begrotingstotaal.

	Risicobedrag 2024	Klasse omvang	Geschatte omvang	Klasse waarschijnlijkheid	% waarschijnlijkheid	Omvang risico
Overige risico	€ 36.114.000	5	1% € 361.000	2	30%	€ 108.000

Confrontatie weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit kan op 2 manieren worden ingezet:

- Structureel om tegenvallers in de lopende exploitatie op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Dit is de (potentiële) financiële ruimte voor de gemeente, die jaarlijks in de begroting is ingebouwd. De structurele weerstandscapaciteit is onderstaand weergegeven:

	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo (vrij te besteden ruimte)	32.000	95.000	-2.014.000	-2.676.000
Onbenutte belastingcapaciteit	352.000	231.000	139.000	41.000
Totale structurele weerstandscapaciteit	384.000	326.000	-1.875.000	-2.635.000

- Incidenteel om tegenvallers en andere calamiteiten, met uitsluitend effecten in het lopende jaar, op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de taken.

Algemene reserve (stand per 01-01 van het begrotingsjaar)	3.641.000
Reserve sociaal domein (stand per 01-01 van het begrotingsjaar)	663.000
Stelpost onvoorzien	31.000
Stille reserves	0
Totale incidentele weerstandscapaciteit	4.335.000

Primair wordt de weerstandscapaciteit gerelateerd aan financiële risico's die zich in desbetreffend begrotingsjaar kunnen voordoen. De meerjarige effecten van structurele tegenvallers worden betrokken in de politieke besluitvorming bij de behandeling van eerstvolgende P&C-cyclus.

Om te kunnen bepalen of de hoogte van het weerstandsvermogen voldoende is, wordt gebruik gemaakt van de ratio weerstandsvermogen. De ratio geeft de confrontatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (het totaalbedrag aan risico's) weer.

De ratio weerstandsvermogen wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Als gemeente streven we er daarom naar om de impact van risico's en hiermee de benodigde weerstandscapaciteit (het risico-bedrag) te minimaliseren.

De analyse van de betreffende componenten in deze paragraaf geeft de volgende ratio voor 2023:

Beschikbare weerstandscapaciteit	Incidenteel € 4.335.000
Omvang risico's begrotingsjaar	€ 1.157.000
Ratio weerstandsvermogen	3,75

De streefwaarde die in de gemeente Voerendaal wordt gehanteerd is 2 (ruim voldoende). Uit de tabel blijkt dat de incidentele weerstandscapaciteit voor de gemeente Voerendaal voor 2024 ruim voldoende is.

Naast de berekende ratio is ook de omvang van de algemene reserve € 3.641.000 voldoende afgezet tegen de minimaal gewenste hoogte van de algemene reserve, bepaald op 10% van de uitgaven van de gemeente conform het jaarlijkse begrotingstotaal, zijnde € 3.600.000.

De focus ligt op de risico's die zich in het begrotingsjaar kunnen voordoen. Hier wordt primair de incidentele weerstandscapaciteit aan gerelateerd. De meerjarige effecten van structurele tegenvallers worden betrokken in de politieke besluitvorming bij de behandeling van eerstvolgende begroting. De uitkomst van de ratio geeft hiermee een reëler beeld.

Het is geen goede zaak als een gemeente over te weinig mogelijkheden beschikt om optredende risico's het hoofd te bieden. Immers, de gemeente beschikt dan over onvoldoende capaciteit om de geïdentificeerde en gewogen risico's af te dekken. Opgemerkt wordt dat een weerstandscapaciteit die boven de 1,0 ligt niet automatisch inhoudt dat een gemeente voor honderd procent is ingedekt tegen alle risico's die zich kunnen voordoen. De ratio weerstandscapaciteit maakt gebruik van een weging van de risico's. Als de gemeente pech heeft, kan het voorkomen dat in één jaar twee grote tegenslagen plaatsvinden. Doet zich dit voor, dan kan dit ertoe leiden dat de financiële positie van een gemeente tijdelijk onder druk komt te staan. Het spreekt in dit verband echter voor zich dat hoe hoger de weerstandscapaciteit van een gemeente is hoe meer (onvoorzien) tegenvallers kunnen worden opgevangen. Daarnaast zullen de geïnventariseerde structurele risico's zich vrijwel nooit gelijktijdig en in volle omvang voordoen/effectueren.

Kengetallen financiële positie

Onderstaande set van financiële kengetallen is opgenomen met als doel het inzichtelijker en transparanter maken van financiële informatie waardoor horizontale controle door de raad op de financiële positie versterkt wordt en een beter inzicht in de financiële sturingsruimte wordt verkregen.

Begroting 2024	Verloop van de kengetallen					
	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kengetallen						
Netto schuldquote	49%	64%	67%	99%	115%	130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	42%	59%	63%	96%	111%	127%
Solvabiliteitsrisico	38%	35%	39%	33%	30%	24%
Structurele exploitatieruimte	6%	3%	8%	2%	-4%	-6%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	107%	116%	119%	121%	122%	124%

De begrote kengetallen zijn conform gewijzigde voorschriften BBV gebaseerd op de geprognosticeerde balans.

Ad 1. Netto schuldquote:

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. De stijging van de ratio komt door de financieringsvraag als gevolg van de geplande investeringsuitgaven gedurende de komende jaren.

Ad 2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Ad 3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De norm voor de solvabiliteit op het totaal vermogen ligt op 25% à 40%. Uit de berekende ratio's

blijkt dat de gemeente Voerendaal de eerste drie jaren voldoende in staat is om haar verplichtingen op lange termijn na te komen. Het daaropvolgende jaar daalt de ratio als gevolg van een daling van het eigen vermogen afgezet tegen een stijgend balanstotaal. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de toename in de materiële vaste activa (Open Club Klimmen en Strip-projecten) en het negatieve financiële begrotingsresultaat.

Ad 4. Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. De gemeente heeft momenteel geen bouwgronden meer in exploitatie.

Ad 5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

De forse terugloop van de exploitatieruimte wordt veroorzaakt door de structurele korting die het Rijk met ingang van 2026 heeft doorgevoerd. Daarnaast keert het Rijk steeds meer middelen incidenteel uit in de vorm van specifieke uitkeringen voor regelingen of doelen waarvan het einddoel noch de einddatum in zicht is. Hiermee worden gemeenten steeds vaker en langer incidenteel gefinancierd, terwijl het merendeels om structureel werk gaat.

Ad 6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente Voerendaal zich verhoudt ten opzichte van de landelijk gemiddelde woonlasten voor een gezin in het laatst bekende begrotingsjaar (2023). Voor de berekening van de belastingcapaciteit worden de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in onze gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde van het laatst bekende begrotingsjaar. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Deze cijfers worden ook in de jaarlijkse meicirculaire bekend gemaakt.

De belastingcapaciteit betreft niet alleen de OZB (€ 447), maar ook afvalstoffenheffing (€ 318) en rioolrecht (€ 360). Dit totaalbedrag (€ 1.125) wordt afgezet tegen het landelijk gemiddelde in het laatst bekende begrotingsjaar, in dit geval Coelo Atlas 2023 (€ 944). De belastingcapaciteit komt hiermee uit op afgerond 119% (€ 1.125 / € 944). Voor wat de totale gemiddelde woonlasten betreft, vermeldt de Atlas van de lokale lasten (Coelo) 2023 dat deze bij de goedkoopste gemeente € 652 bedragen en bij de duurste € 1.874.

\ Paragraaf:

Open Club Klimmen

Inleiding

Open Club Klimmen is één van de prioritaire projecten van de gemeente Voerendaal. In deze ontwikkeling komen verschillende partijen en disciplines bijeen. Deze diversiteit en complexiteit binnen één project is de reden om de Open Club Klimmen in een paragraaf van de begroting op te nemen.

In de Open Club Klimmen gaan verschillende verenigingen, maatschappelijke partners en commerciële partners met elkaar samenwerken. Het multifunctionele gebouw, de sportvelden en de buitenruimte worden met elkaar gedeeld. Om de maatschappelijke doelen te bereiken, zal ook programmatisch worden samengewerkt. De eerste stappen op dit vlak zijn al gezet, en zullen de komende jaren verder worden uitgebouwd. Overkoepelend thema hierbij is positieve gezondheid, de brede kijk op gezondheid waarbij niet alleen bewegen, maar juist ook ontmoeting, zingeving en dagelijks functioneren bepalen of iemand 'gezond' is. De samenwerking zal in een stroomversnelling komen als partijen ook daadwerkelijk samen gehuisvest zijn in de Open Club Klimmen.

Het versterken van de positieve gezondheid voor alle Klimmense inwoners is als centraal uitgangspunt voor de Open Club genomen waarmee het volgende wordt bedoeld:

'De inwoners van Klimmen zijn positief gezond. De Open Club met al haar partners en door al haar activiteiten draagt substantieel bij aan de ontwikkeling van deze positieve gezondheid. De Open Club vormt een fysieke plek waar positieve gezondheid ervaren wordt door de inwoners van Klimmen doordat het hier zichtbaar vorm en inhoud krijgt'.

Het beoogde resultaat van het project Open Club Klimmen is het realiseren van een duurzaam en toekomstbestendig voorzieningencomplex op het school/sportpark 'de Schrub' in Klimmen. Het voorzieningencomplex zal bestaan uit een multifunctionele accommodatie, (sport)velden en een aantrekkelijke buitenruimte met recreatieve mogelijkheden, waarbij tevens natuur- en landschapswaarden worden versterkt. Er zal een waterbuffer worden gerealiseerd, die een bijdrage levert aan de wateropgave van Klimmen-Craubeek. In het plangebied zullen ook 24 appartementen worden gerealiseerd.

Doelen

- Realisatie van een multifunctioneel gebouw en buitenruimte welke in de landschappelijke groene omgeving zijn ingepast waardoor ontwikkelingsmogelijkheden ontstaan voor:
  - Versterken van positieve gezondheid van de Klimmense bevolking en directe omgeving.
  - Versterken van leefbaarheid en sociale cohesie van de kern Klimmen.
  - Vergroten van toekomstbestendigheid en versterken van het verenigingsleven.
  - Creëren van een rijke leeromgeving waar kinderen van 0-12 jaar zich optimaal kunnen ontwikkelen.
  - Creëren van een rijke sport- en beweegomgeving voor alle doelgroepen van de Klimmense inwoners en directe omgeving
  - Creëren van samenwerkingsmogelijkheden tussen ondernemers en sociaal maatschappelijke partners zodat diensten op het gebied van zorg en welzijn goed blijven aansluiten op de behoeften van inwoners.
- Uitbreiden van het woonaanbod in Klimmen.
- Uitbreiding en aanleg van een waterbuffer t.b.v. de wateropgave.

Financieel Kader

Het gevoteerde krediet van de raad voor de investering OCK was € 10.622.000. Middels het besluit van de raad d.d. 15 september 2022 is een extra investeringskrediet van € 1.470.000,- beschikbaar gesteld. De totale projectbegroting bedraagt nu € 15.122.000.

De totale projectbegroting omvat:

- Boekwaarden van de huidige gebouwen en de historische kosten
- De aanleg van de nieuwe voetbalvelden (afgerond)
- De bouw van het multifunctionele gebouw
- De sloop van de huidige gebouwen
- De inrichting van het terrein inclusief de nieuwe tennisbanen

De bouw en verkoop van de woningen is voor rekening en risico van Grouwels Daelmans Projectontwikkeling B.V.

De totale cofinanciering voor de OCK per augustus 2023 bedraagt € 3.175.000,-. Provincie Limburg, IBA Parkstad, Stadsregio Parkstad en INNOVO hebben deze cofinanciering toegezegd.

Wat gaan we doen in 2024

Terugblik en vooruitblik bouw multifunctioneel OCK-gebouw

Eind februari 2023 is samen met de gebruikers, partners, cofinanciers en raadsleden stilgestaan bij de start bouw.

Twee ontwikkelingen hebben in 2023 invloed op de voortgang van het bouwproces van de Open Club Klimmen. Op de eerste plaats betrof dat het ontwerp van de installaties. Het installatie-ontwerp is in de eerste helft 2023 aangepast en geoptimaliseerd, zodat het OCK-gebouw na oplevering duurzaam geëxploiteerd kan worden. Op de tweede plaats betrof dat de ruimtebehoefte voor basisschool Ummer Clumme. Vanwege de sterk gestegen leerlingen-aantallen is er -binnen de contouren van het OCK-gebouw- extra onderwijsruimte toegevoegd.

Beide ontwikkelingen hebben consequenties voor de doorlooptijd van de bouw. Dit betekent dat de oplevering van het OCK-gebouw plaats zal vinden in november 2024. De aanleg van de bij het gebouw behorende buitenruimte (speelplaatsen e.d.) wordt dan verder afgerond en de ingebruikname van het gebouw door de gebruikers is voorzien per 1 januari 2025.

Planning OCK-plan

In 2024 en 2025 zullen de volgende stappen worden gezet in de realisatie van multifunctioneel gebouw, (sport)park en woningen:

- Ingebruikname OCK-gebouw per 1 januari 2025
- Q1 2025: sloop van de huidige gebouwen: schoolgebouw, gymzaal en sportkantines
- Vanaf Q2 2025: bouw van de woningen

Parallel hieraan zal de terreininrichting plaatsvinden.

Kansen

Ruimte voor groei

Het OCK-gebouw is toegesneden op de eisen en wensen van de vaste gebruikers. Als de Open Club Klimmen gereed is, is er ook ruimte voor incidentele gebruikers en verenigingen. Diverse partijen (verenigingen en commerciële gebruikers) die qua programmering graag bij de OCK willen aansluiten hebben zich al gemeld.

Kansen op cofinanciering

We blijven alert op nieuwe kansen voor cofinanciering. Waar deze zich voordoen, zullen we ons maximaal inspinnen om aanvullende subsidies voor de OCK te verwerven.

Kanttelingen en risico's

Stroomlevering en teruglevering

De grootverbruikersaansluiting is bij Enexis aangevraagd. De mogelijkheid voor (terug)levering van stroom op moment van opleveren gebouw is nog niet door Enexis bevestigd. Samen met het bouwteam wordt bekeken hoe geanticipeerd kan worden op het scenario dat er geen grootverbruikersaansluiting en geen teruglevering van stroom is op moment van oplevering gebouw.

Beheer en exploitatie

Een multifunctioneel gebouw is relatief duur in exploitatie. De kosten voor de gebruikers worden gedrukt door optimaal ruimten met elkaar te delen. Belangrijk is daarom dat alle gebruikers dan ook aangehaakt blijven. Beheer en exploitatie zal in handen komen van een beheerorganisatie/beheerstichting. Een aantal diensten zullen professioneel worden uitgevoerd. Daarnaast is het vanwege financiële redenen en vanwege de goede aansluiting bij de Klimmense gemeenschap, belangrijk dat er voldoende gekwalificeerde vrijwilligers zijn die (bestuurs)taken in de beheerorganisatie willen vervullen. Het ontwerp en de materialisatie moet er in voorzien dat kosten voor (groot) onderhoud, exploitatie en beheer zo laag mogelijk zijn.

Partners multifunctioneel gebouw

Het blijvende commitment van de vaste gebruikers van het multifunctionele gebouw is van groot belang. Omdat de ontwikkeling en realisatie van een dergelijk groot project een lange doorlooptijd heeft, kunnen omstandigheden voor de partners (b.v. zorg-instellingen, commerciële ondernemers, kinderopvang) wijzigen. Deze risico's worden beheerst door het gebouw zo te ontwerpen dat flexibiliteit qua gebruik in de toekomst mogelijk is. Daarnaast zorgt de inhoudelijke samenwerking voor een meerwaarde voor partners om zich hier te vestigen waardoor er ook een grote wens is om deel te nemen aan de Open Club Klimmen.

Ubachsberg

Inleiding

Eind 2022 is geconstateerd dat in en om Ubachsberg een veelheid aan ontwikkelvragen, opgaven en uitdagingen bij elkaar komen. Of het nu gaat om huisvesting van onderwijs en ontwikkeling schoolomgeving, vraagstukken rond de woningmarkt, uitdagingen met betrekking tot landbouw/water of toeristische en economische ontwikkelingen. Dit heeft ons ertoe gebracht om, vooralsnog onder de werktitel 'Programma Ubachsberg', een integrale, flexibele, programmatische aanpak uit te werken. Dit gaan wij echter niet alleen doen, maar vooral met de inwoners van Ubachsberg en onze partners in het gebied of die Ubachsberg een warm hart toedragen. Het principe van een lerende gemeenschap is bij het opzetten en realiseren van het programma een leidend uitgangspunt. De tijdshorizon voor het programma is in ieder geval minimaal 10 jaar.

Het realiseren van een gebieds- en gemeenschapsontwikkeling middels een programmatische aanpak is relatief nieuw voor ons als gemeente en zal dan ook wat gewenning vragen van eenieder die erbij betrokken is. Geen vastomlijnde projecten en tijdlijnen maar doelen en richtlijnen en veel wisselwerking tussen betrokkenen. Om hier goede stappen in te zetten, hebben we aansluiting gezocht bij een programma genaamd *Town Deal*.

Doelen

De programmatische aanpak heeft als doel vorm te geven aan een gemeenschaps- en gebiedsontwikkeling die wordt vertaald in een programma voor de komende 10 jaar.

Uitgangspunten die worden meegenomen, zijn:

- Integrale flexibele aanpak: thema's en daar uit voortvloeiende opgaven en initiatieven zijn niet limitatief en kunnen ook nog afvallen, verkenning vindt in volle breedte plaats.
- Samen met inwoners en ondernemers/co-creatie.

- Lerende gemeenschap.
- Tijdspanne van 10 jaar.
- Route en doelen liggen nog niet vast, maar worden samen met inwoners en partners gekozen en ingevuld.
- De inhoudelijke opgaven die al bekend zijn en reeds onder handen, zoals Masterplan Wonen, wateropgave en nieuwe onderwijshuisvesting worden integraal onderdeel van het programma.

Financieel Kader

Voor de programmatische aanpak is een werkbudget van 50.000 euro beschikbaar, voortkomend uit de Stelpost Collegeprogramma 2023.

Wat gaan we doen in 2024

Medio 2024 wordt de fase van inventariseren, prioriteren en afbakenen afgerond en de resultaten omgezet in een programma Ubachsberg. Voor de verschillende thematische onderdelen zullen processen voor verdere ontwikkelingen/verkenningen zijn gestart of wordt de uitvoering van projecten, in zowel fysiek en sociaal domein, opgestart en verder tot realisatie gebracht.

Kansen

Integraliteit als toegevoegde waarde

Door integraal naar een gebied te kijken, bestaat de mogelijkheid om echt de juiste dingen op de juiste plek voor elkaar te krijgen en in de juiste combinatie. Denk aan de koppeling van onderwijs, wonen en bedrijvigheid, maar bijvoorbeeld ook combinaties van erfgoed en natuurbehoud. Het geeft de ruimte om functies op die plekken te laten landen waar ze de meeste meerwaarde kunnen creëren en ook in de tijd de best mogelijke resultaten kunnen bieden. Een gezegde 1+1=3 kans!

Aansluiten bij nationale en regionale ontwikkelingen

De programmatische aanpak stelt ons in staat om gebruik te maken dan wel onderdeel te zijn van programma's en aanpakken die regionaal of zelfs nationaal worden opgezet en uitgerold. Concrete voorbeelden hiervan op dit moment zijn Regio Deal 2.0 en Town Deal. Mogelijkheden om op aan te haken worden komende periode verder verkend.

Samen met inwoners

Vernieuwend in deze aanpak is de ontwikkeling van een programma samen met inwoners en partners en gezamenlijk het principe van een lerende gemeenschap vorm en inhoud geven. Het in 2023 opgestelde beleid voor burgerparticipatie wordt hiermee in de praktijk gebracht.

Kanttekeningen en risico's

Bestuurlijk-ambtelijk samenspel

De hoeveelheid (wettelijke) taken vragen in de dagdagelijkse bezigheden van het ambtelijk apparaat de aandacht. Met een programmatische aanpak kan in eerste instantie gedacht worden naar een verzwaring van de taken, echter het uitgangspunt is dat er met name bestaande ontwikkelingen in de juiste samenhang worden gebracht. Daarnaast wordt waar mogelijk een kwaliteitsslag gemaakt. Dit vraagt op sommige momenten iets van zowel de ambtelijke als bestuurlijke inzet. Over de thema's en portefeuilles heen afwegingen maken op programma- i.p.v. projectniveau.

Financieel

De programmatische aanpak wordt bekostigd met een werkbudget en externe bijdragen, waaronder *Town Deal*. Andere bronnen worden uitgelopen. De investeringsvraag zal gaandeweg de uitwerking van het programma inzichtelijk worden. Hierbij wordt, primair, aangesloten bij budgetten zoals deze in de programmabegroting worden gehanteerd.

Wet open overheid (Woo)

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo), ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), gedeeltelijk in werking getreden. De wet maakt onderscheid in twee soorten van openbaarmaking van overheidsinformatie, namelijk de passieve en de actieve openbaarmaking.

De passieve openbaarmaking is inmiddels in werking getreden en behelst de behandeling van Woo-verzoeken om openbaarmaking van overheidsinformatie, zoals dit voorheen via Wob-verzoeken verliep. Iedereen kan een Woo-verzoek indienen bij de gemeente om publieke informatie te verkrijgen.

De actieve openbaarmaking heeft betrekking op de openbaarmaking van overheidsinformatie uit eigen beweging. Deze nieuwe manier van openbaar maken zal in de komende jaren gefaseerd in werking treden, mogelijk vanaf 2023. Een exacte fasering is ten tijde van het opstellen van de begroting 2024 nog niet duidelijk.

Voor gemeenten heeft de invoering van de Woo behoorlijke impact. Zo worden zij verplicht documenten in zeventien categorieën actief en zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen twee weken, openbaar te maken. Dit in tegenstelling tot waar dit eerst slechts bij het ontvangen van een aanvraag noodzakelijk was. Deze openbaarmaking geschiedt elektronisch op een algemeen toegankelijke wijze middels een door de gemeente zelf te ontwikkelen digitale infrastructuur, die moet aansluiten bij de landelijke Woo-index. Deze infrastructuur zal vanaf eind 2023 worden ontwikkeld binnen Voerendaal.

Vooruitlopend op nadere informatie over de fasering van de actieve openbaarmaking zal in 2024 de implementatie van de actieve openbaarmakingsplicht in gemeente Voerendaal, inclusief de ontwikkeling van de infrastructuur voor de actieve openbaarmaking, verder worden uitgewerkt.

Financiële begroting

Overzicht baten en lasten

Een totaaloverzicht van de voor de realisatie van de programma's benodigde middelen geeft het volgende beeld:

Begroting 2024 - 2027							Bedragen * 1.000
Programma's	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	
Bestuur en ondersteuning	2.487	308	-2.179	-2.835	-3.539	-4.168	
Veiligheid	1.635	5	-1.630	-1.664	-1.701	-1.737	
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.381	64	-2.317	-2.498	-2.499	-2.513	
Economie	273	1	-272	-272	-272	-272	
Onderwijs	1.421	170	-1.251	-1.062	-1.058	-1.114	
Sport, cultuur en recreatie	3.345	318	-3.027	-2.981	-2.950	-3.010	
Sociaal domein	11.971	2.072	-9.899	-9.851	-9.805	-9.938	
Volksgesondheid en milieu	3.983	4.053	70	4	-50	-102	
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.242	356	-1.886	-1.721	-1.643	-1.617	
Subtotaal programma's	29.738	7.347	-22.391	-22.880	-23.517	-24.471	
Algemene dekkingsmiddelen	366	26.619	26.253	27.266	25.886	26.179	
Overhead	4.973	0	-4.973	-4.886	-4.888	-4.889	
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	
Onvoorzien	31	0	-31	-31	-31	-31	
Saldo van baten en lasten	35.108	33.966	-1.142	-531	-2.550	-3.212	
Mutaties reserves	1.006	2.180	1.174	626	536	536	
Begrotingssaldi 2024 - 2027	36.114	36.146	32	95	-2.014	-2.676	

In de navolgende paragrafen wordt het voorgaande resultaat vanuit een ander perspectief gepresenteerd en toegelicht. Uitgaande van het meerjarenperspectief van de voorjaarsnota 2023 worden mutaties als gevolg van het aanpassen van bestaand beleid respectievelijk nieuwe beleidskeuzen afzonderlijk gepresenteerd.

Begrotingsruimten 2024 – 2027

De begrotingsruimte is het positieve resultaat tussen de geraamde baten en de geraamde lasten. Indien er meer inkomsten dan uitgaven zijn is sprake van begrotingsruimte, andersom van een begrotingstekort. Bij het lezen van hiernavolgende overzichten moeten de cijfers als volgt gelezen worden:

- ↪ cijfers met een minteken betreffen ofwel een stijging van de lasten dan wel een daling van de baten.
- ↪ cijfers zonder teken betreffen ofwel een daling van de lasten dan wel een stijging van de baten.

Begrotingsruimten	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldi voorjaarsrapportage 2023	34.000	64.000	-957.000	-1.425.000
Mutaties als gevolg van aanpassen van bestaand beleid / wettelijke ontwikkelingen	-6.000	65.000	-1.023.000	-1.218.000
'Ruimte voor nieuw beleid'	28.000	129.000	-1.980.000	-2.643.000
<i>Invulling nieuw beleid</i>				
Meerkosten nieuwe beleidskeuze's	-31.000	-34.000	-34.000	-33.000
Af te dekken begrotingstekorten / overschotten	-3.000	95.000	-2.014.000	-2.676.000
<i>Dekkingsplan</i>	35.000	0	0	0
Begrotingsruimten	32.000	95.000	-2.014.000	-2.676.000

Analyse begrotingsruimte

Zoals hiervoor reeds aangegeven wordt de begroting bepaald door mutaties als gevolg van bestaand en wettelijk beleid enerzijds en anderzijds door de invulling van nieuw beleid. Het dekkingsplan vormt het sluitstuk van deze financiële begroting. Onderstaand worden de diverse aspecten van de begroting 2024 nader toegelicht..

Bestaand beleid / Wettelijke ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
Bestuur en ondersteuning				
Bestuur: Raad en commissie	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000
Bestuur: College van B&W	-18.000	-18.000	-18.000	-18.000
Bestuur: Representatie	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Bestuur: Intergemeentelijke samenwerking	-11.000	-15.000	-19.000	-24.000
Bestuur: Branding	5.000	5.000	5.000	5.000
Burgerzaken: Reisdocumenten en rijbewijzen	16.000	3.000	12.000	22.000
Treasury: Geldleningen	102.000	-57.000	-208.000	-446.000
Treasury: Aandelen en dividend	-69.000	-24.000	-24.000	-24.000
Overige baten en lasten: Stelpost onvoorzien	129.000	139.000	149.000	100.000
Veiligheid				
Crisisbeheersing en brandweer	-35.000	-49.000	-63.000	-94.000
Openbare orde en veiligheid	-16.000	-20.000	-25.000	-31.000
Verkeer, vervoer en waterstaat				
Verkeer en vervoer: Onderhoud verhardingen	-104.000	-104.000	-104.000	-104.000
Verkeer en vervoer: Openbare verlichting	112.000	112.000	112.000	112.000
Verkeer en vervoer: Bewegwijzering	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Verkeer en vervoer: Gladheidsbestrijding	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Verkeer en vervoer: Zwerfvuil	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Economie				
Economische promotie: Toeristenbelasting	0	2.000	4.000	6.000
Onderwijs				
Onderwijsbeleid en leerlingzaken: Leerplicht	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Onderwijsbeleid en leerlingzaken: Leerlingenvervoer	-48.000	-48.000	-48.000	-48.000
Sport, cultuur en recreatie				
Sportbeleid en activering: Sportbeleid	36.000	36.000	36.000	-13.000
Sportbeleid en activering: Ondersteuning sportverenigingen	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Sportaccommodaties: Sportcomplex de Joffer	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Sportaccommodaties: Voetbalcomplexen en voetbalvelden	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
Cultureel erfgoed	-15.000	0	0	0
Media: Bibliotheekwerk	-30.000	-30.000	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-19.000	-5.000	-19.000	-19.000
Openbaar groen: Maaiwerkzaamheden	-9.000	-16.000	-9.000	-9.000
Openbaar groen: Natuur en landschapsprojecten	-90.000	-10.000	-10.000	-10.000
Sociaal domein				
Samenkracht en burgerparticipatie: Sociaal medische indicatie kinderopvang	30.000	30.000	30.000	30.000
Samenkracht en burgerparticipatie: Algemeen maatschappelijk werk	-5.000	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie: Buurtbus	-5.000	-5.000	0	0

Bestaand beleid / Wettelijke ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
Sociaal domein vervolg				
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen: Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein	30.000	30.000	30.000	30.000
Inkomensregelingen en arbeidsparticipatie WSW en beschut werk	-351.000	-351.000	-350.000	-379.000
Maatwerkvoorzieningen (Wmo): Vervoersvoorzieningen	10.000	8.000	2.000	4.000
Hulp bij het huishouden (Wmo)	-7.000	-12.000	-17.000	-26.000
Begeleiding (Wmo)	-61.000	-61.000	39.000	39.000
Dagbesteding (Wmo)	-67.000	-67.000	-67.000	-67.000
Jeugdhulp zonder verblijf overig	-119.000	-119.000	-119.000	-119.000
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	74.000	150.000	150.000	150.000
Jeugdreclassering	55.000	55.000	55.000	55.000
	36.000	33.000	30.000	25.000
Volksgezondheid en milieu				
Riolering: extracomptabel toegerekende BTW	6.000	6.000	6.000	6.000
Afval: extracomptabel toegerekende BTW	34.000	34.000	34.000	34.000
Volksgezondheid: Collectieve preventie	-5.000	-30.000	-55.000	-90.000
Volksgezondheid: Jeugdgezondheidszorg (Wpg)	-27.000	-47.000	-68.000	-86.000
Milieubeheer: Uitvoering handhaving en milieu	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Wonen en bouwen: GEO-informatie	-16.000	-17.000	-19.000	-22.000
Wonen en bouwen: Basisregistratie Grootchalige Topografie	-3.000	-5.000	-6.000	-9.000
Algemene dekkingsmiddelen				
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	765.000	1.050.000	700.000	1.268.000
Stelpost loon- en prijsstijging	182.000	85.000	-609.000	-925.000
Onroerende zaakbelasting	-4.000	20.000	64.000	108.000
Overhead				
Overhead: Informatievoorziening en automatisering	-244.000	-244.000	-244.000	-244.000
Overhead: Facilitaire zaken	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Overhead: Overige personeelskosten	-109.000	-95.000	-95.000	-95.000
Overhead: Voorlichting en communicatie	-40.000	-5.000	-15.000	-5.000
Overhead: Burgeronderzoeken	0	-5.000	0	-5.000
Salarissen	-224.000	-224.000	-226.000	-258.000
Kapitaallasten	262.000	-8.000	63.000	-34.000
Diverse overige effecten	-37.000	60.000	-5.000	94.000
Meer-/minderkosten bestaand beleid/wettelijke ontwikkelingen	-6.000	65.000	-1.023.000	-1.218.000

De belangrijkste mutaties (qua financiële omvang) inzake het bestaande beleid / wettelijke ontwikkelingen zijn:

Bestuur: Raad en commissies

Betreft een stijging van de kosten werkkostenregeling met € -10.000, de aanschaf extra i-pads voor commissieleden voor € -5.000, een stijging van de presentiegelden commissieleden met € -5.000 en extra kosten voor i-babs als gevolg van de nieuwe vergaderstructuur voor € -7.000.

Bestuur: College van B&W

Betreft een stijging van de reis- en verblijfskosten met € -8.000 en een stijging bijdrage aan fonds GGU VNG (fonds gezamenlijke gemeentelijke activiteiten) voor € -10.000.

Bestuur: Representatie

Betreft een toename van de kosten voor relatiegeschenken en de kosten voor lunches/diners.

Bestuur: Intergemeentelijke samenwerking

Betreft een stijging van de kosten van Parkstad Limburg op basis van de begroting 2024. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Bestuur: Branding

Betreft een taakstellende bezuiniging.

Burgerzaken: Reisdocumenten en rijbewijzen

Betreft een toename van € 86.000 in verband met een hoger aantal te verstrekken reisdocumenten en rijbewijzen (5 piekjaren). Hiervoor is aanvullende personele capaciteit benodigd (€ -70.000).

Treasury: Geldleningen

De raming voor de begrote rentelasten is gewijzigd conform de liquiditeitsprognose.

Treasury: Aandelen en dividend

Betreft een lagere raming van het dividend van Enexis o.b.v. de begrotingsbrief van de Provincie.

Overige baten en lasten: Stelpost onvoorzien

Betreft een bijstelling van de stelpost Woo tot een structureel gelijke omvang, vervallen van de stelpost PM-posten (€ 50.000) en nieuwe stelpost indexering leges (€ 50.000).

Crisisbeheersing en brandweer

Meerjarig is er sprake van verdere kostenstijgingen in de bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling (Veiligheidsregio Zuid-Limburg), met name in de personeelskosten. Dit wordt vooral veroorzaakt door kosten die te maken hebben met functioneel leeftijdsontslag. Hier tegenover staat een positieve bijstelling van de huur van de brandkranen van € 5.000. Voor verdere toelichting van de bijstelling van de Veiligheidsregio Zuid Limburg wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Openbare orde en veiligheid

Betreft een verhoging van de bijdrage per inwoner van het Veiligheidshuis. Deze verhoging komt voort uit de stijging van de loonkosten door CAO-wijzigingen.

Verkeer en vervoer: Onderhoud verhardingen

De stijging van de lasten wordt voor € -82.000 veroorzaakt door de indexering van de budgetten voor het onderhoud van de wegen en het toezicht op basis van het wegbeheerplan 2020-2024. Daarnaast heeft € -5.000 betrekking op de indexering van het budget onderhoud troitours, € -5.000 op de indexering van de budgetten voor onderhoud en inspectie van kunstwerken en € -5.000 op de indexering van het budget voor het oplossen van klachten en meldingen. De resterende € -7.000 heeft betrekking op de indexering van het budget voor onderhoud van half-verharde wegen i.v.m. wegkanten buitengebied.

Verkeer en vervoer: Openbare verlichting

Betreft een besparing op de kosten voor vervanging lichtmasten/armaturen voor € 91.000 en besparing op de kosten voor beheer en onderhoud als gevolg van verledning openbare verlichting voor € 21.000.

Verkeer en vervoer: Bewegwijzering

Betreft de indexering van de kosten voor aankoop van verkeersborden en bewegwijzeringsborden.

Verkeer en vervoer: Gladheidsbestrijding

Betreft de indexering van de kosten voor uitbesteding van gladheidsbestrijding/zoutkisten.

Verkeer en vervoer: Zwerfvuil

Betreft de indexering van de lonen van SW medewerkers.

Economische promotie: Toerisme

Betreft een jaarlijkse verhoging van de toeristenbelasting met € 0,05 vanaf 2025.

Onderwijsbeleid: Leerplicht

Betreft een indexering van de kosten Bureau Voortijdig Schoolverlaten Parkstad Limburg.

Onderwijsbeleid: Leerlingenvervoer

De kosten voor aangepast vervoer zijn fors gestegen door een toename van de brandstofprijzen en door personeelskrapte. Daarnaast is een extra vraag zichtbaar naar speciale onderwijsvormen, zoals Taalschool en Startklas.

Sportbeleid en activering: Sportbeleid

Tot 2026 is sprake van lagere lasten met betrekking tot de uitvoering van het sport- en beweegbeleid (sportcoach) als gevolg van middelen Brede specifieke uitkering.

Sportbeleid en activering: Ondersteuning sportverenigingen

Betreft een toename van de subsidieverstrekkingen aan binnensportverenigingen.

Sportaccommodaties: Sportcomplex de Joffer

Betreft een toename van de exploitatiebijdrage Heton als gevolg van indexering voor € -32.000 en toename ontvangen huur als gevolg van 10% indexering voor een bedrag van € 20.000.

Sportaccommodaties: Voetbalcomplexen en voetbalvelden

Toename van de kosten in verband met vervallen specifieke uitkering stimulering sport per 1 januari 2024.

Cultureel erfgoed

Betreft de kosten voor traject nota erfgoed.

Media: Bibliotheekwerk

Betreft een toename van de subsidieverstrekking aan de bibliotheek voor 2024 en 2025 door toegenomen personeelskosten en prijsstijgingen.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Betreft de indexering van de lonen van SW medewerkers voor € -10.000, de indexering van de kosten voor renovatiemiddelen voor € -6.000 en het vervallen van het onderhoud openbaar groen en opstellen groenbeheerplan (in 2023 ten laste van de stelpost ambities). Het budget voor het groenbeheerplan is voor een bedrag van € 15.000 uit 2021 doorgeschoven naar 2023.

Openbaar groen: Maaiwerkzaamheden

Betreft de indexering van de kosten voor het maaien van de wegbermen voor € -9.000. In 2025 is aanvullend en budget opgenomen voor het opstellen van het meerjarenbestek voor een bedrag van € -15.000.

Openbaar groen: Natuur en landschapsprojecten

Betreft een toename van de kosten voor het Limburgs Programma Landelijk Gebied voor € -25.000, het opstellen van een natuur- en landschapsvisie en groenstructuurplan voor € -50.000 en het verkopen van Cortenbacherbos en het bos in Haeren voor € -5.000. Aanvullend is een structurele verhoging opgenomen van het werkbudget voor bossen en parkontwikkeling voor een bedrag van € -10.000 per jaar.

Samenkracht en burgerparticipatie: Sociaal medische indicatie kinderopvang

Betreft een bijstelling van het budget als gevolg van lagere werkelijke kosten (in verband met afgenomen vraag).

Samenkracht en burgerparticipatie: Algemeen maatschappelijk werk

Betreft een bijstelling van de bijdrage aan Meander. Meander heeft te maken met een forse cao-loonstijging, hierdoor valt de subsidieaanvraag 1e deel 2024 fors hoger uit. Vanaf het derde kwartaal van 2024 wordt de uitvoering niet meer door Meander verzorgd en wordt maatschappelijk werk op een andere wijze verworven.

Samenkracht en burgerparticipatie: Buurtbus

Betreft een toename van de kosten voor de lease van de buurtbus door intensief gebruik.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen: Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein

Betreft een bijstelling van het budget als gevolg van lagere werkelijke kosten (veel activiteiten zijn ondergebracht in reguliere budgetten en onderdeel van SPUK-regelingen).

Inkomensregelingen en arbeidsparticipatie

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan KOMPAS op basis van de begroting 2024. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

WSW en beschut werk

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg en WerkgeversServicepunt Parkstad. Conform de begroting 2024 wordt een daling van het aantal arbeidsjaren verwacht aangezien steeds meer werknemers de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en derhalve uit dienst treden.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo): Vervoersvoorzieningen

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan Omnibuzz op basis van de begroting 2024. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Hulp bij het huishouden (Wmo)

Bij de hulp bij het huishouden is hetzelfde effect te zien als bij de andere maatwerkvoorzieningen. Het aantal cliënten bij de hulp bij het huishouden (zorg in natura) is toegenomen met 14% en de tarieven zijn met 7% gestegen. Het aantal cliënten bij de hulp bij het huishouden (PGB) is toegenomen met 5% en de tarieven zijn met 11% gestegen. Daarnaast is de hoogte van de te ontvangen eigen bijdragen van het CAK naar boven bijgesteld met € 8.000 voor 2024 en 2025 en vanaf 2026 met € 108.000. Dit in verband met de wijziging naar inkomensafhankelijke eigen bijdragen vanaf 1 januari 2026.

Begeleiding (Wmo)

Bij de begeleiding (Wmo) is hetzelfde effect te zien als bij de andere maatwerkvoorzieningen. Het aantal cliënten bij de begeleiding (Wmo) is toegenomen met 15% en de tarieven zijn met 9% gestegen. Het aantal cliënten bij de begeleiding (Wmo) (PGB) is afgenomen met 26% en de tarieven zijn met 4% gestegen.

Dagbesteding (Wmo)

Bij de dagbesteding (Wmo) is hetzelfde effect te zien als bij de andere maatwerkvoorzieningen. Hieronder is tevens ook het vervoer naar de dagbesteding opgenomen. Het aantal cliënten bij de dagbesteding is toegenomen met 10% en de tarieven zijn met 22% gestegen. Het aantal cliënten bij het vervoer naar de dagbesteding is toegenomen met 20% en de tarieven zijn met 13% gestegen.

Jeugdhulp zonder verblijf overig

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan Gemeente Maastricht (Centrumgemeente Jeugd) als gevolg van een trend van lagere werkelijke kosten in de afgelopen jaren voor een bedrag van € 150.000. De lumpsum is inclusief ambulantisering, deeltijd pleegzorg en de jeugdhulp aan kinderen van statushouders en is geïndexeerd o.b.v. 90% OVA (= loonkosten) en 10% PPC. In 2024 heeft bijstelling plaatsgevonden op basis van de definitieve indexering 2023 en voorlopige indexering 2024 van per saldo € -76.000.

Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen jeugd landelijke inkoop als gevolg van lagere werkelijke kosten voor een bedrag van € 55.000.

Jeugdreclassering

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen jeugdreclassering als gevolg van lagere werkelijke kosten voor een bedrag van € 45.000 en een bijstelling van de bijdragen aan de GGD Veilig Thuis voor € -9.000. Voor verdere toelichting van de bijstelling van de GGD wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Riolering: extracomptabel toegerekende BTW

De post riolering verloopt budgettair neutraal, met uitzondering van de extracomptabel toegerekende BTW. Alle aan de post riolering toegerekende kosten (inclusief de extracomptabel toegerekende BTW) worden gedekt door het rioolrecht. Doordat de kosten (exclusief BTW) stijgen, stijgt ook de extracomptabel toegerekende BTW.

Afval: extracomptabel toegerekende BTW

De inzameling huishoudelijk afval verloopt budgettair neutraal, met uitzondering van de extracomptabel toegerekende BTW. Alle aan de inzameling van huishoudelijk afval toegerekende kosten (inclusief de extracomptabel toegerekende BTW) worden gedekt door de afvalstoffenheffing. Doordat de kosten (exclusief BTW) stijgen, stijgt ook de extracomptabel toegerekende BTW.

Volksgezondheid: Collectieve preventie

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan de GGD welke grotendeels kunnen worden verrekend met de extra middelen van de Brede specifieke uitkering. Voor verdere toelichting van de bijstellingen van de GGD wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Volksgezondheid: Jeugdgezondheidszorg (Wpg)

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan de GGD op basis van de begroting 2024. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Milieubeheer: Uitvoering handhaving en milieu

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan RUD-ZL op basis van de begroting 2024. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Wonen en bouwen: GEO-informatie

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan Gegevenshuis op basis van de begroting 2024. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Wonen en bouwen: Basisregistratie Grootchalige Topografie

Betreft een bijstelling van de verstrekkingen aan Gegevenshuis op basis van de begroting 2024. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is herberekend op basis van de meicirculaire 2023. Ten opzichte van de september-circulaire 2022 (stand voorjaarsrapportage 2023) valt de raming van de algemene uitkering positief uit. Voor 2026 en verder is dit positief effect beduidend lager.

Bij de raming is verder rekening gehouden met een onderuitputting binnen het BTW-compensatiefonds, welke middelen (achteraf) worden toegevoegd aan het gemeentefonds.

Stelpost loon- en prijsstijging

De stelpost is herberekend op basis van percentages genoemd in de meicirculaire 2023 gemeentefonds.

Onroerende zaakbelasting

Betreft een stijging van de OZB-opbrengsten als gevolg van de verhoging van het percentage van 2% naar 3% voor een bedrag van € 31.000. Tevens is hieronder de bijstelling van de verstrekkingen aan BSGW opgenomen voor een bedrag van € -13.000. Voor verdere toelichting van de bijstelling BSGW wordt verwezen naar de vergadering van de raad van 1 juni 2023. Het resterende gedeelte ad € -22.000 betreft een lagere opbrengstraming als gevolg van actualisatie van de areaal uitbreidingen (vertraging projecten).

Overhead: Informatievoorziening en automatisering

Betreft een stijging van de kosten voor onderhoud van software, telefonie en internet voor een bedrag van € -11.000 en een stijging van de verstrekkingen aan Parkstad-IT voor een bedrag van € -233.000. De stijging van de verstrekkingen aan Parkstad-IT is te verklaren door: de ophoging als gevolg van de CAO van gemiddeld 7%, de doorbelasting omgekeerde dienstverlening vanuit de Gemeente Heerlen, de kapitaallasten en de toevoeging van nieuwe diensten printservices, monitoring en respons en inzet bij calamiteiten. Daarnaast is het technisch applicatiebeheer uitbesteed bij Parkstad-IT.

Overhead: Facilitaire zaken

Betreft een stijging van de kosten voor businesspost.

Overhead: Overige personeelskosten

De stijging van de overige personeelskosten bestaat uit een aantal onderdelen, samenhangend formatiegroei conform begroting 2023. Het opleidingsbudget is verhoogd naar € 1.000 per medewerker (€ -63.000) en de kosten voor werving, actualiseren functieboek, bijdrage vakbond en teambuilding nemen toe met in totaal € -46.000.

Overhead: Voorlichting en communicatie

De stijging van de kosten bestaat uit een aantal onderdelen: structurele verhoging van de kosten voor relatiegeschenken en communicatiemiddelen voor een bedrag van € -5.000. Daarnaast zijn er eenmalige kosten voor het up to date brengen van communicatiefaciliteiten, burgerparticipatie, inwonersonderzoek en certificering voor een bedrag van € -35.000.

Overhead: Burgeronderzoeken

Betreft de kosten voor een 2-jaarlijks klantbelevingsonderzoek in 2025 en 2027.

Salarissen

De salarissen nemen toe door het periodieke onderhoud van het functieboek, een correctie CAO-stijging, transitie omgevingswet en de inzet van CDOKE-middelen (SPUK) voor extra capaciteit op het gebied van duurzaamheid.

Kapitaallasten / renteresultaat

De actualisatie van de raming voor kapitaallasten resulteert in een voor de jaren 2024 en 2026 positief effect en voor de jaren 2025 en 2027 negatief effect. Dit wordt met name veroorzaakt door verschuivingen in de tijd van investeringsprojecten (o.a. herontwikkeling school Ransdaal, herontwikkeling locatie school/gymzaal Ubachsberg en Strip projecten Voerendaal Oost). Daarnaast vallen kapitaallasten hoger uit als gevolg van hogere kosten diverse investeringen. Kortheidshalve wordt verwezen naar overzicht investeringsprojecten op verderop in dit boekwerk.

Nieuw beleid	2024	2025	2026	2027
Nieuwe investeringsprojecten (exclusief riolering)				
↳ Vervanging Priva-systeem gemeentehuis		-2.000	-2.000	-2.000
↳ Eenmalig verleden openbare verlichting	-31.000	-31.000	-31.000	-31.000
↳ Aanbrengen screens lichtstraat en kozijnen zuidgevel MFC Ubachsberg		-1.300	-1.300	-1.300
Meerkosten nieuw beleid	-31.000	-34.300	-34.300	-34.300

Kapitaallasten nieuwe investeringsprojecten

Het betreft hier afschrijvingslasten van investeringen welke nog niet eerder aan de raad zijn voorgelegd. Deze afschrijvingslasten zijn gebaseerd op voorlopige ramingen.

Het betreft:

- **Vervanging Priva-systeem (klimaatbeheersysteem) gemeentehuis:**
Vervanging van het klimaatbeheersysteem is noodzakelijk omdat voor het huidige systeem geen nieuwe onderdelen meer geproduceerd worden. Dit betekent dat bij een storing / defect reparatie niet meer mogelijk is.
- **Eenmalig verleden openbare verlichting:**
Vanwege de sterk gestegen energieprijzen en de uitfasering van het meest gangbare lamptype is gekozen voor in één keer vervangen van de conventionele verlichtingsarmaturen door LED-verlichting. Deze investering wordt afgeschreven in 20 jaar. De jaarlijkse lasten worden ruimschoots gedekt door de verwachte besparingen op energie- en onderhoudskosten.
- **Aanbrengen screens lichtstraat en kozijnen zuidgevel MFC Ubachsberg:**
Voor een betere klimaatbeheersing in het MFC worden screens aangebracht voor het weren van direct zonlicht op de lichtstraat en ramen.

Voor verdere informatie wordt verwezen naar onderdeel 'investeringsprojecten' (nieuwe investeringen) en naar het in de bijlagen opgenomen overzicht nieuwe investeringen.

Dekkingsplan	2024	2025	2026	2027
Algemene dekkingsmiddelen:				
-				
Incidentele inzet gemeentelijke reserves:				
↳ Reserve duurzaamheid: burgerparticipatie TVW 2.0	25.000	0	0	0
↳ Reserve duurzaamheid: pilot zonne-installaties t.b.v. inventarisatie alle landschapselementen buitengebied	10.000	0	0	0
Dekkingsplan	35.000	0	0	0

Verwezen wordt naar de toelichting bij de mutaties van bestaand en nieuw beleid.

p.m.-posten

De voorgaande paragrafen geven een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente. In deze meerjarenbegroting zijn de meest recente gegevens rondom de meerkosten van het bestaande beleid meegenomen. De (nieuwe) beleidsvoornemens zijn financieel vertaald evenals de nieuwe investeringsprojecten. In paragraaf 'Reserves en voorzieningen' wordt inzicht gegeven in de actuele stand van de reserves en voorzieningen.

Het is niet altijd mogelijk om beleidsvoornemens in de begroting in geld uit te drukken. Dit vanwege het feit dat bij het opstellen van de begroting nog niet is in te schatten wat de financiële impact zal zijn dan wel omdat er onzekerheid is omtrent de kans dat er ook daadwerkelijk sprake zal zijn van een last. In dit soort situaties wordt daarom gewerkt met p.m. ramingen. In deze begroting is er voor gekozen een stelpost op te nemen waarmee onderstaande stelposten deels financieel kunnen worden gedekt. Uit het oogpunt van volledigheid worden onderstaand de belangrijkste p.m.-posten weergegeven.

In de begroting opgenomen p.m.-posten

Te verwachten vanaf

Matige financiële impact: < € 50.000

↪ Bestuurlijke aanpak Kosten zijn onvoorspelbaar en afhankelijk van de resultaten van handhavingsacties en normaliseringsmaatregelen.	-
↪ Kalkbranderij Daelsweg Lopend proces om zo mogelijk te komen tot een realisatie door samenwerkende partijen van de restauratie, consolidatie en een duurzame exploitatie van het kalkbranderij-ensemble aan de Daelsweg.	2024/2025

Grote financiële impact: > € 50.000

↪ Verduurzamen gemeentelijk vastgoed Op dit moment ontbreekt een kwantificering hoe invulling en uitvoering gegeven kan worden aan deze ambitie.	2024
↪ Collectieve aanbesteding inkoop elektriciteit en gas.	2024

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2021

(bedragen × € 1.000)

Omschrijving	01-01-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	42.684	54.575	58.229	60.335	59.472
Financiële vaste activa	1.332	1.332	1.315	1.299	1.282
Totaal vaste activa	44.016	55.907	59.544	61.634	60.754
Vlottende activa					
Onderhanden werk	0	0	0	0	0
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	0	0	0	0	0
Liquide middelen	5.901	476	0	953	3.909
Overige vorderingen	827	0	535	1.095	2.550
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	6.728	476	535	2.048	6.459
Totaal activa	50.744	56.383	60.079	63.682	67.213
Passiva					
Vaste passiva					
Eigen vermogen:					
↪ Reserves	19.830	18.656	18.029	17.492	16.955
↪ Geprognosticeerd resultaat	-16	32	95	-2.014	-2.676
Voorzieningen	2.346	2.197	2.222	2.144	954
Langlopende leningen	28.584	34.114	39.140	46.060	51.980
Totaal vaste passiva	50.744	54.999	59.486	63.682	67.213
Vlottende passiva					
Kasgeldlening en banksaldi	0	0	593	0	0
Overige schulden	0	1.384	0	0	0
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
Totaal vlottende passiva	0	1.384	593	0	0
Totaal passiva	50.744	56.383	60.079	63.682	67.213

EMU-saldo

Begroting 2024	EMU saldo (bedragen x € 1.000)		
Omschrijving	2023	2024	2025
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-3.713	-1.143	-531
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	14.323	13.890	5.804
3. Mutatie voorzieningen	40	-149	25
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU saldo (1-2+3-4-5)	-17.996	-15.182	-6.310

Begrotingsresultaat vóór en na bestemming

Begrotingsresultaat vóór en na reserveringen

Zoals al eerder aangegeven sluit de begroting 2024 met een positief resultaat van € 32.000. In dit resultaat zijn ook toevoegingen en onttrekkingen uit reserves begrepen. Dit noemen we ook wel het begrotingsresultaat na reserveringen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het voorgeschreven om ook het begrotingsresultaat vóór reserveringen inzichtelijk te maken.

Het begrotingsresultaat vóór reserveringen bedraagt € -1.143.000.

Onderstaand overzicht voor de mutaties in reserves geeft het volgende beeld:

Reserveringen/onttrekkingen per programma	Toevoegingen ten laste van de exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van de exploitatie	Mutaties in reserves
Begrotingssaldo 2024 vóór reserveringen			-1.143.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Toevoeging algemene reserve, resterende middelen 2022 bekostigingsregeling opvang ontheemden	1.003.000		
Onttrekking reserve afschrijving, bij jaarrekening 2022 toegevoegde resterende middelen bekostigingsregeling opvang ontheemden naar algemene reserve		1.003.000	
Onttrekking reserve afschrijving, dekking afschrijvingslasten diverse investeringen		92.000	
Onttrekking algemene reserve, traineeprogramma RichtingZuid		45.000	
Onttrekking algemene reserve, trainee burgerzaken		40.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	1.003.000	1.180.000	177.000
Programma Veiligheid			
Onttrekking reserve afschrijving, bluswatervoorziening		6.000	
Totaal Veiligheid	0	6.000	6.000

Reserveringen/onttrekkingen per programma	Toevoegingen ten laste van de exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van de exploitatie	Mutaties in reserves
Programma Economie			
Onttrekking reserve afschrijving, wandelknooppunten netwerk ZL		6.000	
Totaal Economie	0	6.000	6.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Cortemich		119.000	
Onttrekking reserve afschrijving, OCK		390.000	
Totaal Onderwijs	0	509.000	509.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Toevoeging aan algemene reserve, in diensttreding Wajongeren	3.000		
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		6.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast voetbalvelden Klimmen		47.000	
Onttrekking reserv afschrijving, OCK		118.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verzwaren dakconstructie kantine De Joffer		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast vervanging veldafrostering hoofdveld RKVVV		3.000	
Onttrekking reserve ruimtelijke ontwikkeling, afschrijvingslast böschke an der Baneberg		7.000	
Onttrekking algemene reserve (noodfonds), cultuurmiddelen		10.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	3.000	194.000	191.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast 't Wouves		8.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast MFC Ubachsberg MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast buitenruimte MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking algemene reserve sociaal domein, GR WOZL/WSP		6.000	
Totaal Sociaal Domein	0	25.000	25.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve afschrijving, Skaeve Huse		7.000	
Onttrekking reserve duurzaamheid, burgerparticipatie TVW 2.0		25.000	
Onttrekking reserve duurzaamheid, pilot zonne-installaties op grote daken		10.000	
Onttrekking algemene reserve, casemanagement omgevingswet		85.000	
Onttrekking algemene reserve, toezichthouder		85.000	
Onttrekking algemene reserve, trainee omgevingsontwikkeling		49.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	261.000	261.000
Totaal mutaties in reserves			1.175.000
Begrotingssaldo 2024 na reserveringen			32.000

In de huidige begroting is voorzien dat per saldo € 1.175.000 aan reserves onttrokken wordt. Het merendeel van deze mutaties (€ 1.150.000) berust op reeds door de raad goedgekeurd beleid, zoals bijvoorbeeld de onttrekkingen uit de reserve afschrijving ter afdekking van kapitaallasten (€ 813.000).
De mutaties betreffende overheveling resterende middelen 2022 bekostigingsregeling opvang ontheemden van reserve afschrijving naar algemene reserve, burgerparticipatie T.V.W. 2.0 en pilot zonne-installaties op grote daken worden in het kader van deze begroting aan de raad ter goedkeuring voorgelegd.

Reserves en voorzieningen

Naast de uitgaven en ontvangsten die via de lopende begroting (de zogenaamde exploitatie) worden verantwoord, wordt ook gewerkt met de zogenaamde reserves en voorzieningen. Dit zijn 'spaarpotjes' van waaruit dekking kan worden voorzien voor lopende uitgaven. De reserves worden beheerd door de gemeenteraad: alle mutaties in reserves behoeven goedkeuring van de gemeenteraad. De reserves bestaan uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. In de vorige paragraaf zijn de mutaties met betrekking tot reserves afzonderlijk toegelicht.

In de voorliggende paragraaf wordt per reserve of voorziening toegelicht wat de stand is per 01-01-2024 alsmede wordt de doelstelling van de reserve of voorziening nader toegelicht. Tevens wordt het meerjarig verloop van de reserves gepresenteerd.

Algemene reserve per 1 januari 2024

Naam reserve	Saldo 01-01-2024	Doelstelling
Algemene reserve	3.641.000	De Algemene Reserve vormt het weerstandsvermogen (de buffer) voor het incidenteel opvangen van mogelijke risico's en toekomstige financiële tegenvallers, waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen bestaan, zodat de continuïteit van de gemeentelijke taken niet in gevaar komt. Daarnaast kan de algemene reserve uiteraard aangewend worden voor het uitvoeren van beleid.

De omvang van de algemene reserve is ten opzichte van de begroting 2023 (€ 24.000) lager. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door toevoeging van een deel van het rekeningresultaat 2022 (€ 298.000), toevoeging voordeling resultaat mei- en septembercirculaire gemeentefonds (€ 580.000) en toevoeging compensatie ureninzet watersnood 2021 (€ 167.000) en anderzijds door een lagere onttrekking t.b.v. compensatie COVID-19 (€ 5.000) en onttrekkingen t.b.v. Noodfonds energie-armoede (-€ 300.000), Corona herstelplan (-€ 264.000), bluswatervoorziening Lindelauffer Gewande (-€ 60.000), implementatie doorontwikkeling cluster openbare ruimte (-€ 100.000), extra dotatie onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen (-€ 200.000), veldafrostering hoofdveld RKKVV (-€ 50.000) en Open Club Klimmen (-€ 100.000).

Voor wat betreft het beleid, (de doelstellingen, de omvang e.d.) van de onderscheiden reserves wordt korthedshalve verwezen naar de Nota Reserves en Voorzieningen 2019.

We kennen de volgende bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserves per 1 januari 2024

Naam reserve	Saldo 01-01-2024	Doelstelling beknopt weergegeven
Ruimtelijke ontwikkelingen	120.000	Inzet van middelen voor projecten in het kader van het volkshuisvestingsbeleid of de herstructurering, zoals het verbeteren van de fysieke woon- en leefomgeving, het treffen van maatregelen voor kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad, nieuwbouw of herstructurering van overtollig bedrijfstvastgoed waarbij knelpunten opgelost worden en transformatie naar de gewenste functies plaats vindt. Aanwending voor strategische (grond) aankopen en uitgaven ter verbetering van de fysieke woon-/leefomgeving.

Krimp	0	Dekking van kosten voor het levensloop bestendig maken van particuliere woningen.
Afschrijving	14.813.000	Dekking meerjarige afschrijvingslasten.
Overloop	35.000	Beschikbaar blijven nog niet ingezette budgetten van een afgesloten dienstjaar.
Sociaal Domein	663.000	Dekking mogelijke tekorten in de komende jaren binnen het Sociaal Domein, het uitvoeren van pilots / innovatie en het uitvoeren van herindicaties.
Innovatie reserve	206.000	In te zetten voor innovatie projecten / initiatieven op het fysieke en sociale domein.
Duurzaamheid	352.000	Ondersteunend aan de acties die vanuit Parkstad Limburg worden geïnitieerd, zoals het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed of het actieplan duurzame mobiliteit. Daarnaast financiering van projecten om particulieren, bedrijven en verenigingen te stimuleren hun vastgoed te verduurzamen.
Totaal bestemmingsreserves	16.189.000	

De omvang van de bestemmingsreserves is ten opzichte van de begroting 2023 (€ 2.264.000) hoger. Dit wordt per saldo veroorzaakt door onttrekkingen uit de reserve ruimtelijke ontwikkeling (€ 58.000), de reserve sociaal domein (€ -665.000), de reserve afschrijving (€ 1.588.000), de reserve overloop (€ 35.000), de reserve duurzaamheid (€ -15.000) en dotaties aan de reserve afschrijving (€ 1.263.000).

Voorzieningen zijn gelden waarop een (min of meer zekere) verplichting rust. Deze middelen zijn dus niet vrij te besteden of te bestemmen. De hoogte van de voorziening is onderbouwd met een onderhoudsplanning of verplichting in de vorm van bijvoorbeeld pensioenaanspraken.

Voorzieningen per 1 januari 2024

Naam voorziening	Saldo 01-01 2024	Doelstelling
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	727.000	De voorziening is bedoeld ter egalisatie van de jaarlijks sterk fluctuerende kosten voor onderhoud van gemeentelijke gebouwen op basis van bijgesteld meerjaren-onderhoudsprogramma.
Vervanging sporttoestellen gymzalen	24.000	De voorziening is bedoeld ter egalisatie van de jaarlijks sterk fluctuerende kosten voor onderhoud/vervanging van sporttoestellen in gymzalen.
Verplichtingen personeel uit dienst	1.041.000	De voorziening verplichtingen personeel dekt de financiële consequenties die zijn ontstaan als gevolg van het feit dat medewerkers, hun relatie en/of dienstverband met de gemeente hebben beëindigd. Daarnaast is het de 'spaarpot' voor de pensioenvoorziening van de huidige en de voormalige wethouders.
Dubieuze debiteuren	341.000	Voorziening dubieuze debiteuren dekt eventuele verliezen als gevolg van de afwaardering van vorderingen op debiteuren.
Egalisatie voorziening afvalstoffenheffing	71.000	Egaliseren tarief afvalstoffenheffing
Egaliseren tarieven rioolheffing.	142.000	Egaliseren tarieven rioolheffing.
Totaal voorzieningen	2.346.000	

Het verloop van de reserves en voorzieningen in 2024 is onderstaand gespecificeerd weergegeven.

Verwachte mutaties reserves / voorzieningen

	Beginsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
Algemene reserve	3.641.000	1.006.000	314.000	4.333.000
Bestemmingsreserves	16.189.000	0	1.866.000	14.323.000
Voorzieningen	2.346.000	503.000	652.000	2.197.000
Totale omvang reserves / voorzieningen	22.176.000	1.509.000	2.832.000	20.853.000

Onttrekkingen aan de voorzieningen, met uitzondering van egalisatie voorziening riolen, vinden rechtstreeks op de voorziening plaats en worden in de categoriale begroting niet weergegeven. Derhalve is hier geen aansluiting met de categoriale begroting voor het onderdeel onttrekkingen uit voorzieningen.

Onderstaand overzicht toont de totale ontwikkeling in de reserves en voorzieningen tot eind 2027.

Meerjarig verloop reserves en voorzieningen periode 2024 - 2027

	Begin 2024	Eind 2024	Eind 2025	Eind 2026	Eind 2027
Materiële vaste activa	3.641.000	4.333.000	4.238.000	4.238.000	4.238.000
Bestemmingsreserves	16.189.000	14.323.000	13.791.000	13.254.000	12.717.000
Totaal reserves	19.830.000	18.656.00	18.029.000	17.492.000	16.955.000
Totaal voorzieningen	2.346.000	2.197.000	2.222.000	2.144.000	954.000
Totaal reserves / voorzieningen	22.176.000	20.853.000	20.251.000	19.636.000	17.909.000

De meerjarige daling van de bestemmingsreserves wordt met name veroorzaakt door inzet van reserve afschrijvingen ter dekking van structurele afschrijvingslasten (zoals o.a. voor Cortemich & Open Club Klimmen). Al deze mutaties zijn gebaseerd op reeds genomen raadsbesluiten.

De fluctuaties binnen de voorzieningen wordt met name veroorzaakt door de egalisatievoorziening riolering en de voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen op basis van bestaand beleid.

Overige financiële gegevens

Categoriale begroting 2021

Naast een zicht op de lasten en de baten per programma kan de begroting ook weergegeven worden middels een indeling in zogenaamde categorieën. Onderstaand overzicht geeft deze indeling weer.

Categoriale begroting 2024

Absoluut (bedragen)

Kostencategorie		Batencategorie	
Salarissen en sociale lasten	8.926.000		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	2.215.000		
Belastingen	132.000	Gemeentelijke belastingen	5.206.000
Gronden	0	Leges en andere rechten	2.241.000
Duurzame goederen	106.000	Gronden	0
Pachten	0	Pachten	20.000
Sociale uitkeringen in natura	5.268.000	Huren	396.000
Ingeleend personeel	1.055.000	Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	142.000
Goederen	540.000	Uitgeleend personeel	0
Diensten	5.465.000	Goederen	0
Sociale uitkeringen in geld	0	Diensten	0
Subsidies ¹⁾	535.000	Verhaal sociale uitkeringen in geld	0
Inkomensoverdrachten Rijk ²⁾	110.000	Inkomensoverdrachten Rijk ²⁾	25.634.000
Inkomensoverdrachten overheid niet Rijk ³⁾	9.559.000	Inkomensoverdrachten overheid niet Rijk ³⁾	66.000
Inkomensoverdrachten overig ⁴⁾	425.000	Inkomensoverdrachten overig	24.000
Kapitaaloverdrachten Rijk	0	Kapitaaloverdrachten Rijk	0
Kapitaaloverdrachten overheid niet Rijk	0	Kapitaaloverdrachten overheid niet Rijk	0
Kapitaaloverdrachten overig	9.000	Kapitaaloverdrachten overig	0
Rente en dividend	690.000	Rente en dividend	180.000
Doorberekende rente	-430.000		
Mutaties reserves	1.006.000	Mutaties reserves	2.180.000
Mutaties voorzieningen	503.000	Mutaties voorzieningen	57.000
Subtotaal lasten	36.114.000		36.146.000
Begrotingssaldo	32.000		
Totaal lasten	36.146.000	Totaal Baten	36.146.000

1) Subsidies conform subsidieverordening

2) 'Centrale overheid' (algemene uitkering)

3) Provincies, gemeenten en de gemeenschappelijke regelingen

4) (Exploitatie)bijdragen aan derden

Investeringsprojecten

In deze begroting is een aantal investeringsprojecten opgenomen, welke nog niet eerder concreet aan de raad zijn voorgelegd. Onderstaand overzicht geeft een beeld van deze nieuwe investeringsprojecten, inclusief de daaruit voortvloeiende afschrijvingslasten. Deze lasten zijn opgenomen in de diverse programma's van deze begroting.

Nieuwe Investeringsprojecten

	Jaar van uitvoering	Investerings krediet	Jaarlijkse kapitaallasten	Looptijd afschrijving
Investerings met een economisch nut				
Vervanging rioolcamera	2023	18.500	1.850	10
Vervanging Priva-systeem gemeentehuis	2024	40.000	2.000	20
Aanbrengen screens lichtstraat en kozijnen zuidgevel MFC Ubachsberg	2024	20.000	1.333	15
Investerings met een maatschappelijk nut				
Verledden openbare verlichting	2023	614.000	30.700	20
Totaal nieuwe investeringen 2024 – 2027		692.500	35.883	

Naast deze **nieuwe** investeringen lopen er nog diverse projecten door, die in het verleden reeds aan de orde zijn gesteld en waarvoor de raad kredieten beschikbaar heeft gesteld. Onderstaand overzicht brengt deze **lopende** investeringsprojecten in beeld.

Lopende investeringen Investeringsprojecten met gewijzigde planning t.o.v. begroting 2023

	Planning Uitvoering	Gevoteerd krediet Raadsbesluit	Bedrag	Huidige stand van zaken		
				Gerealiseerd	Restant	Gereed
Vervanging hogedruk rioolreiniger	2023	Begroting 2020	15.000	0	15.000	2024
Mingersborg, aanbrengen fietsstroken en upgrade vijfsprong	2023	Begroting 2017 Begroting 2019 Begroting 2024	50.000 50.000 200.000	0	300.000	2024
Rijwielpad In De Koning (STRIP)	2025	Rb. 01-10-2020	53.000	0	53.000	2023
Onderzoek wegcategorysering Steinweg / Hoensweg (onderdeel verkeersstromenplan)	2021-2025	Begroting 2021 Rb. 08-07-2021	48.000	0	48.000	2024
Kruispunt Putterweg / Retersbekerweg (onderdeel verkeersstromenplan)	2021-2025	Begroting 2021 Rb. 08-07-2021	400.000	0	400.000	2024
Regionaal mobiliteitsplan (onderdeel verkeersstromenplan)	2021-2025	Begroting 2021 Rb. 08-07-2021	52.000	0	52.000	2022 -2025
Open Club Klimmen. voorbereidingen	2023	Rb. 08-06-2017	1.180.000	1.180.000	0	2023

Lopende investeringen Investeringsprojecten met gewijzigde planning t.o.v. begroting 2023 - vervolg

	Planning Uitvoering	Gevoteerd krediet Raadsbesluit	Bedrag	Huidige stand van zaken		
				Gerealiseerd	Restant	Gereed
Open Club Klimmen aanleg infrastructuur	2024	Rb. 08-06-2017 Rb. 04-06-2020 Rb. 15-09-2022	1.609.627	11.616	1.598.011	2024
Open Club Klimmen bouw Kindcentrum – multifunctionele accommodatie	2023	Rb. 08-06-2017 Rb. 04-06-2020 Rb. 15-09-2022	9.418.672	644.929	8.773.743	2024
Open Club Klimmen, aanpassingen tennisvelden	2023	Rb. 08-06-2017 Rb. 04-06-2020 Rb. 15-09-2022	374.000	0	374.000	2024
Open Club Klimmen watermaatregelen	2023	Rb. 08-06-2017 Rb. 04-06-2020 Rb. 15-09-2022	120.000	0	120.000	2024
Ontwikkeling school Ransdaal ↳ nieuwbouw ↳ verbouw ↳ infrastructuur	2023	Rb. 10-02-2022	1.290.000 100.000 65.000	86.000	1.369.000	2027 - 2028
Herontwikkeling locatie school/ gymzaal Ubachsberg	2026	Begroting 2021	1.700.000	63.000	1.637.000	2025 - 2026
Vervanging bovenbouw kunstgrasveld RKVVV	2024	Begroting 2022 Begroting 2024	300.000 117.000	0	417.000	2025
Putterweg, aanleg groene buffer	2023	Begroting 2025	125.000	0	125.000	2024
Rioolmaatregelen Winthagen	2027	VJR 2016	25.000	0	25.000	2028
Voerendaal Oost, noordelijk deel (STRIP) ↳ verharding ↳ watermaatregelen ↳ groen	2024	Rb. 01-10-2020	977.000 1.306.000 94.000	0	2.377.000	2025
Voerendaal Oost, zuidelijk deel (STRIP) ↳ verharding ↳ watermaatregelen ↳ groen	2025	Rb. 01-10-2020	2.027.000 1.415.000 238.000	0	3.680.000	2026

Lopende investeringen Investeringsprojecten conform planning begroting 2023

	Planning Uitvoering	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Vervanging werkbussen (3 stuks)	2023	Begroting 2023	200.000	0	300.000	2024
Vervanging werkbussen (2 stuks)	2024	Begroting 2023	100.000	0	200.000	2024
Vervanging werkbussen (2 stuks)	2025	Begroting 2023	100.000	0	200.000	2025
Vervanging (kleine) trekker (JD)	2024	Begroting 2023 Begroting 2024	50.000 16.000	0	66.000	2024
Vervanging elektrische bedrijfs- voertuigen buitendienst	2025	Begroting 2023	80.000	0	80.000	2025
Vervanging kooimaaiër	2026	Begroting 2023 Begroting 2024	65.000 21.000	0	86.000	2026
Vervanging veegmachine	2026	Begroting 2023 Begroting 2024	90.000 30.000	0	120.000	2026
Vervanging zitmaaiër	2027	Begroting 2023 Begroting 2024	14.000 4.500	0	18.500	2027
Vervanging koffiemachines	2024	Begroting 2022	20.000	0	20.000	2024
Hogeweg/Hoolstraat/ Cortenbacherdreef (STRIP)	2024	Rb. 01-10-2020				2024
▫ verharding			2.468.000	0		
▫ watermaatregelen			911.000	0		
▫ groen			61.000	0		
			3.440.000	33.000	3.407.000	
Vervanging buurtbus	2025	Begroting 2022	90.000	0	90.000	2025
Schoolstraat	2024	Rb. 12-12-2019	100.000	0	100.000	2024
Afkoppelen hemelwater 2023*	2023	Rb. 12-12-2019	145.000	0	145.000	2023
Afkoppelen hemelwater 2024*	2024	Rb. 12-12-2019	145.000	0	145.000	2024
Afkoppelen hemelwater 2025*	2025	Rb. 12-12-2019	145.000	0	145.000	2025
Afkoppelen hemelwater 2026*	2026	Rb. 12-12-2019	145.000	0	145.000	2026
Afkoppelen hemelwater 2027*	2027	Rb. 12-12-2019	145.000	0	145.000	2027

* Afkoppelen hemelwater i.c.m. rioolvervanging Rb. 12-12-2019 (watertakenplan)

Lopende investeringen Investeringsprojecten conform planning begroting 2023 - vervolg

	Planning Uitvoering	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Klimaatmaatregelen (Opscheumer/Ransdalerveld/ Retersbekerweg)	2023-2025	Rb. 12-12-2019 (watertakenplan)	681.550	0	681.550	2023 -2025
Overheek, omvormen riool + aanpassen RWA	2024	Rb. 12-12-2019 (watertakenplan)	200.000	0	200.000	2024
Schoolstraat-Craubeek gemengd systeem	2025-2026	Rb. 12-12-2019 (watertakenplan)	607.000	0	607.000	2025 -2026
Craubeek (STRIP)	2025	Rb. 01-10-2020				
▫ verharding			340.000	0	2.027.000	2025
▫ watermaatregelen			35.000	0	1.415.000	
▫ groen			18.000	0	238.000	
			393.000		3.680.000	

In bovenstaand overzicht wordt voor een aantal investeringskredieten voorgesteld deze te verhogen ten opzichte van de in de begroting 2023 opgenomen bedragen.

Het gaat hierbij om onderstaande investeringen:

- **Mingersborg: upgrade vijfsprong en aanleg fietsstroken** + € 200.000
 Voor de upgrade van de vijfsprong en de aanleg fietsstroken was oorspronkelijk een bedrag geraamd van respectievelijk € 50.000 en € 50.000. De oorspronkelijke raming van € 50.000 voor de upgrade vijfsprong Mingersborg was gebaseerd op een voorlopige inschatting op basis van minimale ingrepen. Nadere analyse leert dat dit onvoldoende is om een adequate invulling van de vijfsprong te realiseren. Door dit te combineren met het aanbrengen van fietsstroken op Mingersborg wordt efficiency-voordeel behaald. Voorgesteld wordt het benodigde krediet te verhogen van in totaal € 100.000 naar € 300.000.
 De afschrijvingstermijn voor de upgrade vijfsprong was 10 jaar en is vanwege veranderde aanpak verhoogd naar 30 jaar (gelijk aan aanleg fietsstroken).
- **Vervanging (kleine) trekker (JD)** + € 16.000
 Op basis aanbesteding in 2023 voor de vervanging van 2 trekkers wordt voorgesteld te verhogen van € 50.000 naar € 66.000.
- **Vervanging kooimaaiër** + € 21.000
 Op basis van huidige inzichten wordt voorgesteld het benodigde krediet te verhogen van € 65.000 naar € 86.000.
- **Vervanging veegmachine** + € 30.000
 Op basis van huidige inzichten wordt voorgesteld het benodigde krediet te verhogen € 90.000 naar € 120.000.
- **Vervanging zitmaaiër** + € 4.500
 Op basis van huidige inzichten wordt voorgesteld het benodigde krediet te verhogen van € 14.000 naar € 18.500.
- **Vervanging bovenbouw kunstgrasveld RKKVV** + € 117.000
 Op basis van huidige inzichten wordt voorgesteld het benodigde krediet te verhogen van € 300.000 naar € 417.000.

Bijlagen

Budgettaire kaders

Uitgangspunten meerjarenbegroting 2024 - 2027.

	2024	2025	2026	2027
Loon ontwikkeling	4,70%	5,40%	4,50%	3,90%
Prijswontwikkeling	3,00%	2,80%	2,70%	2,50%
Rente in kapitaallasten	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Gemeentelijke belastingen, leges en rechten:				
↳ Onroerende zaakbelasting woningen	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
↳ Onroerende zaakbelasting niet woningen	0%	0%	3,0%	3,0%
↳ Afvalstoffenheffing en rioolrecht		Kostendekkend		
↳ Overige gemeentelijke leges	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Berekening algemene uitkering:				
↳ aantal inwoners	12.408	12.408	12.408	12.408
↳ aantal bijstandsonvangers	110	110	110	110
↳ aantal woonruimten	6.003	6.053	6.053	6.053

Loonontwikkelingen

Om de loonontwikkeling na afloop van de CAO periode op te vangen, wordt in 2024 en volgende jaren rekening gehouden met een CAO-ontwikkeling van 4,7% respectievelijk 5,4%, 4,5% en 3,9% (conform meicirculaire 2023).

Prijswontwikkelingen

In de meicirculaire 2023 algemene uitkering Gemeentefonds is rekening gehouden met een index van 3,0% voor 2024, 2,8% voor 2025, 2,7% voor 2026 en 2,5% voor 2027. Bepalend voor deze prijsindex is de prijsmutatie Bruto Binnenlands Product, welke ontleend is uit de meest recente publicatie van het CPB.

Rente in kapitaallasten

Voor de toerekening van rente aan de diverse investeringen is een renteomslagpercentage van 1% gehanteerd.

Gemeentelijke belastingen, leges en rechten

In de begroting 2024-2027 is meerjarig uitgegaan van een stijging van de opbrengst Onroerende zaakbelasting woningen (structureel 3%). Voor niet woningen is voor de jaren 2024 en 2025 uitgegaan van een stijging van de opbrengst met jaarlijks 0%. Vanaf 2026 wordt uitgegaan van een opbrengststijging van 3%. Afhankelijk van de ontwikkelingen van de WOZ-waarden zal het tarief voor de Onroerende zaakbelasting zodanig worden aangepast, dat het uitgangspunt van de geraamde stijging gerealiseerd wordt.

Berekening algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2023.

Bevolkingsopbouw en -structuur	Werkelijk 1 januari 2023	Raming 1 januari 2024
Aantal inwoners waarvan:	12.408	12.408
↳ Jonger dan 18 jaar	2.088	2.088
↳ 75 jaar en ouder	1.699	1.699

Overzicht baten en lasten per taakveld begroting 2024

Nr.	Omschrijving taakveld	Bijgestelde begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning																
0.1	Bestuur	1.405.620	30.976	-1.374.644	1.276.270	14.000	-1.262.270	1.277.280	14.000	-1.263.280	1.288.830	14.000	-1.274.830	1.290.280	14.000	-1.276.280
0.2	Burgerzaken	385.738	129.476	-256.262	498.359	272.815	-225.544	440.706	238.768	-201.938	447.956	247.855	-200.101	447.966	261.250	-186.716
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	163.282	20.000	-143.282	119.782	20.000	-99.782	119.782	20.000	-99.782	119.782	20.000	-99.782	119.782	20.000	-99.782
0.4	Overhead	4.781.431	168.945	-4.612.486	4.973.313	60	-4.973.253	4.886.051	60	-4.885.991	4.888.462	60	-4.888.402	4.888.728	60	-4.888.668
0.5	Treasury	225.385	195.235	-30.150	278.784	178.628	-100.156	532.794	273.380	-259.414	735.295	231.380	-503.915	1.017.664	299.380	-718.284
0.61	Ozb-woningen	86.612	2.434.580	2.347.968	87.600	2.515.192	2.427.592	87.970	2.610.497	2.522.527	90.560	2.712.940	2.622.380	92.780	2.799.739	2.706.959
0.62	Ozb-niet woningen	18.208	524.946	506.738	18.400	540.962	522.562	18.480	550.543	532.063	19.040	567.059	548.019	19.520	584.071	564.551
0.64	Belastingen overig	10.500	500	-10.000	33.500	500	-33.000	33.500	500	-33.000	33.500	500	-33.000	33.500	500	-33.000
0.7	Alg. uitkering en overige uitk. gem. fonds	0	21.628.338	21.628.338	0	23.323.421	23.323.421	0	24.388.906	24.388.906	0	23.135.880	23.135.880	0	23.540.044	23.540.044
0.8	Overige baten en lasten	501.778	0	-501.778	570.250	0	-570.250	1.248.400	0	-1.248.400	1.944.000	0	-1.944.000	2.585.000	0	-2.585.000
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	-117.000	3.612.142	3.729.142	1.006.000	2.180.372	1.174.372	0	626.148	626.148	0	536.348	536.348	0	536.348	536.348
1. Veiligheid																
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.054.398	0	-1.054.398	1.126.988	0	-1.126.988	1.157.199	0	-1.157.199	1.188.288	0	-1.188.288	1.219.410	0	-1.219.410
1.2	Openbare orde en veiligheid	487.064	4.794	-482.270	507.685	5.000	-502.685	511.958	5.000	-506.958	517.360	5.000	-512.360	522.730	5.000	-517.730
2. Verkeer, vervoer en waterstaat																
2.1	Verkeer en vervoer	2.445.824	51.794	-2.394.030	2.372.141	61.194	-2.310.947	2.552.014	61.194	-2.490.820	2.544.906	52.650	-2.492.256	2.559.391	52.650	-2.506.741
2.2	Parkeren	6.800	3.166	-3.634	8.950	2.400	-6.550	8.950	2.400	-6.550	8.950	2.400	-6.550	8.950	2.400	-6.550
3. Economie																
3.1	Economische ontwikkeling	72.600	0	-72.600	68.900	0	-68.900	68.900	0	-68.900	68.900	0	-68.900	68.900	0	-68.900
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	51.625	1.340	-50.285	55.143	1.340	-53.803	55.143	1.340	-53.803	55.143	1.340	-53.803	55.143	1.340	-53.803
3.4	Economische promotie	146.504	60.900	-85.604	149.268	60.900	-88.368	149.599	63.000	-86.599	149.317	65.100	-84.217	149.035	67.200	-81.835
4. Onderwijs																
4.2	Onderwijshuisvesting	490.736	86.954	-403.782	791.155	86.954	-704.201	604.045	86.954	-517.091	599.527	86.954	-512.573	656.203	86.954	-569.249
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	811.656	83.008	-728.648	629.841	82.560	-547.281	628.413	82.560	-545.853	628.413	82.560	-545.853	628.413	82.560	-545.853
5. Sport, cultuur en recreatie																
5.1	Sportbeleid en activering	225.275	0	-225.275	274.765	85.414	-189.351	274.765	85.414	-189.351	266.640	77.289	-189.351	245.348	0	-245.348
5.2	Sportaccommodaties	966.407	198.345	-768.062	906.421	207.630	-698.791	929.887	207.630	-722.257	973.426	207.630	-765.796	965.842	207.630	-758.212
5.3	Cultuurpresentatie, - productie, -participatie	264.597	245	-264.352	203.583	245	-203.338	210.558	245	-210.313	201.783	245	-201.538	201.774	245	-201.529
5.4	Musea	17.750	0	-17.750	17.350	0	-17.350	17.550	0	-17.550	17.550	0	-17.550	17.550	0	-17.550
5.5	Cultureel erfgoed	77.466	0	-77.466	56.299	0	-56.299	41.299	0	-41.299	41.299	0	-41.299	41.299	0	-41.299
5.6	Media	311.225	20.511	-290.714	330.948	20.511	-310.437	330.672	20.511	-310.161	290.395	20.511	-269.884	290.119	20.511	-269.608
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.599.630	4.418	-1.595.212	1.556.209	4.418	-1.551.791	1.494.243	4.418	-1.489.825	1.466.854	2.500	-1.464.354	1.478.604	2.500	-1.476.104

vervolg op volgende pagina's >

Overzicht baten en lasten per taakveld begroting 2024

Nr.	Omschrijving taakveld	Bijgestelde begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6. Sociaal Domein																
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.609.372	213.926	-1.395.446	1.103.373	82.953	-1.020.420	1.046.750	82.953	-963.797	1.056.361	82.953	-973.408	1.055.484	82.953	-972.531
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	366.850	0	-366.850	346.270	73.539	-272.731	341.270	73.539	-267.731	329.978	60.105	-269.873	295.100	0	-295.100
6.3	Inkomensregelingen	3.156.521	1.635.457	-1.521.064	3.167.262	1.774.179	-1.393.083	3.193.645	1.774.179	-1.419.466	3.221.347	1.774.179	-1.447.168	3.250.434	1.774.179	-1.476.255
6.4	WSW en beschut werk	1.175.748	0	-1.175.748	1.022.336	0	-1.022.336	928.837	0	-928.837	859.693	0	-859.693	857.754	0	-857.754
6.5	Arbeidsparticipatie	127.450	0	-127.450	132.450	0	-132.450	132.450	0	-132.450	132.450	0	-132.450	132.450	0	-132.450
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	722.758	32.057	-690.701	734.667	33.765	-700.902	749.672	35.535	-714.137	764.086	37.374	-726.712	773.794	38.326	-735.468
6.71a	Hulp bij het huishouden (Wmo)	1.445.700	100.000	-1.345.700	1.693.150	108.000	-1.585.150	1.693.150	108.000	-1.585.150	1.693.150	208.000	-1.485.150	1.693.150	208.000	-1.485.150
6.71b	Begeleiding (Wmo)	462.154	0	-462.154	528.531	0	-528.531	528.531	0	-528.531	528.531	0	-528.531	528.531	0	-528.531
6.71c	Dagbesteding (Wmo)	404.153	0	-404.153	522.531	0	-522.531	522.531	0	-522.531	522.531	0	-522.531	522.531	0	-522.531
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	21.000	0	-21.000	21.000	0	-21.000	21.000	0	-21.000	21.000	0	-21.000	21.000	0	-21.000
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	2.293.211	0	-2.293.211	2.273.552	0	-2.273.552	2.336.732	0	-2.336.732	2.402.123	0	-2.402.123	2.469.804	0	-2.469.804
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	110.000	0	-110.000	55.000	0	-55.000	55.000	0	-55.000	55.000	0	-55.000	55.000	0	-55.000
6.74c	Gesloten plaatsing	100.000	0	-100.000	100.000	0	-100.000	100.000	0	-100.000	100.000	0	-100.000	100.000	0	-100.000
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	20.476	0	-20.476	20.932	0	-20.932	20.932	0	-20.932	20.932	0	-20.932	20.932	0	-20.932
6.82b	Jeugdreclassering	284.199	0	-284.199	250.006	0	-250.006	255.186	0	-255.186	260.279	0	-260.279	265.556	0	-265.556
7. Volksgezondheid en milieu																
7.1	Volksgezondheid	624.178	0	-624.178	714.619	49.906	-664.713	767.918	49.906	-718.012	805.188	28.183	-777.005	829.696	0	-829.696
7.2	Riolering	1.564.998	2.011.226	446.228	1.544.679	2.151.833	607.154	1.587.448	2.182.433	594.985	1.724.227	2.324.022	599.795	1.898.096	2.498.879	600.783
7.3	Afval	1.210.623	1.563.332	352.709	1.430.493	1.829.179	398.686	1.430.723	1.828.474	397.751	1.432.333	1.830.084	397.751	1.433.713	1.831.464	397.751
7.4	Milieubeheer	266.755	0	-266.755	274.127	0	-274.127	274.127	0	-274.127	274.127	0	-274.127	274.127	0	-274.127
7.5	Begraafplaatsen en crematorie	18.717	20.148	1.431	18.895	22.378	3.483	18.856	22.378	3.522	18.816	22.378	3.562	18.777	22.378	3.601
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing																
8.1	Ruimtelijke en leefomgeving	1.530.472	281.518	-1.248.954	1.401.587	283.890	-1.117.697	1.323.213	292.563	-1.030.650	971.211	26.301	-944.910	937.471	26.301	-911.170
8.2	Grondexploitatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.3	Wonen en bouwen	1.200.146	71.904	-1.128.242	840.616	71.904	-768.712	762.553	71.904	-690.649	769.834	71.904	-697.930	777.475	71.904	-705.571
Totalen baten en lasten per taakveld		35.206.592	35.190.181	-16.411	36.113.980	36.146.042	32.062	35.770.682	35.865.332	94.650	36.549.373	34.535.684	-2.013.689	37.814.806	35.138.766	-2.676.040

Meerjarig overzicht resultaat voor- en na bestemming

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2025 vóór reserveringen			-531.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast diverse investeringen		92.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	92.000	92.000
Programma Veiligheid			
Onttrekking reserve afschrijving, bluswatervoorziening		6.000	
Totaal veiligheid	0	6.000	6.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast mobiliteitsplan		8.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	8.000	8.000
Programma Economie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast wandelknooppunten netwerk ZL		6.000	
Totaal Economie	0	6.000	6.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Cortemich		119.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Open Club Klimmen		90.000	
Totaal Onderwijs	0	209.000	209.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		6.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Open Club Klimmen		118.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verzwaren dakconstructie kantine De Joffer		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast vervanging veldafrostering hoofdveld RKVVV		3.000	
Onttrekking reserve ruimtelijke ontwikkeling, afschrijvingslast böschke an der Baneberg		7.000	
Onttrekking algemene reserve (noodfonds), cultuurmiddelen		10.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	194.000	194.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		8.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Totaal Sociaal domein	0	19.000	19.000

Reserveringen per programma - vervolg	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2025 vóór reserveringen			-531.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve afschrijving, Skaeve Huse		7.000	
Onttrekking algemene reserve, casemanagement omgevingswet		85.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	92.000	92.000
Totaal mutaties in reserves			626.000
Begrotingssaldo 2025 na reserveringen			95.000
Begrotingssaldo 2026 vóór reserveringen			-2.550.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast diverse investeringen		92.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	92.000	92.000
Programma Veiligheid			
Onttrekking reserve afschrijving, bluswatervoorziening		6.000	
Totaal Veiligheid	0	6.000	6.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast mobiliteitsplan		13.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	13.000	13.000
Programma Economie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast wandelknooppunten netwerk ZL		6.000	
Totaal Economie	0	6.000	6.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Cortemich		119.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Open Club Klimmen		90.000	
Totaal Onderwijs	0	209.000	209.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		6.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Open Club Klimmen		118.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verzwaren dakconstructie kantine De Joffer		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast vervanging veldafrostering hoofdveld RKVVV		3.000	
Onttrekking reserve ruimtelijke ontwikkeling, afschrijvingslast böschke an der Baneberg		7.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	184.000	184.000

Reserveringen per programma - vervolg	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2026 vóór reserveringen			-2.550.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		8.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast MFC U'berg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Totaal Sociaal domein	0	19.000	19.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve afschrijving, Skaeve Huse		7.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		7.000	7.000
Totaal mutaties in reserves			536.000
Begrotingssaldo 2026 na reserveringen			-2.014.000
Begrotingssaldo 2027 vóór reserveringen -3.212.000			
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast diverse investeringen		92.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	92.000	92.000
Programma Veiligheid			
Onttrekking reserve afschrijving, bluswatervoorziening		6.000	
Totaal Veiligheid	0	6.000	6.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast mobiliteitsplan		13.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	13.000	13.000
Programma Economie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast wandelknooppunten netwerk ZL		6.000	
Totaal Economie	0	6.000	6.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Cortemich		119.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Open Club Klimmen		90.000	
Totaal Onderwijs	0	209.000	209.000

Reserveringen per programma - vervolg	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2027 vóór reserveringen			-3.212.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		6.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Open Club Klimmen		118.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verzwaren dakconstructie kantine De Joffer		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast vervanging veldafrostering hoofdveld RKVVV		3.000	
Onttrekking reserve ruimtelijke ontwikkeling, afschrijvingslast böschke an der Baneberg		7.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	184.000	184.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		8.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Totaal Sociaal domein	0	19.000	19.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve afschrijving, Skaeve Huse		7.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		7.000	7.000
Totaal mutaties in reserves			536.000
Begrotingssaldo 2027 na reserveringen			-2.676.000

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht geraamde incidentele lasten en baten begroting 2024 – 2027 (Bedragen × € 1.000)

	2024		2025		2026		2027	
	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat
Programma Bestuur en ondersteuning								
Trainee burgerzaken *	40	40						
Traineeprogramma RichtingZuid *	45	45						
Afwegingskader burgerparticipatie	10							
Inwonersonderzoek kwaliteit communicatie	10							
Voerendaal app onderhoud op techniek	5							
Huisstijl	5							
Schrijfwijzer	5							
Aanwending reserve afschrijving		390						
t.b.v. sloopkosten inzake Open Club Klimmen								
Aanwending algemene reserve								
t.b.v. inhuur casemanagement omgevingswet		85		85				
Aanwending algemene reserve t.b.v. toezichthouder WABO		85						
Aanwending algemene reserve		49						
t.b.v. trainee afdeling omgevingsontwikkelingen								
Programma Veiligheid								
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat								
Programma Economie								
Programma Onderwijs								
Sloop school Ummer Clumme *	390							
Programma Sport, cultuur en recreatie								
Traject nota erfgoed	15							
Regelen verkoop Cortenbacherbos en bos Haeren	5							
Opstellen natuur- en landschapsvisie en groenstructuurplan	50							
Programma Sociaal domein								
Programma Volksgezondheid en milieu								
Actualiseren vGRP	10							
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing								
Inhuur casemanagement omgevingswet *	85		85					
Trainee afdeling omgevingsontwikkeling *	49							
Burgerparticipatie Transitie Visie Warmte	25							
Pilot zonne-installaties op grote daken	10							
CDOKE (tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid)	264	264	266	266				
Toezichthouder WABO *	85							
Totaal	1.108	958	351	351	0	0	0	0

* Dekking vindt plaats door onttrekking uit reserve.

Het uitgangspunt is dat alle baten en lasten in principe structureel zijn en incidentele baten en lasten dus de uitzondering. Tevens moeten de incidentele baten of lasten van materiële omvang zijn. In de Financiële verordening is hiervoor geen grensbedrag opgenomen. Derhalve is in deze begroting als materiële omvang een bedrag gelijk aan of hoger dan € 5.000 aangemerkt.

Toelichting:

- Voor de toekomstige vervanging van een baliemedewerkster welke binnenkort met pensioen gaat willen we middels een traineeship een starter de kans bieden zich te ontwikkelen voor deze toekomstige vacature. Financiële dekking vindt plaats middels aanwending van de algemene reserve.
- Gemeente Voerendaal is benaderd door RichtingZuid voor deelname aan hun traineeprogramma. Het betreft 1 traineeplek, waarbij we binnen de periode 2022-2024, plek bieden aan 3 trainees. Vanwege krapte op de arbeidsmarkt en tegelijkertijd veranderende wetgeving/nieuwe uitdagingen op het gebied van o.a. duurzaamheid hopen we door het aantrekken van trainees kennis te maken met (toekomstige) medewerkers, waarbij we zijn of haar talenten goed kunnen benutten bij de uitdagingen die we hebben en zullen krijgen. Financiële dekking vindt plaats middels aanwending van de algemene reserve.
- Op basis van het in 2023 opgestelde afwegingskader burgerparticipatie zullen workshops gehouden worden en advisering naar aanleiding van implementatieplan.
- Naar aanleiding van een motie in de gemeenteraad vindt een inwonersonderzoek plaats naar de kwaliteit van communicatie in de gemeente Voerendaal.
- Naar aanleiding van klachten van inwoners in het functioneren van de Voerendaal-app wordt onderhoud aan de app uitgevoerd.
- De beschikbare sjablonen voor communicatie met onze inwoners zullen worden gemoderniseerd en verbeterd.
- Ontwikkeling duidelijke schrijfstijl met bijbehorend stramien voor de manier waarop geschreven wordt.
- In verband met de realisatie Open Club Klimmen wordt de huidige basisschool Ummer Clumme (incl. gymzaal) gesloopt en conform raadsbesluit wordt dit gedekt uit de reserve afschrijving.
- Opstellen beleidsnota erfgoed.
- Werkzaamheden zoals tekeningen maken met eigendomsgrenzen en opstellen verkoopacte om te komen tot verkoop Cortenbacherbos en bos Haeren.
- De in 2008 opgestelde natuur- en landschapsvisie en het in 2013 opgestelde groenstructuurplan worden geactualiseerd.
- Het vGRP (verbeterd gemeentelijk rioleringsplan) inclusief het rioolkostendekkingsplan wordt in 2024 geactualiseerd.
- De komst van de Omgevingswet, maar ook de wens voor een betere dialoog/burgerparticipatie vragen om andere competenties dan nu voorhanden. Daarom wordt gekozen voor tijdelijke (3 jaar) inhuur. Financiële dekking vindt plaats middels aanwending van de algemene reserve.
- Ten behoeve van voorbereidende werkzaamheden omgevingswet en het bepalen van nieuwe kaders t.b.v. het omgevingsplan vindt tijdelijke inhuur plaats via een traineeship. Financiële dekking vindt plaats middels aanwending van de algemene reserve.
- In het kader van de verdere implementatie Transitie Visie Warmte vindt burgeronderzoek plaats.
- Voor uitvoering van de pilot 'zonne-installaties op grote daken' is incidenteel budget gereserveerd.
- Van het Rijk wordt middels een Specifieke Uitkering financiële middelen ontvangen voor de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid. Deze middelen worden deels ingezet voor inhuur tijdelijke personele ondersteuning en voor tijdelijke versterking uitvoeringscapaciteit Parkstad Limburg.
- Omdat er veel achterstand is ontstaan met daarnaast een stijging van het aantal aanvragen, is het noodzakelijk tijdelijk extra capaciteit in te huren om deze achterstand weg te werken. Financiële dekking vindt plaats middels aanwending van de algemene reserve.

Recapitulatie begrotingsevenwicht

Bedragen × € 1.000

	Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Begroting 2027					
	Totaal	waarvan: incid. struct.	Totaal	waarvan: incid. struct.	Totaal	waarvan: incid. struct.	Totaal	waarvan: incid. struct.				
Lasten												
Programma Bestuur en ondersteuning	7.857	120	7.737	8.646	0	8.646	9.567	0	9.567	10.495	0	10.495
Programma Veiligheid	1.635	0	1.635	1.669	0	1.669	1.706	0	1.706	1.742	0	1.742
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	2.380	0	2.380	2.561	0	2.561	2.554	0	2.554	2.568	0	2.568
Programma Economie	273	0	273	273	0	273	273	0	273	273	0	273
Programma Onderwijs	1.421	390	1.031	1.232	0	1.232	1.228	0	1.228	1.284	0	1.284
Programma Sport, cultuur en recreatie	3.345	70	3.275	3.299	0	3.299	3.258	0	3.258	3.241	0	3.241
Programma Sociaal domein	11.971	0	11.971	11.926	0	11.926	11.967	0	11.967	12.041	0	12.041
Programma Volks-gezondheid en milieu	3.983	10	3.973	4.079	0	4.079	4.255	0	4.255	4.455	0	4.455
Progr. Volkshuisv., ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.242	518	1.724	2.086	351	1.735	1.741	0	1.741	1.715	0	1.715
Totaal lasten (A)	35.107	1.108	33.999	35.771	351	35.420	36.549	0	36.549	37.814	0	37.814
Baten												
Programma Bestuur en ondersteuning	26.866	0	26.866	28.097	0	28.097	26.930	0	26.930	27.519	0	27.519
Programma Veiligheid	5	0	5	5	0	5	5	0	5	5	0	5
Programma Verkeer, vervoer	63	0	63	63	0	63	55	0	55	55	0	55
Programma Economie	62	0	62	64	0	64	66	0	66	68	0	68
Programma Onderwijs	170	0	170	170	0	170	170	0	170	170	0	170
Programma Sport, cultuur en recreatie	318	0	318	318	0	318	308	0	308	231	0	231
Programma Sociaal domein	2.072	0	2.072	2.075	0	2.075	2.162	0	2.162	2.103	0	2.103
Programma Volks-gezondheid en milieu	4.053	0	4.053	4.083	0	4.083	4.205	0	4.205	4.353	0	4.353
Progr. Volkshuisv., ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	356	264	92	365	266	99	98	0	98	98	0	98
Totaal baten (B)	33.965	264	33.701	35.240	266	34.974	33.999	0	33.999	34.602	0	34.602
Saldo van baten en lasten	-1.142	-844	-298	-531	-85	-446	-2.550	0	-2.550	-3.212	0	-3.212
Stortingen in reserves (C)	1.006	1.003	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (D)	2.180	694	1.486	626	85	541	536	0	536	536	0	536
Geraamd resultaat (B+D)-(A+C)	32			95			-2.014			-2.676		
Totaal structurele lasten			33.999			35.420			36.549			37.814
Totaal structurele baten			35.187			35.515			34.535			35.138
Structurele baten -/- structurele lasten			1.188			95			-2.014			-2.676

Uniforme basisset (verplichte) beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio/dimensie	Waarde	Bron	Omschrijving
Formatie	Fte per 1.000 inwoners		Voerendaal	8,3	Eigen gegevens	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners		Voerendaal	8,3	Eigen gegevens	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is uit het formatieplan.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner		Voerendaal	863	Begroting 2024	Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen		Voerendaal	5,95	Begroting 2024	
Overheadkosten	% van totale lasten		Voerendaal	14,1	Begroting 2024	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Verwijzingen Halt	aantal per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar	2022	Voerendaal	7	Stichting Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar. Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzettingen wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
Verwijzingen Halt	aantal per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar	2022	Nederland	8	Stichting Halt	
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2022	Voerendaal	0	CBS-Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2022	Nederland	2,3		

Uniforme basisset (verplichte) beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio/dimensie	Waarde	Bron	Omschrijving
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2022	Voerendaal	1,2	CBS-Criminaliteit	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2022	Nederland	4,6		
Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2022	Voerendaal	0,8	CBS-Diefstal	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2022	Nederland	1,4		
Vernieling	aantal per 1.000 inwoners	2022	Voerendaal	3,6	Geregistreerde Criminaliteit	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
Vernieling	aantal per 1.000 inwoners	2022	Nederland	6		
Funciemenging	%	2022	Voerendaal	33,6	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Funciemenging	%	2022	Nederland	53,8		
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15-65 jaar	2022	Voerendaal	166,9	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15-65 jaar	2022	Nederland	174,1		
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Voerendaal	0	DUO/Ingrado	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat in-geschreven. De periodeaanduiding "2022" staat voor schooljaar "2021/2022".
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Nederland	4,2		
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Voerendaal	14	DUO/Ingrado	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periode-aanduiding "2022" staat voor schooljaar "2021/2022".
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Nederland	24		
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	Voerendaal	0,8	DUO/Ingrado	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan. De periodeaanduiding '2021' staat voor schooljaar '2020/2021'.
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	Nederland	1,9		
Niet-sporters	%	2020	Voerendaal	49,3	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
Niet-sporters	%	2020	Nederland	49,2		
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2020	Voerendaal	122	CBS-Statistiek Huishoudelijk afval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2020	Nederland	170		

Uniforme basisset (verplichte) beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio/dimensie	Waarde	Bron	Omschrijving
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	Voerendaal	197,7	CBS- Participatiewet	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	Voerendaal	21	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor	
Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	Nederland	33,2		
Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	2023	Voerendaal	330	CBS-Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De WOZ-waarde van alle woningen. Alle verblijfsobjecten in de Basis-registratie Adressen en Gebouwen (BAG)met minimaal een woonfunctie en eventueel een of meer andere gebruiksfuncties worden als woning aangemerkt
Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	2023	Nederland	369		
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2022	Voerendaal	4,1	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2022	Nederland	9,3		
Demografische druk	%	2023	Voerendaal	90,7	CBS-Bevolkings-statistiek	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
Demografische druk	%	2023	Nederland	70,3		
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens	€	2022	Voerendaal	1.051	COELO, Groningen	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens	€	2022	Nederland	823		
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	€	2022	Voerendaal	1.107	COELO, Groningen	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	€	2022	Nederland	905		
Banen	aantal per 1.000 inwoners van 15-65 jaar	2022	Voerendaal	408,8	LISA	Onder een baan wordt een vervuilde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.
Banen	aantal per 1.000 inwoners van 15-65 jaar	2022	Nederland	825,4		
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	Voerendaal	0	CBS Jeugd	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	Nederland	1		
Achterstand onder jeugd Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	Voerendaal	5	CBS Jeugd	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan.
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	Nederland	6		
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2020	Voerendaal	1	CBS Jeugd	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2021	Nederland	2		

Uniforme basisset (verplichte) beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio/dimensie	Waarde	Bron	Omschrijving
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	Voerendaal	70	CBS-Arbeidsdeelnam	Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	Nederland	72,2		
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	Nederland	431,2		
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-65 jaar.	2022	Voerendaal	319,8	CBS- Participatiewet	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd- 15-64 jaar
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	Nederland	197,7		
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	Voerendaal	9,2	CBS Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	Nederland	13,2		
Jongeren met jeugd- bescherming	%	2021	Voerendaal	0,9	CBS Jeugd	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.
Jongeren met jeugd- bescherming	%	2021	Nederland	1,2		
Jongeren met jeugd- reclassering	%	2022	Voerendaal	Geen data	CBS Jeugd	in percentage van alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, per 1 januari Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leer- plichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtrekking of het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.
Jongeren met jeugd- reclassering	%	2022	Nederland	0,3		
Clënten met een maat- werkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	2022	Voerendaal	760	CBS-Monitor Sociaal Domein Wmo	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maat- werkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentie- gemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeen.
Clënten met een maat- werkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	2022	Nederland	700		

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl
maandag 14 augustus 2023

Algemene uitkering uit het gemeentefonds 2024 - 2027

Verdeelmaatstaven	2024 bedrag	2025 bedrag	2026 bedrag	2027 bedrag
↪ Inwoners	4.663.794,96	4.648.905,36	4.653.248,16	4.637.862,24
↪ Grote woonkernen	225.499,98	225.499,98	225.499,98	225.499,98
↪ Jongeren	1.177.423,20	1.125.933,12	1.046.317,68	1.046.317,68
↪ Inwoners 75+ met drempel	1.265.651,95	1.286.136,70	1.228.502,45	1.228.588,40
↪ Huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.795.219,97	3.594.350,25	3.242.611,16	3.244.862,79
↪ Bijstandontvangers (m.i.v. 2016 3 jaars gemiddelde)	550.503,16	558.109,20	557.805,60	561.309,10
↪ Loonkostensubsidie	60.791,76	60.884,64	60.851,52	61.233,72
↪ Eenpersoonshuishoudens	272.936,88	278.164,80	265.736,16	265.752,60
↪ Migratieachtergrond	177.610,60	177.389,80	177.440,40	177.431,20
↪ Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	65.584,00	65.684,48	65.648,64	66.060,80
↪ Laag opleidingsniveau met drempel	337.356,80	343.564,80	328.204,80	328.217,60
↪ Onderwijsachterstand	16.290,72	16.290,72	16.290,72	16.290,72
↪ Landelijke centrumfunctie	59.305,46	59.305,46	59.305,46	59.305,46
↪ Lokale centrumfunctie	99.423,30	99.423,30	99.423,30	99.423,30
↪ Regionale centrumfunctie	246.147,90	241.791,30	229.182,60	229.182,60
↪ Oppervlakte land	122.850,00	122.850,00	122.850,00	122.850,00
↪ Land * bodemfactor gemeente	81.018,00	81.018,00	81.018,00	81.018,00
↪ Oppervlakte binnenwater	252,20	252,20	252,20	252,20
↪ Oppervlakte bebouwing buitengebied	94.811,52	94.811,52	94.390,32	94.390,32
↪ Oppervlakte bebouwing woonkern	531.233,82	531.233,82	530.339,94	530.339,94
↪ Oppervlakte bebouwde woonkern * bodemfactor woonkern	837.993,78	837.993,78	837.993,78	837.993,78
↪ Oppervlakte bebouwd buitengebied * bodemfactor buitengebied	35.231,40	35.231,40	35.231,40	35.231,40
↪ Woonruimten	70.895,43	71.485,93	71.485,93	71.485,93
↪ Woonruimten * bodemfactor woonkern	318.098,97	320.748,47	320.748,47	320.748,47
↪ Omgevingsadressendichtheid	284.560,33	293.949,78	304.842,94	304.842,94
↪ Oeverlengte * bodemfactor	3.328,40	3.328,40	3.328,40	3.328,40
↪ Oeverlengte * factor bodem * dichtheidsfactor	5.599,82	5.599,82	5.599,82	5.599,82
↪ Kernen	687.029,88	689.726,70	683.318,34	683.327,88
↪ Bedrijven (was bedrijfsvestigingen)	176.966,14	176.966,14	176.966,14	176.966,14
↪ Vast bedrag voor elke gemeente	980.357,93	980.357,93	980.357,93	980.357,93
Totaal in basis	17.243.768,26	17.026.987,80	16.504.792,24	16.496.071,34
Uitkeringsfactor	1,395000	1,471000	1,433000	1,460000
Bedrag in basis * uitkeringsfactor	24.055.056,72	25.046.699,06	23.651.367,28	24.084.264,16

Algemene uitkering uit het gemeentefonds 2024 - 2027 - vervolg

Verdeelmaatstaven	2024 bedrag	2025 bedrag	2026 bedrag	2027 bedrag
Inkomstenmaatstaf				
↪ Verevening niet woningen gebruiker	-151.149,02	-151.149,02	-151.149,02	-151.149,02
↪ Verevening niet woningen eigenaar	-251.891,23	-251.891,23	-251.891,23	-251.891,23
↪ Verevening woningen	-1.215.691,29	-1.219.963,29	-1.219.963,29	-1.219.963,29
Overgangsregime				
Suppletie bommenregeling	0,00	0,00	0,00	0,00
Suppletie nieuwe verdeling GF	-391.799,00	-204.809,00	-204.809,00	-204.809,00
Totaal Algemene uitkering	22.044.526,19	23.218.886,52	21.823.554,75	22.256.451,63
Decentralisatie-uitkeringen				
Decentralisatie-uitkering VTH-taken	16.052,00	16.052,00	16.052,00	16.052,00
Decentralisatie-uitkering voorschoolse voorziening peuters	19.843,00	19.843,00	19.843,00	19.843,00
Decentralisatie-uitkering Implus brede scholen, sport en cultuur 4 ^e tranche	0,00	0,00	0,00	0,00
Decentralisatie-uitkering armoedebestrijding kinderen	43.069,00	43.069,00	43.069,00	43.069,00
Decentralisatie-uitkering versterking omgevingsveiligheidsdiensten	2.000,00	0,00	0,00	0,00
Decentralisatie-uitkering extra capaciteit BOA's	30.661,00	30.661,00	30.661,00	30.661,00
Decentralisatie-uitkering Wet kwaliteitsborging bouw	8.498,00	8.498,00	8.433,00	0,00
Totaal Decentralisatie-uitkeringen	120.123,00	118.123,00	118.058,00	109.625,00
Integratie-uitkeringen (sociaal domein)				
Participatiebudget (Kompas) / m.i.v. 2019 exclusief WWB	25.448,00	27.538,00	29.646,00	31.754,00
Participatiebudget (WoZL)	1.034.283,00	926.358,00	913.624,00	919.210,00
Totaal Integratie-uitkeringen	1.059.731,00	953.896,00	943.270,00	950.964,00
Totaal uitkeringsjaar	23.224.380,19	24.290.905,52	22.884.882,75	23.317.040,63

Uitgangspunten berekening: - indicatoren conform specificatie 2019-7 en opgaven collega's / - meicirculaire 2020

Overzicht reserves en voorzieningen

Reserve	Begrotingsjaar 2024				Begrotingsjaar 2025			Begrotingsjaar 2026			Begrotingsjaar 2027		
	Beginstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand
Algemene Reserve	3.641.000	1.006.000	-314.000	4.333.000	0	-95.000	4.238.000	0	0	4.238.000	0	0	4.238.000
Reserve ruimtelijke ontwikkelingen	120.000	0	-7.000	113.000	0	-7.000	106.000	0	-7.000	99.000	0	-7.000	92.000
Reserve krimpgelden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve afschrijvingen	14.813.000	0	-1.816.000	12.997.000	0	-522.000	12.475.000	0	-527.000	11.948.000	0	-527.000	11.421.000
Reserve overloop	35.000	0	0	35.000	0	0	35.000	0	0	35.000	0	0	35.000
Reserve sociaal domein	663.000	0	-8.000	655.000	0	-3.000	652.000	0	-3.000	649.000	0	-3.000	646.000
Innovatiereserve	206.000	0	0	206.000	0	0	206.000	0	0	206.000	0	0	206.000
Reserve duurzaamheid	352.000	0	-35.000	317.000	0	0	317.000	0	0	317.000	0	0	317.000
Subtotaal bestemmingsreserves	16.189.000	0	-1.866.000	14.323.000	0	-532.000	13.791.000	0	-537.000	13.254.000	0	-537.000	12.717.000
Totaal Reserves	19.830.000	1.006.000	-2.180.000	18.656.000	0	-627.000	18.029.000	0	-537.000	17.492.000	0	-537.000	16.955.000

Voorziening	Begrotingsjaar 2024				Begrotingsjaar 2025			Begrotingsjaar 2026			Begrotingsjaar 2027		
	Beginstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand
Egalisatievoorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	727.000	477.000	-554.000	650.000	477.000	-346.000	781.000	477.000	-320.000	938.000	477.000	-1.244.000	171.000
Voorziening verplichting personeel uit dienst	1.041.000	14.000	-37.000	1.018.000	14.000	-37.000	995.000	14.000	-37.000	972.000	14.000	-37.000	949.000
Voorziening dubieuze debiteuren	341.000	0	0	341.000	0	0	341.000	0	0	341.000	0	0	341.000
Voorziening sporttoestellen gymzalen	24.000	12.000	-4.000	32.000	12.000	-8.000	36.000	12.000	-1.000	47.000	12.000	-14.000	45.000
Voorziening egalisatie voorziening riolen	142.000	0	-57.000	85.000	0	-87.000	-2.000	0	-223.000	-225.000	0	-398.000	-623.000
Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	71.000	0	0	71.000	0	0	71.000	0	0	71.000	0	0	71.000
Totaal Voorzieningen	2.346.000	503.000	-652.000	2.197.000	503.000	-478.000	2.222.000	503.000	-581.000	2.144.000	503.000	-1.693.000	954.000
Totaal Reserves én Voorzieningen	22.176.000	1.509.000	-2.832.000	20.853.000	503.000	-1.105.000	20.251.000	503.000	-1.118.000	19.636.000	503.000	-2.230.000	17.909.000

(Afgerond op een veelvoud van 1.000)

Verzamellijst investeringen Begroting 2024-2028

Omschrijving investering	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Dekking	Afschrijvings-termijn	Kapitaal-lasten 2024	Kapitaal-lasten 2025	Kapitaal-lasten 2026	Kapitaal-lasten 2027	Kapitaal-lasten 2028
Vervanging klimaatbeheersysteem gemeentehuis		40.000					afschrijving	20	0	2.400	2.380	2.360	2.340
Enmalige verledning openbare verlichting	614.210						afschrijving	20	36.853	36.545	36.238	35.931	35.624
MFC Ubachsberg: aanbrengen screens lichtstraat en kozijnen zuidgevel		20.000					afschrijving	15	0	1.533	1.520	1.507	1.493
Vervanging rioolcamera	18.500						afschrijving	10	2.035	2.017	1.998	1.980	1.961
	632.710	60.000	0	0	0	0			38.888	42.495	42.136	41.778	41.418

Lijst van afkortingen

A

AB	Algemeen bestuur
AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming

B

BAG	Basisadministratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordelingen door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BOR	Beheer Openbare ruimte
BRP	Basis registratie personen
BSO	Buiten schoolse opvang
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BV	Besloten Vennootschap
B&W	Burgemeester en Wethouders
BW	Burgerlijk wetboek

C

CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CMS	Content Management System
CMWW	Centrum voor Maatschappelijk werk en welzijnswerk
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Planbureau
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CVS	Comma Separated Values

D

DB	Dagelijks Bestuur
DIFTAR	Gedifferentieerde tarieven
DU	Decentralisatie uitkering

E

EMU	Economische en Monetaire Unie
EU	Europese Unie

F

FLO	Functioneel leeftijdontslag
FTE	Fulltime-equivalent
Fido	Financiering decentrale overheden

G

GALA	Gezond en actief leven akkoord
GEO	Geografie
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GIKJ	Gesloten en Intensief Klinische jeugdhulp
GPK	Gehandicapten Parkeerkaart
GOVI	Gemeentelijke Omgevingsvisie
GR	Gemeenschappelijke Regeling

H

HR	Human Resource
HRM	Human Resource Management

I

IBA	Internationale Bau Ausstellung
ICT	Informatie en communicatietechnologie
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISD	Intergemeentelijke sociale dienst
IVN	Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
IVOR	Integrale Visie Openbare Ruimte

J

JD	John Deere
JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht

LED

LED	Light Emitting Diode
------------	----------------------

- M

MFC	Multifunctioneel Centrum
MKB	Midden en Klein Bedrijf
MMA	Meld Misdaad Anoniem
MOP	Meerjarig Onderhoudsprogramma

N

NEA	Nederlandse Emissie Autoriteit
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NPO	Nationaal programma onderwijs
NV	Naamloze Vennootschap

O

OCK	Open Club Klimmen
OV	Openbare verlichting
OVA	Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling
OZB	Onroerendezaakbelasting

P

Palet	Parkstad Limburg Energie Transitie
PIOFACH	Personeel Informatievoorziening
	Organisatie Financiën Administratieve organisatie Communicatie en Huisvesting
PIT	Parkstad IT
PGB	Persoonsgebonden Budget
PKA	Product Keuze Aanbod
PM	Pro Memorie
PMD	Plastic, Metalen verpakkingen en Drinkpakken
POVI	Provinciale Omgevingsvisie
PPC	Prijsindexcijfer particuliere consumptie
Psz	Peuterspeelzaal
P&C	Planning en Control
PV	Photo Voltaic
PW	Participatiewet

- R

RAK	Regionaal Afwegingskader
RAV	Regionale ambulancevoorziening
RB	Raadsbesluit
RC	Rekening-courant
RES	Regionale Energie Strategie
RIEC	Regionale Informatie en Expertise Centra
RKSVB	Rooms-katholieke sportvereniging Bernardus
RKVVV	Rooms-katholieke voetbalvereniging Voerendaal
RO	Ruimtelijke ontwikkeling
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RWA	Regenwaterafvoer
RWE	Renewables Benelux

S

SGOVP	Samen Grip Op Verbonden Partijen
SMA	Sociaal Medische Advisering
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPUK	Specifieke Uitkering
STRIP	Strategisch investeringsprogramma
SVBBL	Simpelveld, Voerendaal, Beekdaelen, Brunssum en Landgraaf
SW	Sociale Werkvoorziening

T

TOOS	Team Onderwijs en Opvang Samenwerking
-------------	---------------------------------------

- V

VIA	Verbindingspunt Informatie en Advies
VJR	Voorjaarsrapportage
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Vpb	Vennootschapsbelasting
VRZL	Veiligheids Regio Zuid Limburg
VSV	Voortijdig schoolverlaten
VTH	Vergunning, Toezicht en Handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie

W

WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WCPV	Wet collectieve preventie volksgezondheid
WeTra	Wedstrijd-Trainingsveld
WGR	Wet Gemeenschappelijke Regelingen
WIJ	Werk Investering Jongeren
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
WL	Waterschap Limburg
WML	Waterleiding Maatschappij Limburg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	Wet Open Overheid
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WOZL	Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg
WSP	Werkgeversservicepunt Parkstad
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWW	WoonWijzerWinkel

- Z

ZL	Zuid-Limburg
-----------	--------------

Raadsbesluit

\ gemeente
voerendaal

voerendaal

Raadsbesluit

Voerendaal, 2023 \

Vaststellen Begroting 2024

De raad van de gemeente Voerendaal besluit:

In te stemmen met de begroting 2024 en de meerjarenramingen 2025-2027 inclusief het financieel dekkingsplan

Aldus besloten in de raadsvergadering van 9 november 2023.

de griffier,

de voorzitter,

F. Meijerink

W. Houben

Colofon

Tekst

Gemeente Voerendaal

Fotografie

Roger Coenders

Stan Keulen

Bjorn Frins

Eline Dabekaussen

Peter Lambrichs

Mariejella Jung (infographic)

Vormgeving

ARTs Now

Beeldplus

Druk

Andi smart print solutions

voerendaal

Gemeente Voerendaal

Raadhuisplein 1

Postbus 23000

6367 ZG Voerendaal

045-5753399

Voerendaal.nl